HOKUGA 北海学園学術情報リポジトリ
学校法人北海学園
北海学園大学
北海商科大学

タイトル	M.M.ドブロトゥヴォールスキーのアイヌ語・ロシア語辞典(20)
著者	寺田，吉孝；安田，節彦；ＴＥＲＡＤＡ，Йоситака；ＹＡＳＵＤＡ，Ｓｅｚｕｋｏ
引用	北海学園大学学園論集(170)：61-157
発行日	2016-12-25

Hokkai-Gakuen Organization of Knowledge Ubiquitous through Gaining Archives.

M. M. ドブロトゥヴォールスキーの アイヌ語・ロシア語辞典 ⑳

（カザン，1875 年）

M. M. ドブロトゥヴォールスキー著
寺　田　吉　孝訳
安　田　節　彦訳

訳者まえがき

今回の訳出部分は，Т（T），У（U）で始まる 1049 語である。

本辞典の翻訳では，見開きの左ページに原文，右ページに訳文を書いている。見出し語に関しては，左ページがキリル文字で書かれているのに対して，右ページはラテン文字で書かれている。キリル文字とラテン文字とは異なる文字体系なので，当然，アルファベットの順番も異なる。そのため，右ページのラテン文字で書かれた見出し語はアルファベットの順に並んでいない。

例えば，右ページで Tap- で始まる単語を列挙すると，下記（A）のようになる。それをローマ字のアルファベットの順に並べ替えてみると，下記の（B）のようにかなり順番が変動する。

19 世紀に書かれた本辞典は旧正字法によって書かれているので，語末の子音が硬子音の場合，硬音記号 ъ が書かれている。右ページにラテン文字で転写する際，現行のロシア語の正字法と同様，硬音記号が取り除かれるので，その順番は特に大きく変動する（下記表の 17 の Тапъ（Tap））。

（A）	1	*Tápyera*	（B）	17	*Tap.*
	2	*Tapinn-eginn.*		15	*Tapfka.*
	3	*Tapka.*		2	*Tapinn-eginn.*
	4	*Tapkara.*		3	*Tapka.*
	5	*Tapkaru.*		4	*Tapkara.*
	6	*Tapkaru guru niva.*		6	*Tapkaru guru niva.*
	7	*Tapkup.*		5	*Tapkaru.*
	8	*Tapni.*		7	*Tapkup.*
	9	*Tapni-antsygi piruka.*		8	*Tapni.*
	10	*Tapnyeshiriki.*		9	*Tapni-antsygi piruka.*
	11	*Tappyni.*		10	*Tapnyeshiriki.*
	12	*Tapsùt.*		11	*Tappyni.*
	13	*Tapturano.*		16	*Tapshiusu.*
	14	*Táputuru*		12	*Tapsùt.*
	15	*Tapfka.*		13	*Tapturano.*
	16	*Tapshiusu.*		14	*Táputuru*
	17	*Tap.*		1	*Tápyera*

本辞典の翻訳の終了後には，ラテン文字の見出し語すべてをアルファベット順に並べ替えた上記の（B）のような一覧表の作成が必要になるだろう。

（寺田吉孝　記）

Т.

Т. ДЕВЯТНАДЦАТАЯ БУКВА АИНСКОЙ АЗБУКИ.

Та. Мѣст. этотъ, эта, это; сокр. *тамбе*, *тах*. Гл. рвать (*китд* —, рвать черемшу; *кинà* —, рвать борчовки), выкапывать, копать (*томà* —, копать картофель). *Вахка* —, принести воды. *Апèчикунни та*. Предл. сокр. *охтà*, въ (чемъ).—(и *тâ*). Мос. (*да*, *та*), знакъ предложнаго съ значеніемъ мѣста (der Locativ), на, въ; знакъ дательнаго, подобно *отта*. Частица для образованія нарѣчій; черпать (*тâ*); къ, употребляется для образованія существительныхъ, теряя иногда свойство предлога (см. *рикита*).

Таайру-куръ. Кл. Кам. они.

Таангуръ. Ланг. Кур. Кл. Кам. онъ.

Табаваси. Мос. (или *баваси*), имѣетъ смыслъ: „такъ говорятъ, такъ значитъ" и употребляется какъ пополнительное (вставное) слово для сложныхъ словъ, или также, хотя и рѣдко, какъ конечная частичка.

7030. *Табакко*. Брот. табакъ. *Табакка*. Дав. въ Нѣм. *табакка поронно игува*, т. е. я много курилъ (Гиляцизмъ).

Табанъ. Мос. есть, сей. *Табанъ мошири ойкарино инукару*. Мос. онъ смотрѣлъ сей островъ кругомъ. Дополнительная частица съ значеніемъ „это есть", это есть сія вещь, „это есть такъ". *Яйкатано куну руи табанъ*, послѣ того какъ онъ слушалъ это со страхомъ.

Табарà. С. дорожная сумка изъ цыновки.

Табипи. Мос. (ヽヒ゛タ), названіе черепокожнаго животнаго.

Таванъ. Мос. сей (въ сокращ. *танъ*).

Тагабай. Кл. Сах. ракъ (малый). *Тагабай*. Дав. ракъ средній.

Тагака. Кл. Сах. ракъ (средней величины). *Тагака*. Дав. ракъ малый (въ подлинникѣ: „ракъ; ихъ три разныхъ рода: большой, малый и средній: *амбай*, *тагака*, *тагабай*).

T. (T.)

T. (T.)　アイヌ語の字母の 19 番目の文字.

Ta.（代）この，その；*tambye, takh* の省略形.（動）引きちぎる（*kitò*—，ラムソンを引き抜く；*kinà*—，borchovka[1] を引き抜く），掘って作る，掘り出す（*tomà*—，ジャガイモを掘る）. *Vakhka*—，水を持ってくる. *Apyéchikun-ni ta.*（前）*okhtà* の省略形，～の中に. —（*tâ* とも言う）. Mos.（*da, ta*），場所（der Locativ）の意味を持つ前置格の印，～（の上）に，～（の中）に；*otta* と同様に与格の印. 副詞を作る小詞；汲む（*tâ*）；～へ，ときに前置詞の性質を失って，名詞を形成するために使われる（⇒ *rikita*）.

Taajru-kur. Kl. Kam. 彼ら.

*Taan**g**ur.* Lang. Kur. Kl. Kam. 彼.

Tabavasi. Mos.（*bavasi* とも言う），次の意味を持つ：「こう言われている，そういう意味である」および複合語の中で補足（挿入）語として，あるいは同じくまれではあるが，終了を表す小詞としても使われる.

7030 *Tabakko.* Brot. 煙草. *Tabakka.* Dav. Nem. *Tabakka poronno i**g**uva,* つまり，私はたくさん吸っっていた（ギリヤーク語の表現）.

Taban. Mos. ～である，この. *Taban moshiri ojkarino inukaru.* Mos. 彼はこの島を見渡した.「これが～だ」,「これがその物だ」,「その通りだ」の意味を持つ補足の小詞. *Yajkatano kunu rui taban,* 彼はそれをこわごわ聞いたあとで.

Tabarà.（名）莚製の旅行用鞄（袋）.

Tabipi. Mos.（タビビ），甲殻類の名.

Tavan. Mos. この（省略形は *tan*）.

*Ta**g**abaj.* Kl. Sakh.（小さい）エビ. *Tagabaj.* Dav. 中位のエビ.

*Ta**g**aka.* Kl. Sakh.（中位の大きさの）エビ. *Tagaka.* Dav. 小さいエビ：（原文ではエビには大（*ambaj*），小（*tagaka*）および中（*tagabaj*）の 3 種類がある。

(1) 植物名。藻の一種であろう。

Тагни (tah-nÿh). Лапг. Кур. береза.
Тагòмъ, или *тахнигòмъ*. Гл. высыхать, увядать, см. *чи*.
Тада. Дав. *туда*, тутъ (туда въ подлин. слово Аинское).
7040. — *ануа*. Дав. вотъ; по Пф. *тэда ану-ва* (это здѣсь будучи) или *тэда анна* (potentialis).
— *ану удари*. Кл. Сах. они. Дав. *тада ану удари*, они; по Пф. *тета нъ утаре*.
— *огай*. Лапг. Юж. Сах. онъ.
— *огай миного удари*. Дав. онѣ. Н: *тэта окай махнеку-утаре*.
— *утуру*. Дав. сторона. Н: *тэта-утуру*.
Тай. С. отрубокъ. Мос. означаетъ ростъ и распространеніе деревъ и растеній; большое количество растеній или деревьевъ.
Тайбе-анъ. Пф. отламывать, хромать.
Таиби. Дав. поддонки; по Пф. zw. (т. е. сомнительно). *Тайбе*. Мос. осадокъ, поддонки, отстой (иначе *тайби*).
Тайги. Кл. Сах. Мос. блоха. *Тайги*. Дав. блоха. *Тайке*. Мос. блоха.
Тáйки. С. блоха. *Нучà тáйки-яйкистэ*, Русскія блохи бѣдовыя (сильно кусаются).
Тайко. С. рѣдька, барабанъ (син. *тýнтуми*).
7050. *Тáйкорось*. С. тёрка. — *áни сирỳ-сирỳ*, натереть тёркою (рѣдьки).
Тáйпе (или *нúтука-тáйпе*, или *кúсара-тáйпе*). С. ушная сѣра, трубочный сокъ (посибирски *макúна*).
Тайтай. Прил. пестрый (шерстью). — *сета*, или *сирикод-сета*, пестрая собака.
Тайтиска. Геогр. Руд. см. *Трайцúська*.
Таказара. Мос. высокое блюдо, сл. Яп.; бокалъ, чаша.
Таками. Лапг. Мат. Юж. Сах. ракъ.
Такáмпара. С. хвостовый плавникъ.
Такарà. С. сонъ. Син. *тарàх*. Мос. сонъ. Гл. видѣть во снѣ.
Такáхка. С. крабъ, ракъ. — *амъ*, ножки у краба, неимѣющія клешней, см. *икýба-амъ*.
Такинè. Кл. Сах. короткій. Мос. короткій, незначительной длины.

Tagni（tah-nȳh）. Lang. Kur. シラカバ.

Tagòm, あるいは *takhnigòm.*（動）乾ききる，枯れる， ⇒ *chi.*

Tada. Dav. *tuda,* ここに，ここで（原文にある tuda はアイヌ語の単語(2)）.

7040 — *anua.* Dav. ほら～；Pf. によると，*teda anu-va*（それはここにあって）あるいは *teda anna*（potentialis 可能法）.

— *anu udari.* Kl. Sakh. 彼ら. Dav. *tada anu udari,* 彼ら；Pf. によると，*tyeta n utarye.*

— *o**g**aj.* Lang. S. Sakh. 彼.

— *ogaj minogo udari.* Dav. 彼女たち. N：*teta okaj makhnyeku-utarye.*

— *uturu.* Dav. 側. N：*teta-uturu.*

Taj.（名）丸太の切れ端. Mos. 木や植物の成長すること，及び，広がることを意味する；大量の植物あるいは木.

Tajbye-an. Pf. 折り取る，びっこを引く.

Taibi. Dav. 敷き皿（複数）；Pf によると，zw（つまり疑わしい）. *Tajbye.* Mos. 沈殿物，敷き皿，おり（*tajbi* とも言う）.

*Taj**g**i.* Kl. Sakh. Mos. ノミ. *Tajgi.* Dav. ノミ. *Tajkye.* Mos. ノミ.

Tájki.（名）ノミ. *Nuchà tájki-yájkiste,* ロシアのノミは向こう見ずだ（ひどく刺す）.

Tajko.（名）大根，太鼓（(同) *túntumi*）.

7050 *Tájkoros'.*（名）おろし金. — *áni sirù-sirù,*（大根を）おろし金でおろす.

Tájpye (nítuka-tájpye とも，*kísara-tájpye* とも言う*).*（名）耳垢，煙管の脂（やに）（シベリヤの言葉では *makina*）.

Tajtaj.（形）まだらの（毛色が）. — *syeta,* あるいは *sirikoò-syeta,* まだらの犬.

Tajtiska.（地）Rud. ⇒ *Trajtsís'ka.*

Takazara. Mos. 高杯，日本語の単語；大型の脚つきグラス，大杯.

Takaki. Lang. Mat. S. Sakh. エビ.

Takámpara.（名）尾びれ.

Takarà.（名）夢.（同）*taràkh.* Mos. 夢.（動）夢に見る.

Takákhka.（名）カニ，エビ. — *am,* はさみのついていないカニの脚， ⇒ *ikuba-am.*

Takinyè. Kl. Sakh. 短い. Mos. 短い，わずかな長さの.

(2) туда（tuda）「あそこへ，そこへ」というロシア語の単語があるので，混同しないように説明が加えられているのだろう。

Таккони. Кл. Мат. короткій. Дав. коротко, см. *таккоиъ.*

Такомъ. Лапер. toulet байдары.

7060. *Такувне-синь-ни́ньчи.* С. катушка (болотная раковина).

Таку́впе. С. увеличенная небольшая желѣза. Син. *укотаку́вне-нинь.*

Та́куса, или *ве́ре-та́куса.* С. бубенный ина́у, инау шамановъ.

Таку-таку. Мос. ну! ладно! такъ и быть! Межд.

Таку́вне. Прил. короткій, см. *укотаку́вне.*

Таку́вне-сѐ, короткая ракушка. Син. *уяка-сѐ.*

Та́куфъ. С. плечо собственно.

Такцъ-сонкъ. Лапер. рука (le bras).

Тама̀. С. шарикъ. 1. бусы. 2. бисеръ. 3. крупа. Мос. (или *тамба),* драгоцѣнный камень (отъ Яп. *тама*). 4. пуля. Лапер. отдѣльныя зерна голубаго бисера.

Тама́нку. С. яйцо, сл. Яп.

7070. *Тамасà́й.* С. нитка бисеру, нитки бисеру.

Тамба. Дав. нынѣшняго году. Мос. (или *тама*), драгоцѣнный камень, перлъ, жемчужина, кораллъ (отъ Яп. *тама*).

Тамбако. Дав. табакъ. Мос. табакъ (отъ Яп. *табако*).

— *бе.* Мос. табачница (иначе *тамбаконъ*).

— *би.* Дав. табакерка или мѣшокъ для курительнаго табаку. Мос.—табачница.

— *иги.* Дав. табакъ курить. — *ики.* Мос. курить табакъ, буквально: табакъ пить.

Тамбаконъ. Мос. табачница, коробка для храненія табаку.

Тамбако-тумокотпе. Мос. вышитый поясъ.

Та́мбаку. С. табакъ.

— *икӯэрамечàнъ,* курить не хочу (не хочетъ).

— *ку каккомò,* кисетъ для курительнаго табаку.

7080. *Та́мбаку-шамби.* Дав. бисеръ (на Матсмаѣ, а на Сахалинѣ пѣтъ имени). Н: вѣроятно, табашница украшенная бисеромъ; см. *куса* и *бе.*

— *эрамечàнъ а́йну,* очень рѣдко курящій, непристрастный къ табаку.

Takkoni. Kl. Mat. 短い． Dav. 短く， ⇒ *takhkon.*

Takom. Lapyer. 海獣の皮で作った舟の toulet(3).

Takuvnye-sin'-nín'chi. （名）ヒラマキガイ科の貝（沼の貝）

Takúvpye. （名）引き伸ばされた小さな鉄． （同）*ukotakúfnye-nin'.*

Tákusa, vyérye-tákusa とも言う．（名）タンバリンのイナウ，シャーマンのイナウ．

Taku-taku. Mos. さあ！ よろしい！ まあよかろう！ （間）．

Takúfnye. （形）短い， ⇒ *ukotakúfnye.*

Takúfnye-syè, 短い貝． （同）*uyáka-syè.*

Tákuf. （名）肩（本来の）．

Takts-sonk. Lapyer. 手（le bras）．

Tamà. （名）球． 1. ビーズ飾り． 2. ビーズ． 3. 挽き割り． Mos. （*tamba* とも言う），宝石（日本語の *tama* から）． 4. 弾丸． Lapyer. 水色のビーズの一粒一粒．

Tamánku. （名）卵，日本語の単語．

Tamasàj. （名）ビーズを通した糸（単数および複数）．

Tamba. Dav. 今年の． 今年 Mos. （*tama* とも言う），宝石，真珠，サンゴ（日本語の単語 *tama* から）．

Tambako. Dav. 煙草． Mos. 煙草（日本語の *tabako* から）．

— *bye.* Mos. 煙草入れ（*tambakop* とも言う）．

— *bi.* Dav. 煙草入れ（主に嗅ぎ煙草の）あるいは吸い煙草用の袋． Mos. —煙草入れ．

— *igu.* Dav. 煙草を吸う． — *iku.* Mos. 煙草を吸う，字義通りは：煙草を飲む．

Tambakop. Mos. 煙草入れ，煙草を入れておく小箱．

Tambako-tumokoppye. Mos. 刺繍された帯．

Támbaku. （名）煙草．

— *ikùeramyechàn,* 私は煙草を吸いたくない（彼は煙草を吸いたくない）

— *ku kakhkomò,* 吸い煙草をいれる紐で締める袋．

Támbaku-shambi. Dav. ビーズ（マツマイにおいて，一方サハリンではその名がない）．N(4)：おそらくビーズで飾られた煙草入れ； ⇒ *kusa* および *bye.*

— *eramyechàn ájnu,* 稀にしか煙草を吸わない人，煙草に執着のない人．

(3) トイレのことか？

(4) 不明。

Тамбара. Мос. окунь.

Та́мбе (и *та́мпе*). Мѣст. этотъ, вотъ этотъ. Дав. это. Син. *тэва́нку.*

— *ибаги.* Дав. наконецъ; по Пф. *танбе-ибаки*, конецъ, исходъ сей вещи.

Тамбене. Брот. спрашивать названіе вещи.

Та́мпуусь.—'Уськуй та́мпуусь. С. запоръ.

Тамӯ. С. морскія блохи (прыгающія лѣтомъ по берегамъ). Мос. мечъ. *Камой-тамуне.* Мос. мечъ боговъ.

Тамуй. Лапер. собака; вѣроятно *камуй?*

Та́мукабара. С. осина.

Таму-томусибе. Мос. ножъ, и скоблильный ножикъ.

7090. *Тамъ.* Ланг. Мат. низкій.

Танà, это свойственно! *Оя-мӯфтэ а́йну танà!* ты сдѣлалъ какъ посторонній, какъ противникъ (а не какъ знакомый или пріятель), этим. *танъ анъ.*

— *ангуру.* Кл. Сах. онъ. *Тана ангуру.* Дав. опъ (по Пф. *тета анъ гуру*, здѣсь находящійся человѣкъ).

— *миного.* Кл. Сах. она. *Тана миного.* Дав. она. Н: сія женщина.

Танандй (Танай). Геогр. рѣка и Аинское селеніе въ 37 верстахъ къ западу отъ Карсакова.

Танбе-ибаки. Мос. напослѣдокъ, наконецъ; буквально: конецъ сей вещи.

Танбе-кари. Мос. отъ сей вещи.

Танбе-оровано. Мос. отъ сей вещи.

Танги. Геогр. Гл. Гиляцкая деревня къ сѣверу отъ п. Дуй.

Тандо нисасъ. Дав. поутру.

Та́не, или *та́нге.* 1. Нар. теперь, въ настоящее время. 2. Прил. длинный (сокр. *ота́нне*, см. *йка*). Мос. теперь, сегодня, это (синон. *танъ*).

7100. *Та́не-бакуну.* Дав. по сю пору.

— *бо.* Мос. сей разъ, теперь.

— *ва.* Дав. теперь. Кл. Сах. Мос.—см. *ва.*

— *кусӯ.* Нар. скоро, сейчасъ. Пт. оттого.

— *орóвано.* Нар. отнынѣ, съ сего времени. *Тане оровано кусури контэ исямъ*, отнынѣ лекарства давать не буду (не будетъ).

Tambara. Mos. カワスズキ.

Támbye（および *támpye*）.（代）この，その，ほらこの. Dav. これ.（同）*tevánku.*

— *ibagi.* Dav. ついに；Pf によると，*tanbye-ibaki,* そのことの結末.

Tambyenye. Brot. 物の名を聞く.

Támpuus'. — *Ús'kuj támpuus'.*（名）錠をおろすこと.

Tamù.（名）ハマトビムシ科の虫（夏に岸を跳ねる）. Mos. 剣. *Kamoj-tamunye.* Mos. 神々の剣.

Tamuj. Lapyer. 犬；おそらく *kamuj* のことか？

Támukabara.（名）ヤマナラシ.

Tamu-tomusibye. Mos. ナイフ，および削るための小刀.

7090 *Tam.* Lang. Mat. 低い.

Tanà, それは特徴的だ！ *Oya-múfte ájnu tanà!* お前は局外者，敵対者として振舞った（知り合い，友としてではなく），（語源）*tan an.*

— *an**g**uru.* Kl. Sakh. 彼. *Tana anguru.* Dav. 彼（Pf. によると，*tyeta an **g**uru,* ここにいる人）.

— *mino**g**o.* Kl. Sakh. 彼女. *Tana minogo.* Dav. 彼女. N：この女性.

Tananàj (Tanaj).（地）カルサコフ（Karsakov, Карсаков）の西方 37 露里にある川およびアイヌの村.

Tanbye-ibaki. Mos. あげくの果てに，とうとう；字義通りは：このことの終わり.

Tanbye-kari. Mos. このことから.

Tanbye-orovano. Mos. このことから

Tangi.（地）Gl. ドゥーイ（Duj, Дуй）哨所の北方のギリヤークの村

Tando nisas. Dav. 朝に.

Tányе, あるいは *tángye.* 1.（副）いま，現在. 2.（形）長い（*otánnye* の省略形，⇒ *ijka*）. Mos. いま，今日，これ（（同）*tap*）.

7100 *Tányе-bakunu.* Dav. 今まで.

— *bo.* Mos. 今回，いま.

— *va.* Dav. いま. Kl. Sakh. Mos. — ⇒ *va.*

— *kusù.*（副）すぐ，いますぐ. Pt. そのため.

— *oróvano.*（副）今後，今から. *Tanye orovano kusuri konte isyam,* 今後，私は薬は与えない（彼は与えない）.

Тани. Дав. нынѣча.—*Танѝ.* Кр. сегодня. Мос. (безъ ударенія), теперь, сегодня, это (иначе *тане*).

— *анакигшъ.* Дав. нынѣ; по Шф. *тане-анкешъ*, нынѣшній разсвѣтъ.

— *нугару.* Дав. взглянуть.

Танкочіуй. Мос. (イユチコンダ), стрекоза, коромысло.

Та́нку. Числ. сто веревокъ для ловли соболей.—*Сне* —, *ту* —, одна сотня веревокъ на соболей, двѣ сотни веревокъ и пр. (или десять *опи́сьпе*, двадцать *опи́сьпс*).

7110. *Танне.* Кл. Мат. длинный. Мос. длинный (о вещественной длинѣ).

— *амби.* Дав. долгой, см. *танне-амбе (анъ-бе)*; по Пф. длинная вещь.

Танне-ибе. Мос. названіе рыбы съ зеленымъ хребтомъ (mit grünen Gräten), похожей на иглу—рыбу; названіе длинной породы кита съ большимъ китовымъ усомъ; названіе другой рыбы.

Танне-камой. Мос. бѣлый змѣй.

Та́ннепъ. Мос. большой мечъ, длинный мечъ.

Таннерумъ. Кр. горностаи.

Таннеушъ. Мос. снабженный длиною, длинный, владѣющій длиною.

Танни. Ланг. Кам. береза. Мос. длинный (о вещественной длинѣ), иначе *танне.*

Танникѣхъ. С. молнія. Син. *име́ру.*

Танніушь. Дав. длина; по Пф. см. *таннеушъ.*

Таннишу. Кл. Сах. длинный.

7120. *Та́нноске-анъ то.* Нар. четвертаго дня.

Та́нну. С. чорный китъ (маленькій).

Таногура. Дав. нынѣшнюю ночь. Н: *танъ укуранъ.*

Тантака. Кр. камбала. Мос.

Та́нтрамъ. С. чешуя рыбъ.

Тантумбе. Мос. поручи латъ (отъ Яп. *тацуубе*).

Танъ. Мѣст. сей, этотъ, онъ. Прил. настоящій. Мос. Дав. сей.

Танъ-ба. Мос. сей годъ.

— *бе.* Мос. сія вещь.

— *бе-гѣ.* Мос. сія вещь (какъ восклицаніе или вопросъ). — *бе-ге-нэ.* Мос. да, сія вещь; сія вещь,

Tani. Dav. 現在. — *Tani.* Kr. 今日. Mos.（アクセントなしで），いま，今日，これ（*tanye* とも言う）.

— *anakish.* Dav. 今では；Pf. によると，*tanye-ankyesh,* 今の夜明け.

— *nugaru.* Dav. 視線を向ける.

Tankochiuj. Mos.（タンコチユイ），トンボ，オニヤンマ.

Tánku.（数）クロテンを獲るための 100 本の縄. — *Snye* —, *tu* —, クロテンを獲る 100 本の縄，200 本の縄など（あるいは 10 本の縄，20 本の縄）.

7110 *Tannye.* Kl. Mat. 長い. Mos. 長い（物の長さについて）.

— *ambi.* Dav.（時間的に）長い，⇒ *tannye-ambye (an-bye)*；Pf. によると，長いもの.

Tannye-ibye. Mos. 緑の背を持つ魚の名（mit grünen Gräten），ヨウジウオに似る；大きな鯨髭をもつ長い鯨の一種の名；他の魚の名.

Tannye-kamoj. Mos. 白いヘビ.

Tannyep. Mos. 大きい剣，長い剣.

Tannyerum. Kr. オコジョ（複数）.

Tannyeush. Mos. 長さのある，長い，長さを持つ.

Tanni. Lang. Kam. シラカバ. Mos. 長い（物の長さについて），*tannye* とも言う.

Tannikyèkh.（名）稲妻.（同）*imyéru.*

Tanniush'. Dav. 長さ；Pf. によると，⇒ *tannyeush.*

Tannishu. Kl. Sakh. 長い.

7120 *Tánnoskye-an to.*（副）一昨昨日.

Tánnu.（名）黒い鯨（小さい）.

Tanogura. Dav. 今夜. N：*tan ukuran.*

Tantaka.. Kr. カレイ目の魚. Mos.

Tántram.（名）魚の鱗.

Tantumbye. Mos. 甲冑の籠手（こて）（日本語の *tatsuubye* から）.

Tan.（代）この，その，彼.（形）今の. Mos. Dav. この.

Tan-ba. Mos. 今年.

— *bye.* Mos. この物.

— *bye-gyê.* Mos. この物（感嘆あるいは疑問として）. — *bye-gye-ne.* Mos. そう，この物；この物，

навѣрно сія вещь. *Тань-бе-гс-та*, развѣ въ этой вещи.

Тань-бе кораци, видъ сей вещи, сія вещь сама.

— *бе кушіу*, или *тань бе нэ кушіу*. Мос. ради сей вещи, ради сего.

— *бе-нэ-якка*. Мос. это навѣрно сія вещь.

— *бе-якка*. Мос. это есть конечно сія вещь.

7130. — *гуру*. Дав. бездѣльникъ. *Тань гуру*. Мос. этотъ человѣкъ.

— *гуру ирамаанъ*. Дав. свидѣтель (въ подл. *тань гиру ирамаанъ*).

— *гуру отта оманде*. Дав. дай ему. Мос. отправь(ить) къ сему человѣку.

— *до*. Мос. сей день, сегодня.

— *кораци*. Мос. симъ образомъ, такъ.

— *котанъ та*. Мос. здѣсь, буквально: на этомъ мѣстѣ.

— *па*, въ настоящемъ году.

— *то*. Нар. сегодня. Мос. сегодня (букв. сей день). *Тань шне то*. Мос. сей единственный день, сей день, сегодня (ト子レンダ).

— *тоо*. Дав. сегодня. — *до тань тоното анно, ицикоре анна*, въ этотъ день должно быть сіе вино (мира) и за нимъ должно быть послано.

— *тэта*. Нар. здѣсь, на этомъ мѣстѣ.

— *укурàнъ*, сегодня ночью.

— *ýтара*, вотъ этотъ, этотъ человѣкъ, вотъ онъ.

— *цыса ширіаба ишама*. Дав. сквозь сію кровлю дождь не проходитъ, см. *сирапа*.

Тáпера. С. лопаточная область, лопатка (съ мягкими частями). Дав. лодыжка. — *пóни*, лопатка (кость).

Тапинъ-эгинъ. Лапер. плечо.

Тапка. Фюр. плечо. Мос. плечо.

7140. *Тапкара*. Дав. пляска. — *ва*. Дав. плясать.

Тапкару. Мос. (ンカプ°ダ), танцовать, плясать. — *гуру*. Мос. танцоръ.

Тапкару гуру нива. Дав. плясунъ.

Тапкупъ. Ланг. Кур. Кл. Кам. гора.

Тапни. Дав. да.

— *анакка*. Дав. однако; по Нф. *тапне-анакка*, хотя это есть.

たぶん，この物． *Tan-bye-gye-ta,* 本当に，この物の中に．

Tan-bye koratsi, この物の外見，この物自体．

— *bye kushiu,* あるいは *tan bye ne kushiu.* Mos. この物のために，これのために．

— *bye-ne-yakka.* Mos. それは，たぶんこの物だ．

— *bye-yakka.* Mos. それは，もちろんこの物だ．

7130 — *guru.* Dav. 怠け者． *Tan* **g***uru.* Mos. この人．

— *guru iramaan.* Dav. 目撃者（原文では．*tan guru iramaan*）．

— *guru otta omandye.* Dav. 彼にやれ． Mos. この人に送れ（送る）．

— *do.* Mos. この日，今日．

— *koratsi.* Mos. このやり方で，このように．

— *kotan ta.* Mos. ここで，字義通りは：この場所で．

— *pa,* 今年に．

— *to.* （副）今日． Mos. 今日（字義通りは，この日）． *Tan shnye to.* Mos. このまたとない日，この日，今日（タンシ子ト）．

— *too.* Dav. 今日． — *do tan tonoto anno, itsikorye anna,* この日は（親睦の）酒がなくてはならない，だから，それを取りに行かせなければならない．

— *téta.* （副）ここに，この場所で．

— *ukuràn,* 今日の夜に．

— *útara,* まさにこの，この人，ほら彼だ．

— *tsysa shiriaba ishama.* Dav. この屋根は雨が漏らない， ⇒ *sirapa.*

Tápyera. （名）肩甲骨の部分，肩甲骨（柔らかい部分のついた）． Dav. くるぶし．

— *poni,* 肩甲骨（骨）．

Tapinn-eginn. Lapyer. 肩．

Tapka. Fyur. 肩． Mos. 肩．

7140 *Tapkara.* Dav. 踊ること． — *va.* Dav. 踊る．

Tapkaru. Mos. （タプカル），ダンスする，踊る． — **g***uru.* Mos. 踊り手．

Tapkaru guru niva. Dav. 踊る人．

Tapkup. Lang. Kur. Kl. Kam. 山．

Tapni. Dav. そう．

— *anakka.* Dav. しかし；Pf. によると，*tapnye-anakka,* それはあるが．

Таппи-аппыги пирука. Дав. сходно.
— *анъ.* Дав. конечно; по Пф. *тапъ-не-анъ*, это есть дѣйствительно.
— *кіякка.* Дав. удостоить.
— *шіомонива.* Дав. не такъ; по Пф. *тапъ не шіомо-не-ва*, этого дѣйствительно нѣтъ.

7150. *Таппешириги.* Мос. сравнивать.
Таппыни. Дав. точно; по Пф. *тапъ-не*, это дѣйствительно.
— *анна аигуру?* Дав. точно ли? по Пф. *тапъ-не-не анъ наикоро*, это будетъ дѣйствительно такъ; отъ *тапъ-нэ* съ повторепіемъ *не*.
Тапсýтъ. Кр. плечо. Пал. Кл. Кам.
Таптурано. Мос. съ снимъ вмѣстѣ, при этомъ.
Тáпутуру (сокр. изъ *тáпера-ýтуру*). С. верхняя часть спины между лопатками.
Тапфка. Кл. Сах. плечо. Дав. плечо. срав. *тапера* и *танка*; сокр. *тапъ* и *ка*, см. *тах-ри.*
Тапшіусу. Мос. (マユレプ゜タ) плечо, см. *тахсу.*
Тапъ. Мос. это (употребляется только относительно вещей). Лапер. (или *тапе*), это, то, этотъ, тотъ.
— *ни.* Мос. это дѣйствительно, да.
— *ни анакка.* Мос. хотя это дѣйствительно такъ, однакоже (и *таннеанакка*).
— *ни-анъ.* Мос. такъ это—правда.
— *нэ.* Мос. это дѣйствительно, да. *Тапне анъ.* Мос. такъ это—правда.
— *нэ анацъ.* Мос. это дѣйствительно такъ! хотя это такъ, однакоже.
— *нэ анъ кушу.* Мос. того ради, въ слѣдствіе сего (ユレクンア子プ゜タ).

7160. *Тáра*, см. *трáра.* Мос. (безъ ударенія), кипа, тюкъ.
Тарà. С. треска (рыба). Син. *эрекýсь.* С. способъ, манера? (см. *пини* и *моире*). Мѣст. тотъ. — *та.* Нар. тамъ (поставь), туда.
— *тишѐ*, тотъ домъ.
— *ýтара*, тѣ, вотъ тѣ; тотъ, вотъ тотъ; тотъ народъ.
Тара или *рару.* Мос. брови, слово діалекта Сахалина. *Тара.* Лапер. брови.
Тараà. Мѣст. тотъ.

Tapni-antsygi piruka. Dav. 本物そっくりに.

— *an.* Dav. もちろん；Pf. によると，*tap-nye-an,* これは確かである.

— *kiyakka.* Dav. 授与する.

— *shiomoniva.* Dav. そうではなく；Pf. によると，*tap nye shiomo-nye-va,* それは実際にない.

7150 *Tapnyeshiriki.* Mos. 較べる.

Tappyni. Dav. その通りだ；Pf. によると，*tap-nye,* それは確かだ.

— *anna anguru?* Dav. その通りか？ Pf によると，*tap-nye-nye an nankoro,* 確かにそうなるだろう；*nye* の繰り返しをともなう *tap-nye* から.

Tapsùt. Kr. 肩. Pal. Kl. Kam.

Tapturano. Mos. これといっしょに，その際.

Táputuru（*tápyera-úturu* の省略形）.（名）肩甲骨の間の背の上部.

Tapfka. Kl. Sakh. 肩. Dav. 肩.（比）*tapyera* および *tapka*；*tap* および *ka* の省略形，⇒ *takh-ri.*

Tapshiusu. Mos.（タプシュマ）. 肩，⇒ *takhsu.*

Tap. Mos. これ（物に関してのみ使われる）. Lapyer.（*tapye* とも言う），これ，あれ，この，あの.

— *ni.* Mos. 確かにそうだ.

— *ni anakka.* Mos. 確かにそうだが，しかし（*tapnyeanakka* とも言う）.

— *ni-an.* Mos. そうだ，その通りだ.

— *ne.* Mos. 確かにそうだ. *Tapnye an.* Mos. そうだ，その通りだ.

— *ne anats.* Mos. 確かにその通りだ！ そうだけれど，しかし.

— *ne an kushu.* Mos. それ故に，その結果（タプ子アンクシュ）.

7160 *Tára,* ⇒ *trára.* Mos.（アクセントなしで），束，大きな包み.

Tarà.（名）タラ（魚）.（同）*eryekùs'.*（名）方法，やり方？[5]（⇒ *pini* および *moirye*）.（代）あの. — *ta.*（副）そこに（置け），そこへ.

— *tishyè,* あの家.

— *útara,* あの，ほらあの；あの，ほらあの；あの人たち.

Tara あるいは *raru.* Mos. 眉（複数），サハリンの方言. *Tara.* Lapyer. 眉（複数）.

Taragà.（代）あの.

(5) ？は原文のまま。

Тарáйка. Геогр. озеро и Аинское селеніе въ 173 верстахъ къ сѣверу отъ Мануи (при истокѣ озера Тарайка).

Тáракапу. С. куль (для рису, плетеный изъ рисовой соломы), травяной мѣшокъ (для рису).

Тарáмани. С. хвойное кустарное дерево (внутри красное).

Тáрамбе. Мѣст. тотъ, вотъ тотъ.

7170. *Тарáнкотанъ.* Геогр. рукавъ рѣки Сю и Японско-Ольчанское селеніе въ 154 верстахъ къ сѣверу отъ Мануи.

Тарáнку (тарáанку). Мѣст. тотъ, вотъ тотъ (въ противоположность *тэвáнку*).

Тарáнкуру. Мѣст. тотъ, вотъ тотъ.

Тарáнтомáри. Геогр. Аинско-Японское селеніе въ 129 верстахъ къ югу отъ Кусуная.

Таранупъ. Мос. (フヌラタ), горчица.

Тарáхки. С. занавѣска.

Тарàх. С. сонъ, сповидѣніе. *Сúриманъ тарàх анъ,* прошлую ночь видѣлъ во снѣ (былъ сонъ).

— *пóни.* С. ключица (кость).

Тарого. Лапер. цвѣтъ розы, называемой простонародно собачьей розою.

Тáругу, см. *трáругу.*

Тарумани. Мос. каламбакъ, родъ ладоноснаго можжевельника. — *фуретъ,* ягоды каламбака.

7180. *Та-са.* Лапер. кто? что? кто это? Мѣстоименіе вопросительное.

Тасáське. Прил. горькій, щиплющій (на вкусъ).

Таси. Мос. шнуръ, шнурокъ.

Тасúри. С. сакъ (для рыбы), намётка. — *áни херóкки нисѐ,* черпать селедку (изъ моря) намёткою.

Тасирѐ. С. большой ножъ для рубки, тесакъ. Мос. большой мечъ (по Яп. *таци*).

Тасúтуй. Гл. томиться (объ умирающемъ), см. *ташíу.*

— *кусукарà,* томится.

Таскуру. Дав. иней. *Таскоре.* Мос. (レコレタ), иней, изморозь.

Тассеай. Лапер. (tasseĥaï), стрѣлы раздвоенныя съ двумя вѣтвями.

Тассиро. Лапер. большой тесакъ.

Tarájka. （地）マヌヤ（Manuya, Мануя）の北方 173 露里にある湖とアイヌの村（タライカ（Tarajka, Тарайка）湖の水源付近）.

Tárakapu. （名）俵（米用，稲藁を編んだ），草で作った袋（米用）.

Tarámani. （名）低木の針葉樹（内部が赤い）.

Tárambye. （代）あの，ほらあの.

7170 *Taránkotan.* （地）マヌヤ（Manuya, Мануя）の北方 154 露里にあるシュ（Syu, Сю）川の支流および日本人とオリチャの混住の村.

Taránku (taráanku). （代）あの，ほらあの（*tevánku* の反対）.

Tarankuru. （代）あの，ほらあの

Tarántomári. （地）クスナイ（Kusunaj, Кусунай）の南方 129 露里にあるアイヌと日本人の混住の村.

Taranup. Mos. （タラヌフ），カラシナ.

Tarákhki. （名）カーテン.

Tarakh. （名）夢，夢見. *Síriman tarakh an,* 昨夜夢で見た（夢があった）.

— *póni.* （名）鎖骨（骨）.

Tarogo. Lapyer. 庶民がイヌバラと呼ぶバラの花.

Tárugu. ⇒ *trárugu.*

Tarumani. Mos. ジンコウジュ（沈香），芳香性のビャクシンの一種.

— *furyepp* ジンコウジュの実.

7180 *Ta-sa.* Lapyer. 誰？(6) 何？(7) これは誰か？(8) 疑問代名詞.

Tasás'kye. （形）苦い，ひりひりする（味が）.

Tasi. Mos. 編み紐，縒り紐.

Tasíri. （名）たも網（魚用），すくい網. — *áni khyerókki nisyè,* すくい網で（海から）ニシンをすくう.

Tasirò. （名）伐採用の大きいナイフ，大工用手斧. Mos. 太刀（日本語で *tatsi*）.

Tasítuj. （動）苦しむ（瀕死の人について）， ⇒ *tashiu*

— *kusukarà,* （彼は）苦しんでいる.

Taskuru. Dav. 霜. *Taskorye.* Mos. （タシコレ），霜，白霜.

Tassyeaj. Lapyer. （tassehaï），二股に分かれた矢（複数）.

Tassiro. Lapyer. 大きい両刃の短剣，大工用手斧.

(6) ？は原文のまま。
(7) ？は原文のまま。
(8) ？は原文のまま。

Тассуамъ. Лапер. названіе безъимяннаго пальца и мизинца ноги.

7190. *Тассуга помпеамъ.* Лапер. средній палецъ ноги.

Тассу помпеамъ. Лапер. указательный палецъ ноги.

Тасута́не. Прил. могущій много и долго итти, неустающій. — *а́йну*, человѣкъ неустающій долго въ походахъ.

Та́суу-ка́сьма. Гл. захлебнуться (въ водѣ), запыхаться (въ бѣгу), иначе *тасю-ка́сьма.* С. одышка.

Та́ско. Гл. завязать, связать (руки назади); связанный.

— *айно ни охта́ муйе́*, связаннаго человѣка привязать къ дереву.

— *эскаре́.* С. удушье. Гл. удушить.

Та́скоро. С. заморозокъ, утренникъ; иначе *опась та́скоро.*

Тасюка́сьма. Гл. см. *тасуука́сьма.* С. одышка.

Та́та. Нар. тамъ, туда.

Та́таки. Гл. стучать, по Яп. *татаку*, бить, колотить.

Таталъ. Кр. черный; собственное мужское имя.

7200. *Тау.* Мос. вещь, отдѣльный предметъ. *Секоцу тау-не.* Мос. сія вещь или сей предметъ.

Та́уке. Гл. ударить (чѣмъ), бросить во что. *Сума́ а́нги та́укечичи саба́ нуя́си*, проломить голову камнемъ.

Таукечичи, см. *тауке.*

Тауне. Мос. вещь.

Тауро. Геогр. Шм. озеро къ югу отъ Наясси.

Таурусъ. Геогр. Шм. длинный скалистый берегъ къ югу отъ Наясси.

Тафизво (Таризво). Геогр. Шр. Гиляцкая деревня на рѣкѣ Пими (Томь).

Та́хкара. Гл. плясать, танцовать. С. Аинскій національный танецъ.

Та́хконъ, или *ота́хконъ.* Прил. короткій.

Тахкуфъ-пони. С. верхнеплечевая кость, brachium.

Та́хневана. Нар. вотъ здѣсь, вотъ тутъ.

7210. *Та́хни.* С. береза (бѣлая).

— *ва́кка.* С. березовый сокъ.

— *топе.* С. березовый сокъ.

Тахнигомъ, см. *таигмъ.*

Та́хри. С. лопаточная область. — *по́ни*, лопатка.

Та́хсеруй. С. порода рѣчныхъ утокъ.

Tassuam. Lapyer. 足の薬指および小指の名.

7190 *Tassuga pompyeam.* Lapyer. 足の中指.

Tassu pompyeam. Lapyer. 足の人差指.

Tasutánye. （形）たくさん長く歩くことができる，疲れを知らぬ. ―*ájnu,* 長く歩いても疲れない人.

Tásuu-kás'ma. （動）息ができなくなる（水中で），息切れする（走っていて）， *tasyu-kás'ma* とも言う. （名）息切れ.

Tás'ko. （動）結ぶ，縛る（手を後ろに）；縛られた.

― *ajno ni okhtà mujyè,* 縛られた人を木にくくる.

― *es'karyè.* （名）窒息. （動）窒息させる.

Tás'koro. （名）朝冷え，朝寒；*opas' tas'koro* とも言う.

Tasyukás'ma. （動） ⇒ *tasuukás'ma.* （名）息切れ.

Táma. （副）そこに，そこへ.

Támaki. （動）打つ音を出す，日本語で *tamaku,* 打つ，叩く.

Tamal. Kr. 黒い，男性の名.

7200 *Tau.* Mos. もの，個々の物. *Syekotsu tau-nye.* Mos. このこと，あるいはこの物

Táukye. （動）打つ（何かで），投げる（何かに）. *Sumà áni táukyechichi sabà nuyási,* 石で頭を割る.

Taukyechichi, ⇒ *taukye.*

Taunye. Mos. もの.

Tauro. （地 Shm.）ナヤッシ（Hayassi, Наясси）の南方の湖.

Taurus. （地 Shm.）ナヤッシ（Hayassi, Наясси）の南方の岩の多い長い岸.

Tafizvo (Tarizvo). （地 Shr.）ピミ（Pimi, Пими）（トモ（Tomò, Томò））河畔のギリヤークの村.

Tákhkara. （動）踊る，ダンスする. （名）アイヌの民族舞踊.

Tákhkon, あるいは *otákhkon.* （形）短い.

Takhkuf-poni. （名）上腕骨，brachium.

Tákhnyevana. （副）ほらここに，ほらここで.

Tákhni. （名）シラカバ（白い）

7210 ― *vákka.* （名）シラカバの樹液.

― *topye.* （名）シラカバの樹液.

Takhnigom, ⇒ *tagòm.*

Tákhri. （名）肩甲骨の部分. ― *póni,* 肩甲骨.

Tákhsyeruj. （名）川の鴨の一種.

Та́хсири. С. большой сакъ для селедки.
Тахсу, или *та́хсувъ.* С. предплечіе (antibrachium). — *камъ.* С. мышцы (мягкія части) верхняго плеча. Син. *йо́нтэхпе.* — *по́ни*, кости предплечія.
Та́хтри и *та́хтри-по́ни*, см. *та́хри.*
Тахъ. С. береcто. *Тах*, см. Гл. *та.*
— *кусу́ ома̀нъ*, пойти поискать, поразвѣдать (въ сосѣднюю юрту напр. на счётъ съѣстнаго).
Таци. Кл. Мат. пожъ.
Тацни. Мос. (ニ ツ タ), названіе дерева.
Тацъ. Мос. (ツ タ), названіе дерева, иначе *тацни.*
7220. *Тацъ-каккуми.* Мос. (ネ ク ツ カ ツ タ), разливальная ложка, ковшъ, черпакъ изъ коры дерева *тацъ* (ツ タ).
Таша. Мос. воздавать, отвѣчать, дѣлать нѣчто соотвѣтствующее; мѣнять, перемѣнять (ヤ ヒ タ).
Ташіу. Дав. воздухъ. Мос. (ユ ヒ タ), вѣтеръ, воздухъ, сильный вѣтеръ.
— *туйва райке.* Мос. задушать, умертвить чрезъ задушеніе.
Ташіунъ. Мос. вѣтеръ, воздухъ (シ ユ ヒ タ).
— *буйкоро.* Мос. тюлень, названіе вида тюленя.
Ташю туива райги. Дав. удушить, по Пф. отъ *ташіу*, воздухъ, *туива*, между тѣмъ какъ отрѣзываютъ, и *райке*, умерщвлять.
Таямпе. С. сивучиха, морская львица.
Тéвананне уампе. Кр. десять тысячъ.
Тевану. Дав. отсюда.
Теги. Дав. рука. *Теги*, рука. Лапг. Юж. Сах. Кл. Сах. Бальб. Мат. *Теги* или *теки.* Мос. рука.
— *атти.* Дав. трогать, по Пф. *теки-атте*, употреблять руку.
7230. — *барабара.* Дав. махать къ себѣ.
— *бонфъ.* Дав. мозоль, по Пф. отъ *тэки* и *бонъ* (кипѣть), какъ бы: ручной пузырь.
— *ишама.* Дав. *(теги ишамсо)*, безрукой; по Пф. *теке ишама.*
Теда. Дав. сюда.
— *ариги.* Дав. приди сюда. Н: *тета ареги.*
— *арики.* Дав. поди сюда.
— *утуру.* Дав. въ здѣшней сторонѣ.

Tákhsiri. （名）ニシン用の大きなたも網.

Takhsu, あるいは *tákhsuv.* （名）前膊（antibrachium）. ― *kam.* （名）肩上部の筋肉（柔らかい部分）. （同）*jóntekhpye.* ― *póni,* 前膊骨.

Tákhtri および *tákhtri-póni,* ⇒ *tákhri*

Takh. （名）シラカバの樹皮. *Takh,* ⇒ （動）*ta.*

― *kusù omàn,* 探しに，いろいろ調べに行く（隣のユルタへ，たとえば食料について）.

Tatsi. Kl. Mat. ナイフ.

Tatsni. Mos. （タツニ），木の名.

Tats. Mos. （タツ），木の名，*tatsni* とも言う

Tats-kakkumi. Mos. （タツカツクミ），*tats*（タツ）の樹皮製の注ぎ分け用の匙，ひしゃく，しゃくし.

Tasha. Mos. 報いる，応える，しかるべき何かをする；交換する，取り替える（タシャ）.

Tashiu. Dav. 空気. Mos. （タシュ），風，空気，強い風.

― *tujva raikye.* Mos. 窒息させる，窒息させて殺す.

Tashiun. Mos. 風，空気（タシュン）.

― *bujkoro.* Mos. アザラシ，アザラシの一種の名.

Tashyu tuiva rajgi. Dav. 絞殺する，Pf. によると，*tashiu*「空気」，*tuiva*「切り離される間に」，および *rajkye*「殺す」から.

Tayámpye. （名）雌のトド，雌のアシカ.

Tyévanonnye uampye. Kr. 個数詞の 10000.

Tyevanu. Dav. ここから.

Tyegi. Dav. 手. *Tye**g**i,* 手. Lang. S. Sakh. Kl. Sakh. Bal'b. Mat. *Tye**g**i* あるいは *tyeki.* Mos. 手.

― *atti.* Dav. 触る，Pf によると，*tyeki-attye*「手を使う」.

― *barabara.* Dav. 自分の方へ手を振る.

― *bopf.* Dav. たこ，まめ，Pf. によると，*teki* および *bop*「泡立つ」から，おそらく：手の水ぶくれ，まめのようなもの.

― *ishama.* Dav.（*tyegi ishamso*），手のない；Pf. によると，*tyekye ishama. Tyeda.* Dav. ここへ.

― *arigi.* Dav. こっちへ来い. N：*tyeta aryegi.*

― *ariki.* Dav. こっちに来い.

― *uturu.* Dav. こちら側で.

Тедавано. Дав. нынѣшніе дни. Мос. на лицо, здѣсь находясь (какъ нарѣчіе).
Тедари. Лапг. Юж. Сах. Кл. Сах. бѣлый. Дав. бѣлый. Мос.
— *тама.* Дав. бѣлокъ глазной.
Тедацири. Дав. лебедь. Мос. (или *детацири*), лебедь; вмѣсто *тетару-цири*, бѣлая птица.
7240. *Тейнитой.* Кр. грязь. Пал.—Ланг. Кам. глина.
Текишъ пару бару. Дав. манить.
Теккеси. Мос. (レケツテ), внизу.
Теккору. Мос. (レコツテ), схватывать, брать руками.
Текку. Мос. (クツテ), названіе породы орла.
Теккупъ. Мос. (プクツテ), метла, вѣникъ.
Теконкани. Мос. золотое кольцо, отъ *те*, рука и Яп. *ко-гане*, золото.
Текуби. Кл. Сах. крыло.
Текишь которо. Дав. ладонь.
Текъ. Кр. Пал. рука. Ланг. Кам.—Пал. борода.
7250. *Темпте.* Кр. собственное мужское имя.
Темтемъ. Дав. ощупать.
Темунь. Дав. фукубо.
Тенеши. Лапг. Сѣв. вост. Сах. носъ.
Теніусъ. Дав. болото, см. *тейне.*
Тенке. Мос. рука, иначе *теке.*
Тенкору. Мос. брать, схватить руками.
Тенкуру. Дав. обнимать.
Теннецъ. Мос. (ツ子ンテ), дѣвица, дѣва.
Тенькуру. Дав. прижимать. Н: по Пф. *тэккору*, схватить, захватить.
Тсоро нугару! Дав. сюда смотри! въ Нѣм. *теоро нугара.*
Теппаке Мос. (ケパツテ), вверху.
Тетто. Дав. („слово взятое отъ Японцевъ"), ружье.
Тёра. Пал. вѣтръ. Мос. *тёра*, вѣтеръ (иначе *рера*).
7260. *Терару.* Мос. грудь.
Тере! Дав. ужо! см. *тэре!* (подожди! какъ угроза).
Тереке-ибе. Мос. жаба.
Тереке-имо. Мос. жаба.
Тереке-цироппопъ. Мос. названіе рыбы.
Тереши. Кл. Мат. младшая сестра.

Tyedavano. Dav. この頃. Mos. 目の前で，ここにあって（副詞として）.

Tyedari. Lang. S. Sakh. Kl. Sakh. 白い. Dav. 白い. Mos.

— *tama.* Dav. 白目.

Tyedatsiri. Dav. ハクチョウ. Mos.（*dyetatsiri* とも言う），ハクチョウ；*tyetaru-tsiri* 「白い鳥」に代わる表現.

7240 *Tyejnitoj.* Kr. ぬかるみ. Pal. — Lang. Kam. 粘土.

Tyekish paru baru. Dav. 手招きする.

Tyekkyesi Mos.（テツケシ），下方に.

Tyekkoru. Mos.（テツコル），ひっつかむ，手で取る.

Tyekku. Mos.（テツク），ワシの一種の名.

Tyekkup. Mos.（テツクプ），ほうき，枝ほうき.

Tyekonkani. Mos. 金の指輪. *tye*「手」および日本語の *ko-**g**anye*「金」から.

Tyekubi. Kl. Sakh. 羽.

Tyeksh' kotoro. Dav. 手のひら.

Tyek. Kr. Pal. 手. Lang. Kam. — Pal. ひげ（顎と頬の）.

7250 *Tyemptye.* Kr. 男性の名.

Tyemtyem. Dav. 触わる.

Tyemun'. Dav. фукубо[9].

Tyenyeshi. Lang. N. E. Sakh. 鼻.

Tyenius. Dav. 沼, ⇒ *tyejnye*

Tyenkye. Mos. 手，*tyekye* とも言う.

Tyenkoru. Mos. 取る，手でつかむ.

Tyenkuru. Dav. 抱える.

Tyennyets. Mos.（テン子ツ），乙女，処女.

Tyen'kuru. Dav.（動かぬように）押さえる. N：Pf. によると，*tekkoru*「つかむ，締めつける」

Tyeoro nugaru! Dav. こっちを見ろ！ Nem. *tyeoro nu**g**ara.*

Tyeppakye. Mos.（テツパケ），上方に.

Tyeppo. Dav.（「日本人から借用された語」），鉄砲.

Tyéra. Pal. 風. Mos. *tyêra,* 風.（*ryera* とも言う）.

7260 *Tyeraru.* Mos. 胸.

Tyerye! Dav. いまに見ていろ！ ⇒ *terye!*（待て！ 脅しとして）.

Tyeryekye-ibye. Mos. ヒキガエル.

Tyekye-imo. Mos. ヒキガエル.

Tyeryekye-tsironnop. Mos. 魚の名.

Tyeryeshi. Kl. Mat. 妹.

(9) 不明。

Териги. Дав. 1. перескочить. 2. скакать. *Териги.* Мос. прыгать.

— *игонь.* Дав. 1. болѣзнь прилипчивая. 2. моръ. 3. зараза; по Шф. должно быть *тереке икони*, скачущая болѣзнь.

Тери-огай. Дав. ждать. Н. *тери.* Мос. ждать (иначе *тегире*).

Тери-терю. Дав. замедлить.

7270. *Тесима.* Мос. деревянные башмаки, которыми пользуются при переходѣ чрезъ грязь.

— *ни.* Мос. тутовое дерево, шелковица.

Тесипо. Мос. названіе мѣста на островѣ Мацмаѣ.

Тескара. Мос. (ラカレテ), починять, поправлять, заплаты класть.

Тескару-ишама. Дав. неизвѣстно.

Тетаи. Мос. между тѣмъ.

Тетантуй. Геогр. Шм. мысъ къ югу отъ Ктаузи.

Тетара. Ланг. Юж. Сах. бѣлый.

Тетарибіушь. Дав. сѣдой.

Тетару-кункуту. Мос. названіе породы орла.

Тетару-тама. Мос. глазное яблоко, буквально: бѣлый драгоцѣнный камень.

7280. *Тетару-шіума.* Мос. мѣлъ, буквально: бѣлый камень.

Тетаръ. Кл. Мат. бѣлый.

Теуна. Мос. заступъ, кирка.

Тéунинуа. Кр. Кл. Кам. зеленый. Пал. зелено.

Теуре. Мос. названіе Аинскаго острова.

Ти. Мос. см. *тэ.*

Тіара. Геогр. Гл. гора въ восточномъ хребтѣ сѣв. Сахалина.

Тигонгари. Кл. Сах. кольцё.

Тигу. Мос. см. *тэку.*

Тикфъ. Мос. см. *тэку.*

Тимини. Дав. брусъ.

Тимма. Брот. лодка.

Тимтимь. Дав. щупать.

Тимь. Пал. какъ.

7290. *Тіонай.* Геогр. Шм. или *Ріонай*, рѣка и мысъ къ югу отъ Наисси.

Типесани. Геогр. Гл. см. *Чеписа́ни.*

Тишѐ. С. домъ, юрта; вар. *тисѐ.*

Tyerigi. Dav. 1. 飛び越す． 2. 跳ぶ． *Tyerigi.* Mos. 跳ねる．

— *igon'.* Dav. 1. 伝染病． 2. 疫病． 3. 伝染病； Pf. によると，tyeryekye *ikoni*「急変する跳ぶ病気」にちがいない．

Tyeri-ogaj. Dav. 待つ． N. *tyeri.* Mos. 待つ（*tyeirye* とも言う）．

Tyeri-tyeryu. Dav. 遅らせる．

7270 *Tyesima.* Mos. ぬかるみを渡る時に使われる木製の短いブーツ．

— *ni.* Mos. 桑．

Tyesipo. Mos. マツマイ島の地名

Tyeskara. Mos. （テシカラ），修理する，整える，継ぎを当てる．

Tyeskaru-ishama. Dav. 分からない．

Tyetai. Mos. そのうちに．

Tyetantuj. （地 Shm）クタウジ（Ktauzi, Ктаузи）の南方にある岬．

Tyetara. Lang. S. Sakh. 白い．

Tyetaribiush'. Dav. 白髪の．

Tyetaru-kunkutu. Mos. ワシの一種の名．

Tyetaru-tama. Mos. 眼球，字義通りは：白い宝石．

7280 *Tyetaru-shiuma.* Mos. チョーク，字義通りは：白い石．

Tyetar. Kl. Mat. 白い．

Tyeuna. （名）シャベル，つるはし，まぐわ．

Tyéuninua. Kr. Kl. Kam. 緑の． Pal. 緑色に，青々と．

Tyeurye. Mos. アイヌの島の名．

Ti. Mos. ⇒ *te*

Tiara. （地）Gl. 北サハリンの東山脈の山．

Tigongari. Kl. Sakh. 指輪[10]．

Tigu. Mos. ⇒ *teku*

Tikf. Mos. ⇒ *teku.*

Timini. Dav. 砥石．

Timma. Brot. 小舟．

Timtim. Dav. 触る．

Tim'. Pal. ～ように，どのように[11]．

7290 *Tionaj.* （地 Shm.）*Rionaj* とも言う，ナヤッシ（Nayassi, Наясси）の南方にある川および岬．

Tipyesani. （地）Gl. ⇒ *Chyepisáni.*

Tishyė. （名）家，ユルタ； （粗）*tisyė.*

⑽ 原文では кольцё と書かれているが，кольцо として翻訳した。

⑾ 原文では как と書かれている。多義語なので意味を確定できない。

Тишѐ-ипау. С. ипáу принесенныя въ жертву старшему домашнему богу.
— *коро-áйну*, или *тише-коро-óхкаю*, хозяинъ дома, владѣлецъ дома.
— *ни*. С. бревно для стройки дома.
— *óннай*, внутри дома.
— *оннáйкета*, внутри дома.
— *пúске (пишке)*. Гл. шляться по чужимъ домамъ (буквально: считать дома), не жить въ одномъ домѣ.
— *пúске ýтара*. С. нищій, бродяга (живущій въ разныхъ домахъ, гдѣ уживется).
— *этупò*. С. треугольникъ изъ досокъ надъ дверью и на противоположной сторонѣ юрты.
7300. — *ю́пи камỳй*, или — *ю́пу камỳй*, старшій домашній богъ. Син. *сóпаусь-камуй*.
Ткоаръ. Кл. Кам. тюлень.
Тлиль. Пал. волна, волны.
То. С. день. Кр. Пал. Кл. Сах. (too). Бальб. Мат. сутки; множеств. *тогà*. *Ине тога аракà*, хвораетъ четверо сутокъ (четыре дня). 1. озеро. Кр. Ланг. Юж. Сах.—2. грудь (титька, Дав.), груди. Кл. Сах. 3. волосъ, волосы, см. *тру* и *саба-тру*. 4. Числ. десять, десятокъ (введено Японцами); курьезы: Ланг. Юж. Сах. кровь, молоко (too). Мос. *(то* и *ту)* два. Дав. озеро большое, сосокъ, сокъ. Мос. *(то* и *тô)*, озеро, день, женская грудь и молоко, прудъ.
— *бекеру*. Мос. утро (буквально: день (есть) свѣтлый, сіяніе дня).
— *éре* или *э́ре*. Гл. кормить грудью. *То-икуре*. Мос. кормить грудью. *То эре кане!* корми! (грудью).
— *ипѐ*. Гл. сосать грудь, кормиться грудью.
— *купечà*, озерная утка.
— *нýнунъ*, сосать грудь.
— *пиратэ̀*. С. время тотчасъ послѣ восхода солнца.
7310. — *чáкета*, по берегу озера (озеръ), около озера. — *чáкета окàй*, расти около озера (о тростникѣ).
Тóананашки. Кр. полдень.
Тоаръ (thoar). Ланг. Кур. тюлень.

*Tishyè-ina***u**.（名）年長の家の神に捧げるイナウ（ináu, ináy）.

— *koro-ájnu, tishye-koro-ókhkayu* とも言う，家の主人，家主.

— *ni*.（名）家を建てるための丸太.

— *ónnaj,* 家の中で.

— *onnájkyeta,* 家の中で.

— *pískye (pishkye)*.（動）他人の家々をぶらぶらする（字義通りは：家を数える），同じ家に住まない.

— *pískye útara*.（名）貧乏人，放浪者（生活に馴染んださまざまな家に暮らしている）.

— *etupò*.（名）戸の上方にあり，ユルタの対面にある，板でできた三角.

7300 — *yúpi kamùj,* あるいは — *yúpu kamùj,* 年長の家の神.（同）*sópaus'-kamuj*

Tkoar. Kl. Kam. アザラシ.

Tlil'. Pal. 波（単数），波（複数）.

To.（名）日. Kr. Pal. Kl. Sakh. (too). Bal'b. Mat. 一昼夜；複数形は *togà*. *Inye toga arakà,*（彼は）四昼夜（四日）患っている. 1. 湖. Kr. Lang. S. Sakh. — 2. 胸（乳首，Dav.），乳房. Kl. Sakh. 3. 毛，髪の毛，⇒ *tru* および *saba-tru*. 4.（数）個数詞の 10，10 個（日本人によって持ち込まれた）；（珍）：Lang. S. Sakh. 血，乳（too）. Mos.（*to* および *tu*）個数詞の 2. Dav. 大きな湖，乳首，液汁. Mos.（*to* および *tô*）湖，日，女性の胸および乳，池.

— *byekyeru*. Mos. 朝（字義通りは：昼間は明るい，昼間の輝き）.

— *yérye* あるいは *érye*.（動）授乳する. *To-ikurye*. Mos. 授乳する. *To erye kanye!* 乳をやれ！

— *ipyè*.（動）乳を吸う，乳を飲む.

— *kupyechà,* コバシオタテガモ.

— *núnun,* 乳を吸う.

— *piratè*.（名）日の出直後の時間.

7310 — *chákyeta,* 湖（単数，複数）の岸で，湖の周囲に. — *chákyeta okàj,* 湖の周囲に育つ（アシについて）.

Tóananashki. Kr. 正午.

Toar (thoar). Lang. Kur. アザラシ.

Тобасѐ экарà, см. *утобàсь-экарà*, плюнуть съ досады (въ гпѣвѣ).

Тобе. Мос. молоко (буквально: вода (жидкость) грудей).

Тобека. Лапер. шкура нерпы въ формѣ длиннаго дорожнаго плаща. Мос. тюленья шкура.

Тобени. Мос. названіе дерева.

Тобиба. Мос. прудовая раковина.

Тобиси-ке или *тобшике* (ケレヒ゛ト), чахотка.

Тобинанбе. Ланг. Мат. Юж. Сах. восемь.

Тобишике. Мос. (ケレヒ゛ト), перемѣжающаяся лихорадка.

7320. *Тобо*. Мос. названіе вида морской раковины.

Тоборома. Мос. названіе черепокожнаго, похожаго на Яп. *фокки*.

Тобоци. Геогр. Гл. см. *Тобучи*.

Тобу. Дав. 1. стоячая вода. 2. лужа; по Пф. кажется *то-бе*, прудовая вода.

Тобучи. Геогр. Аинско-Японское селеніе при устьѣ бухты Буссе въ 45 верстахъ къ востоку отъ Карсакова.

Товару. Дав. застудить, простудить.

Товаюку. Мос. названіе рыбы, морская свинья.

Тога. Мос. грудь (букв: область груди). *Тоиа*. Мос. названіе вида папоротника.

Тогапъ. Мос. полдень, бѣлый день, отъ *то̀*, день.

— *итокота*, утро (Vormittag). Мос.

Того. Лапер. титьки.

Тогой. С. водоросль съ двумя титьками (Айны внутренность ея ѣдятъ); (мягкотѣлое животное?).

7330. *Тогоцу*. Ланг. Мат. сорокъ. *Тогоцъ*. Мос. сорокъ (ツホト), иначе *туюцъ*.

Тогуй. Кл. Сах. другъ. *Тогуй*. Дав. 1. товарищъ. 2. другъ. Мос. *тогуй*, товарищъ (отъ Яп. *тоги*), сообщникъ.

Тогуйнива. Дав. дружно, по Пф. *тогуй-не-ва*, что касается товарища.

Тогусиру. Гл. молоть, вар. *тугой-сирȕ*.

Той. С. земля. Лапг. Мат. Юж. Сах. Кл. Сах. Бальб. Мат. 1. глина. Ланг. Мат. Юж. Сах. Кл. Сах. Дав. въ Нѣм. 2. шаръ земной.—*Тои*. Дав. огородъ. *Той*. Дав. земля. Мос. земля, почва.

Tobasyè ekarà, ⇒ *utobàs'-ekarà,* 悔しくて（怒って）諦める，やめる.

Tobye. Mos. 乳（字義通りは：乳房の水（液体））。

Tobyeka. Lapyer. 長い雨合羽の形をしたワモンアザラシの毛皮. Mos. アザラシの毛皮.

Tobyeni. Mos. 木の名.

Tobiba. Mos. 池の貝.

Tobisi-kye あるいは *tobshikye*（トビシケ），肺病.

Tobishanbye. Lang. Mat. S. Sakh. 個数詞の 8.

Tobishikye. Mos. （トビシケ），間歇熱.

7320 *Tobo.* Mos. 海の貝の一種の名.

Toboroma. Mos. 日本の *fokki*[12] に似た甲殻類の名

Tobotsi. （地）Gl. ⇒ *Tobuchi.*

Tobu. Dav. 1. たまり水. 2. 水たまり；Pf. によると，*to-bye* は「池の水」のことらしい.

Tóbuchi. （地）カルサコフ（Karsakov, Карсаков）の東方 45 露里にあるブッセ（Bussye, Бусse）湾の河口付近のアイヌと日本人の混住の村.

Tovaru. Dav. 冷やす，冷ます.

Tovayuku. Mos. 魚の名，ネズミイルカ.

*To**g**a.* Mos. 胸（字義通りは：胸の部分）. *Toga.* Mos. シダの一種の名.

*Tô**g**ap.* Mos. 正午，白昼，*tô*「昼間」から.

— *itokota,* 朝（Vormittag）. Mos.

Togo. Lapyer. 乳房.

Tógoj. （名）二つの乳房をもつ藻類（アイヌはその内部を食する）；（軟体動物か？[13]）

7330 *To**g**otsu.* Lang. Mat. 数詞の 40. *Togots.* Mos. 数詞の 40.（トホツ），*tugots* とも言う.

*To**g**uj.* Kl. Sakh. 友. *Toguj.* Dav. 1. 仲間. 2. 友. Mos. *to**g**uj,* 仲間（日本語の *to**g**i* から），共謀者.

Togujniva. Dav. 仲良く，Pf. によると，*to**g**uj-nye-va*「仲間に関しては」.

Togúsiru. （動）挽く，（粗）*tugoj-sirù.*

Toj. （名）土地. Lang. Mat. S. Sakh. Kl. Sakh. Bal'b. Mat. 1. 粘土. Lang. Mat. S. Sakh. Kl. Sakh. Dav. Nem. 2. 地球. — *Toi.* Dav. 菜園. *Toj.* Dav. 土地. Mos. 土地，土.

⑿ 北寄貝のことであろう。

⒀ ？は原文のまま。

Той-ани кара, замазать глиною.
— *аши*. Мос. (レアイト), быть въ цвѣтущемъ состояніи (о растеніяхъ).
— *вано*. Мос. далеко.
— *ка*. С. могила. — *ка-карà*, зарыть въ могилу.
— *ка-кохъ*. С. могила.
7340. — *камѐ*, или просто *камѐ*. С. глиняная банка.
— *камӯй*. С. земной богъ (производящій землетрясенія).
— *каму́ре*. Гл. засыпать землею (покойника), садить, сѣять (овощи).
— *кандара*. Дав. *(тоикандара)*, вверхъ лицомъ.
— *кару*. Мос. обработывать поле.
— *карӯсь*, см. *карӯсь*.
— *кинà*. С. палочникъ (тростникъ) для цыновокъ.
— *ма*. Кл. Сах. отдаленный. Дав. 1. издалека *(тоима)*. 2. далеко *(тойма)*. Мос. далёкій, отдаленный (отъ *той* „земля“ и частички *ма*).
— *ма котанъ*. Дав. дальной. Мос. далекая страна.
— *най карà*, прокопать канаву.
— *ноко*. Мос. не близко; далёкій, отдаленный.
7350. — *огушъ*. Мос. (レグヲト), испуганный; содрогнуться, также искажаться, коверкаться.
— *омаре*. Мос. класть въ землю. — *омари*. Дав. зарыть въ землю *(тои омари)*.
— *онъ*. Кл. Кам. судья.
— *пойѐ*. Гл. копать землю.
— *пӯй*, дыра въ землѣ.
— *рахку*. С. собственное мужское имя.
— *ру*, см. *той-тру*.
— *сумà* С. кирпичъ, глиняный (бѣлый) камень.
— *та*. Мос. на землѣ; садъ, воздѣланное поле, дикій голубь; пахать, обработывать землю.
— *та-шишамъ*. Мос. (ムヤレレタイト), жители страны, народъ; буквально: люди на землѣ.
— *танне-чупъ*. Мос. первый мѣсяцъ года.
7360. — *тишѐ*. С. Аинская землянка.
— *той*. Мос. ласточка.
— *тру*. С. тропинка, дорога по землѣ (а не на снѣгу).
— *укуру́пе*. С. дождевой червь?

Toj-ani kara, 粘土でふさぐ.

— *ashi.* Mos. （トイアシ），花が咲いている（植物について）.

— *vano.* Mos. 遠くに.

— *ka.* （名）墓. — *ka-karà,* 墓に葬る.

— *ka-kokh.* （名）墓.

— *kamyè,* あるいは単に *kamyè.* （名）粘土製の甕.

— *kamùj.* （名）地の神（地震を起こす）.

— *kamúrye.* （動）土で埋める（死者を），植える，（野菜の）種をまく.

— *kandara.* Dav. （*toikandara*），仰向けに.

— *karu.* Mos. 畑を耕す.

— *karùs',* ⇒ *karùs'*

— *kinà.* （名）莚（むしろ）用のアシ（ヨシ）.

— *ma* Kl. Sakh. 遠方の. Dav. 1. 遠くから（*toima*）. 2. 遠くに（*tojma*）. Mos. 遠い，遠方の（*toj,* 「土地」および小詞 *ma* から）.

— *ma kotan.* Dav. 遠くにある. Mos. 遠国.

— *naj karà,* 溝を掘り抜く.

— *noko.* Mos. 近くない，遠い，遠方の.

— *o**g**ush.* Mos. （トヨグシ），びっくりした；おののく，ねじれる，歪む.

— *omarye.* Mos. 地中に入れる. — *omari.* Dav. 土の中に埋める（*toi omari*）.

— *on.* Kl. Kam. 裁判官，審判者.

— *pojyè.* （動）地面を掘る.

— *puj,* 地面の穴.

— *rakhku.* （名）男性の名.

— **r***u,* ⇒ *toj-tru.*

— *sumà* （名）煉瓦. 粘土質の（白い）石.

— *ta.* 地面に；庭，耕された畑，ノバト；耕作する，地面を耕す.

— *ta-shisham.* Mos. （トイタシシャム），国の住民，人々；字義通りは：地上の人々.

— *tannye-chupp.* Mos. 一年の最初の月.

— *tishyè.* （名）アイヌの半地下小屋.

— *toj.* Mos. ツバメ.

— *t**r**u.* （名）小道，地面の道（雪の上ではなくて）.

— *ukurúpye.* （名）ミミズ？[14]

⑭ ？は原文のまま

Той-шіу̂. Мос. (｜ユレイト), очагъ; буквально: земляной котелъ.

— *шіума*. Мос. (マユレイト), въ землю вросшій камень.

— *шіу-шіу*. Мос. (〈ユレイト), названіе вида ивы.

Тойре. Прил. мокрый.

То́йри. Гл. мочить, замочить, вымачивать.

Токаопъ. Мос. названіе растенія, змѣевникъ, змѣиная трава.

7370. *Токапци* или *токацы*. Мос. названіе мѣста на островѣ Мацмаѣ.

То̂-капъ. Мос. грудь (женская); иначе *то̂*.

Токатъ. Кл. Мат. Бальб. Сах. день.

Токе-аюсини. Мос. названіе дерева.

То́кеста. С. окончаніе дня, время предъ *опу́манъ*.

То̂-кесъ. Мос. послѣобѣденное (послѣполуденное) время. *То̂кеси, то̂кешъ* (レケ｜ト), вечеръ, время дня около вечера, страна или время вечера; букв: воспламененіе дня.

То́ки. С. черта, черточка.

— *то́ки*. С. полоса изъ черточекъ, узоръ черточками.

Токина. Мос. названіе растенія.

То́киста. С. время близь заката. Нар. передъ закатомъ, передъ вечеромъ.

Токишъ. Мос. (レキ｜ト), вечеръ, время дня около вечера; иначе *то̂кешъ*.

Токія. Мос. лѣсъ.

7380. *Токко-камой*. Мос. (イモカコツト), ужъ, ехидна.

Токко-поне. Мос. болѣзнь суставовъ.

То́ко, см. *тро́ко*. Ланг. Сѣв. вост. Сах. ухо.

Токо̀. Син. *тришъ*, жила, сухожиліе. *Сукѐ* —, разваренное сухожиліе.

Токо̀й. С. другъ, пріятель. Син. *утуяськара*.

Токо-какой кфупапа. Дав. ужалить змія, см. *тококамой* и *куваба* (въ Нѣм. *токо-каной кфупапа*).

Токо́ки. С. маленькая (вылѣзающая изъ земли) осока, иначе *ки*.

Токо́мбо. Геогр. 1. мысъ въ 161 верстѣ къ югу отъ Кусуная. 2. Аинско-Японское селеніе въ 153 верстахъ къ югу отъ Кусуная.

Toj-shiû. Mos. （トイシユー），炉；字義通りは：土の釜.

— *shiuma.* Mos. （トイシュマ），地面にめり込んだ石.

— *shiu-shiu.* Mos. （トイシュシュ），ヤナギの一種の名.

Tojrye. （形）濡れた.

Tójri. （動）濡らす，すっかり濡らす.

Tokaop. Mos. 植物の名，ヘビ草，ノブキトラノオ（タデ科）.

7370 *Tokaptsi* あるいは *tokatsi.* Mos. マツマイ島の地名.

Tô-kap. Mos. 胸（女性の）；*tô* とも言う.

Tokat. Kl. Mat. Bal'b. Sakh. 日.

Tokye-ayusini. Mos. 木の名.

Tókyesta. （名）一日の終わり，*onúman*[15] の前の時間.

Tô-kyes. Mos. 昼食後の（午後の）時間. *Tôkyesi, tôkyesh*（トーケシ），夕方，夕方近くの一日の時間，夕暮の方位あるいは時；字義通りは：日の発火

Tóki.. （名）線，細い線.

— *tóki.* （名）細い線による縞，細い線模様.

Tokina. Mos. 植物の名.

Tókista. （名）日没近くの時間. （副）日没前に，夕方前に.

Tokish. Mos. （トーキシ）， 夕方，夕方近くの一日の時間；*tôkyesh* とも言う.

Tokiya. Mos. 森.

7380 *Tokko-kamoj.* Mos. （トツコカモイ），ヨーロッパヤマカガシ，コブラ科のヘビ.

Tokko-ponye. Mos. 関節の病気.

Tóko, ⇒ *tróko.* Lang. N. E. Sakh. 耳.

Tokò, （同）*trish',* 血管，筋. *Sukyè —,* 煮て柔らかくされた筋.

Tokòj. （名）友，友人. （同）*utuyás'kara.*

Toko-kakoj kfupapa. Dav. ヘビが咬む， ⇒ *toko-kamoj* および *kuvaba*（Nem. *toko-kanoj kfupapa*）.

Tokóki. （名）小さい（地面から這い出てくる）スゲ属の植物，*ki* とも言う.

Tokómbo. （地）1. クスナイ（Kusunaj, Кусунай）の南方 161 露里にある岬. 2. クスナイ（Kusunaj, Кусунай）の南方 153 露里にあるアイヌと日本人の混住の村.

⑮ 本辞典 p.227 に「早い晩（日没まで）」という記述がある。

Токопо́йба. Мос. сказать что-нибудь съ важностію, съ силою.

Токоросини. Мос. названіе дерева.

Токо́са. С. хвощъ.

Токо́-токо́. С. цвѣточныя шишки (почки) дерева *сусунѝ* (тальника, вербы).

7390. *Токубени.* Мос. названіе дерева (sophora japonica).

Токувг-чарà. Геогр. истокъ озера *На́йпуфъ-то́го.*

Токугокунъ. Мос. трясогуска.

То́ку-камой. Дав. змѣя (въ НѢм. *токо-камой*). *Токо-камой.* Мос. ужъ, ехидна; и *токко-камой.*

Токусеи. Мос. хромой.

Токушишъ. Мос. (シャクシ), лосось, сёмга.

Толиби. Кл. Сах. солнце. Дав. въ НѢм. солнце. Н: *томби.*

Томà. С. луковичный корень травы называемой *томарà* (съѣдобный); сарана изъ этого корня (нанизанная похожа на янтарныя бусы). Мос. названіе растенія.

— *рà.* С. весенній цвѣтокъ съ луковичнымъ корнемъ, коего самый цвѣтокъ называется *ито́пентра.*

Тома-кубеси. Мос. вѣтеръ дующій со стороны якорнаго мѣста.

Томаму. Мос. стѣпа.

7400. *Томанъ.* С. типа, илъ.

Томаннай. Геогр. Шм. рѣчка въ губѣ d'Estaing.

Тома́ри. Геогр. Анпское селеніе въ 24 вер. къ югу отъ Кусуная; см. еще *Кусунъ-котанъ.*

Тома́ри. С. бухта, сл. Яп. Кл. Сах. пристань, гавань. Дав. гавань. Мос. якорное мѣсто, сл. Яп.

Томаріоннай. Геогр. 1. Япон.-Анпское селеніе въ 5 верстахъ къ западу отъ Карсакова. 2. рѣка въ 75 верстахъ къ западу отъ Карсакова.

Тома́ріорò. Геогр. Анпское названіе Кусунъ-котана; см. это слово.

Томаріоронай. Геогр. Шм. рѣка и Яп. селеніе къ югу отъ Сирароро.

Томарино. Геогр. 1. Анпско-Японское селеніе въ 95 верстахъ къ югу отъ Кусуная. 2. Анпско-Японское селеніе въ 23 в. къ югу отъ Кусуная.

Tokonojba. Mos. もったいをつけて，力強く何かを言う.

Tokorosini. Mos. 木の名.

Tokósa. （名）トクサ属の植物.

Tokò-tokò. （名）*susuni*（ヤナギ，ネコヤナギ）の木の花の球果（つぼみ）.

7390 *Tokubyeni.* Mos. 木の名（sophora japonica）（エンジュ）.

Tokuv-charà. （地）*Nájpuf-tógo* 湖の水源.

Tokugokun. Mos. セキレイ属の鳥.

Tóku-kamoj. Dav. ヘビ（Nem. *toko-kamoj*）. *Tokokamoj.* Mos. ヨーロッパヤマカガシ，コブラ科のヘビ；および *tokko-kamoj.*

Tokusyei. Mos. びっこの.

Tokushish. Mos. （トクシシ），サケ・マス，サーモン.

Tolibi. Kl. Sakh. 太陽. Dav. Nem. 太陽. N：*tombi.*

Tomà. （名）*toma***r***à* という草の球根（食用）；球根から成長するマルタゴンリリー（糸に通したものは琥珀のビーズに似る）. Mos. 植物の名.

— **r***à.* （名）球根をもつ春の花，その花そのものは *itópyentra* と呼ばれる.

Toma-kubyesi. Mos. 投錨地側から吹く風.

Tomamu. Mos. 壁.

7400 *Toman.* （名）軟泥，沈泥.

Tomannaj. （地 Shm.）d'Estaing 湾の小川.

Tomári. （地）クスナイ（Kusunaj, Кусунай）の南方 24 露里にあるアイヌの村； ⇒ さらに *Kusun-kotan.*

Tomári. （名）入江，日本語の単語. Kl. Sakh. 波止場，湾. Dav. 湾. Mos. 投錨地，日本語の単語.

Tomarionnaj. （地）1. カルサコフ（Karsakov, Карсаков）の西方 5 露里にある日本人とアイヌの混住の村. 2. カルサコフの西方 75 露里にある川.

Tomáriorò. （地）クスン・コタン（Kusun-kotan, Кусун-котан）のアイヌの呼び名. ⇒ この語.

Tomarioronaj. （地 Shm）シラロロ（Sirararo, Сирарого）の南方の川および日本人の村.

Tomaripo. （地） 1. クスナイ（Kusunaj, Кусунай）の南方 95 露里にあるアイヌと日本人の混住の村. 2. クスナイの南方 23 露里のアイヌと日本人の混住の村.

Томарину. Геогр. Шм. см. *Томарино*.

Томаріукєъ. Геогр. Шм. бухта, рѣка и мысъ къ сѣверу отъ р. Орокѐсъ.

Тома-утаре. Мос. врагъ, непріятель.

7410. *То́мба (то́мпа)*, закрывать (*сики* —, закрывать глаза), задвигать (Аинскую дверь). *Кой най* —, прибой заперъ рѣку (засыпалъ устье пескомъ).

Томбе. Мос. солнце, и луна; сокр. вмѣсто *то-унъ-бе*, предметъ дня.

То́мби (то́мпи). С. точка. *Сне* —, одна точка. 1. кружокъ, пятно. 2. мѣсяцъ (30 дней) (и *то́нби*), сл. Яп. Ланг. Юж. Сах. солнце, луна. 3. пуговица. *'Яйкани* —, пуговица изъ олова. Дав. солнце. Мос. солнце, луна (вмѣсто *тоунъ-би*, букв: предметъ дня).

— *нумдх*. С. пуговица листикомъ (плоская).

— *томби о пось*, или *то́мпи-то́мпи-о пось*, ситецъ крапчатый, холстъ съ крапинами; см. *эутонтуйпа-туо пось*.

— *томбо̀*. С. пятна (на тѣлѣ).

То́мбокусъ-а́йну. С. собственное мужское имя.

То́мбу (то́мпу). С. ко́мната. *Экурохъ* —, арестантская, карцеръ.

Томи. Мос. богатство и награда (отъ Яп. *томи*, благосостояніе, богатство); въ лекс. богатый; иначе *туми*.

— *камуй*. Мос. драгоцѣнность (буквально: богъ богатства).

7420. *Томо̀*. Геогр. большая рѣка на сѣверномъ Сахалинѣ, впадающая въ Охотское море (на картахъ *Тыми* или *Тымь*).

Томо́туе, или *то́нтуе*. Нар. поперегъ. Предл. черезъ, чрезъ. *Най то́нтуе*, или *най томо́туе*, черезъ рѣку.

Томотуи. Мос. ширина, въ особенности ширина холста.

То́мпа, *то́мпи* и *то́мпу*, см. *то́мба*, *то́мби* и *то́мбу*.

Тому. Дав. 1. цвѣтъ. 2. сила. Н: см. *тумъ*. Мос. цвѣтъ, видъ, иначе *туму*.

— *кору*. Дав. сильной.

— *юнкино*. Дав. силиться; по Шф. сильно на видъ.

Tomaripu.（地 Shm.） ⇒ *Tomaripo.*

Tomariuks.（地 Shm.）オロケス（Orokyès, Орокѐсъ）川の北方にある入江，川および岬.

Toma-utarye. Mos. 反対者，敵.

7410 *Tómba (tómpa),* 閉じる（*siki* ―, 両目を閉じる），閉める（アイヌの戸を）. *Koj naj* ―, 波が川を塞いだ（砂で河口を塞いだ）.

Tombye. Mos. 太陽，および月；*to-un-bye*「昼間の物体」の省略形.

Tómbi (tómpi).（名）点. *Snye* ―, 一つの点. 1. 丸，斑点. 2. 月（30 日）（*tónbi* とも言う），日本語の単語. Lang. S. Sakh. 太陽，月. 3. ボタン. *Yájkani* ―, 錫製のボタン. Dav. 太陽, Mos. 太陽，月（*to-un-bi*「昼間の物体」の省略形）.

― *numàkh.*（名）葉っぱのような（平たい）ボタン.

― *tombi o pos',* あるいは *tómpi-tómpi-o pos',* 斑点模様のあるサラサ，小班のある麻布； ⇒ *eutontujpa-tuo pos'.*

― *tombò.*（名）あざ（身体の）.

Tómbokus-ájnu.（名）男性の名.

Tómbu (tómpu).（名）部屋. *Ekuròkh* ―, 留置所，営倉.

Tomi. Mos. 富および褒美（日本語の *tomi*「裕福，富」から）；в лекс.[16] 富んだ；*tumi* とも言う.

― *kamuj.* Mos. 高価なもの（字義通りは：富の神）.

7420 *Tomò.*（地）オホーツク海に注ぐ北サハリンの大きな川（地図では *Tými* あるいは *Tym'*）.

Tomótuye, あるいは *tóntuye.*（副）横に.（前）～を横切って，*Naj tóntuye,* あるいは *naj tomótuye,* 川を渡って.

Tomotui. Mos. 幅，とくに麻布の幅.

Tómpa, tómpi および *tómpu,* ⇒ *tómba, tómbi* および *tómbu.*

Tomu. Dav. 1. 色. 2. 力. N： ⇒ *tum.* Mos. 色，形状，*tumu* とも言う.

― *koru.* Dav. 強力である.

― *yupkino.* Dav. ～しようと努力する（時には無駄に）；Pf. によると，見かけは強く.

⑯ 何の省略か不明。в лексиконе「語彙集のなかで」の省略か？

Тóмункай. С. руль, помѣщающійся сбоку лодки, сл. Яп. Син. *эціàх.*

Тóмусь. С. муха.

Томъ. С. звукъ отъ выстрѣла. Син. *тэхпеагумъ.*

Тондо. Дав. столбъ.

7430. *Тони.* Ланг. Юж. Сах. два.

Тонинъ. Геогр. Аинское селеніе въ 157½ в. къ югу отъ Мануи. Мос. дождевой червь.

Тонкари. Дав. балалайка.

Тóнке, или *сись-тóнке.* С. штиль.

Тóнкорю. С. балалайка. — *ирéхтэ,* играть на балалайкѣ.

Тóнноски. С. полдень или, *тóнноске.*

— *ипѐ.* С. обѣдъ.

— *окáкета.* С. Нар. время послѣ полудня; послѣ полудня.

— *этóкота.* С. Нар. время предъ полднемъ; предъ полуднемъ.

Тóно. Прил. дневной. С. начальникъ, господинъ (и *тóну*). *Нордò тóно, нонь тóно,* важный господинъ, неважный господинъ. Мос. начальникъ, повелитель (отъ Яп. *тоно,* господинъ), воинъ, воинскій начальникъ. *Тоно орова.* Мос. отъ начальника.

7440. — *чуфъ.* С. солнце.

Тонò. Кр. господинъ.

Тóноно. Нар. свѣтло. Син. *никéпасьно.*

Тоноски эби. Дав. обѣдъ.

Тоното. Мос. вино, попойка, пирушка, пиръ.

Тóнотэхъ-áнувана, разсвѣло, свѣтло.

Тонóхпе, особенный шарфъ для шеи изъ кусковъ кабаргиной шкуры, нанизанныхъ на нитку, или изъ бѣличьихъ хвостовъ.

Тоночу. Ланг. Мат. солнце.

Тоношке. Мос. полдень (буквально: въ срединѣ дня); собственно девятый часъ дня; отъ *то,* день и *ношке,* средина (ケレノト).

Тоношки. Кл. Сах. полдень. Дав. полдень. Мос. (キレノト), полдень.

Тóнто-мóсири. Геогр. островъ Монеронъ.

Tómunkaj. （名）舟の脇にある舵，日本語の単語．（同）*etsiàkh.*

Tómus'. （名）ハエ．

Tom. （名）銃声．（同）*tekhpyeagum.*

Tondo. Dav. 柱．

7430 *Toni.* Lang. S. Sakh. 数詞の 2.

Tonin. （地）マヌヤ（Manuya, Мануя）の南方 157 ½露里にあるアイヌの村．Mos. ミミズ．

Tonkari. Dav. バラライカ．

Tónkye, あるいは *sis'-tónkye.* （名）凪．

Tónkoryu. （名）バラライカ．— *iryékhte,* バラライカを弾く．

Tónnoski. （名）正午 *tónnoskye* とも言う．

— *ipyè.* （名）昼食．

— *okákyeta.* （名）（副）午後の時間；午後に．

— *etókota.* （名）（副）午前の時間；午前に．

Tóno. （形）昼の．（名）長，旦那（殿様）（*tónu* とも言う）．*Porò tóno, pon tóno,* 偉い旦那，偉くない旦那．Mos. 長，君主（日本語の *tono*「殿様」から），兵士，司令官．*Tono orova.* Mos. 長から．

7440 — *chuf.* （名）太陽．

Tonò. Kr 旦那．

Tónono. （副）明るく．（同）*nikyépas'no.*

Tonoski ebi. Dav. 昼食．

Tonoto. Mos. 酒，酒宴，内輪の小宴会，祝宴．

Tónotekh-ánuvana., 夜が明けた，明るく．

Tonókhpye, 糸に通されたジャコウジカの毛皮，あるいは，リスの尻尾で作られた特別な襟巻き．

Tonochu. Lang. Mat. 太陽．

Tonoshkye. Mos. 正午（字義通りは：昼間の中頃に）；本来は，昼間の 9 番目の時間[17]；*to*「昼間」および *noshkye*「中頃」から（トノシケ）．

Tonoshki. Kl. Sakh. 正午．Dav. 正午．Mos. （トノシキ），正午．

Tónto-mósiri. （地）モネロン（Monyeron, Монерон）島．

---

⑰ おそらく，日本の九つ時のことであろう。

Тóптуе (или тóптуй), сокращеніе *томóтуе*, поперегъ, чрезъ. *Най тóптуе ма*, переплыть рѣку (о купающемся).

Тóпу, см. *тóпо*, господинъ.

Тóпукамъ. С. питечная область (мягкія части).

Тóпчи. Геогр. древніе обитатели Сахалина, оставившіе издѣлія каменнаго періода и названные такъ Айнами потому, что дѣлали изъ глины горшки, котлы и пр.; см. *той* и *чи*.

Топшинтуу. Дав. боченокъ.

7450. *Тоо*. Дав. 1. молоко. 2. день.

— *бинъ*. Кл. Сах. сладость. Дав. сладкій.

— *бучи*. Геогр. Рул. см. *Тóбучи*; устье озера въ широтѣ 46° 30′ 10″.

— *гай*. Кл. Сах. я. — *удари*. Кл. Кам. мы.

— *гай отта ингори*. Дав. дай мнѣ.

— *гай отта ѳоруша*. Дав. дай мнѣ на время.

— *гай увигарива*. Дав. загрѣсти.

— *гай удари*. Дав. нашъ, наши.

— *гай янрамате кіякка*. Дав. беречься.

— *гапбъ итоута*. Дав. передъ полуднемъ.

— *игури*. Дав. кормить грудью.

7460. — *кисъ*. Дав. по полудни.

Тóпе. С. молоко, сокъ. *Ни —, тáкни —*, древесный, березовый сокъ. *Тóпе нýнунъ*, сосать грудь.

Топи (toopi). Ланг. Кам. молоко.

Топокосса. Геогр. Шм. мысъ въ губѣ d' Estaing.

Топпикара. Мос. названіе рыбы.

Топпицъ. Мос. (ソヒ°ソト), названіе растенія.

Топпъ. Мос. бамбукъ.

— *каретте*. Мос. флейта изъ бамбуковаго тростника.

Топси. Дав. плевать.

Тоту (toopu). Ланг. Мат. два.

— *икашима вамбе*. Ланг. Мат. двѣнадцать.

Топбъ. Дав. 1. камышъ. 2. тростникъ.

Топъ. Пал. волосъ. Мос. бамбукъ, бамбуковый тростникъ (чаще *топпъ*).

— *хомбушь*. Дав. колѣно у тростника.

7470. *Тора́ппе*. Прил. лѣнивый. Мос. недѣятельный, лѣнивый, угрюмый; быть недѣятельнымъ, ничего не дѣлать.

Tóntuye（あるいは *tóntuj*），*tomótuye* の省略形，横切って，～を横切って． *Naj tóntuye ma,* 川を渡る（泳ぐ者について）．

Tónu, ⇒ *tóno,* 旦那（殿様）．

Tónukam.（名）乳房の部分（柔らかい箇所）．

Tónchi.（地）石器時代の品を残したサハリンの古代の住人，粘土で壺や大鍋などを作ったので，アイヌによってこのように呼ばれている； ⇒ *toj* および *chi.*

Tonshintugu. Dav. 小さい樽．

7450 *Too.* Dav. 1. 乳． 2. 日（昼）．

— *bin.* Kl. Sakh. 甘味． Dav. 甘い．

— *buchi.*（地） Rud. ⇒ *Tóbuchi*；北緯 46 度 30 分 10 秒にある湖の河口．

— ***g**aj.* Kl. Sakh. 私． — *udari.* Kl. Kam. 私たち．

— *gaj otta ingori.* Dav. 私にくれ．

— *gaj otta ìorusha.* Dav. 私に貸せ．

— *gaj uvigariva.* Dav. 掻き集める．

— *gaj udari.* Dav. 我々の．

— *gaj yatsramatye kiyakka.* Dav. 用心する．

— *gapf itoguta.* Dav. 午前に．

— *iguri.* Dav. 乳をやる．

7460 — *kis.* Dav. 午後に．

Tópye.（名）乳， 液汁． *Ni* —， *tákhni* —， 樹液，シラカバの樹液． *Tópye núnun,* 乳を吸う．

Topi (toopi). Lang. Kam. 乳．

Topokossa.（地 Shm.） d' Estaing 湾にある岬．

Toppikara. Mos. 魚の名．

Toppits. Mos.（トツピツ），植物の名．

Topp. Mos. 竹．

— *karyettye.* Mos. 笹竹でできた横笛．

Topsi. Dav. 唾（痰）を吐く．

Topu (toopu). Lang. Mat. 個数詞の 2.

— *ikashima vambye.* Lang. Mat 個数詞の 12.

Topf. Dav. 1. フトイ，アブラガヤ 2. ヨシ（アシ）．

Top. Pal. 毛． Mos. 竹，笹竹（*topp* とも言う）．

— *khombush'.* Dav. アシの節．

7470 *Toránnye.*（形）怠惰な． Mos. 勤勉でない，怠惰な，不機嫌な；勤勉でない，何もしない．

Тора́нне-у́тара, лѣнивый, безпечный народъ, нищіе, голыши.
Тора́ра. С. ремень.
То́ри. Гл. проднѣвать, днѣвать, пробыть (прогостить), напр. 3 дня.
То́ріа, или *торіа́нка*. С. летучая мышь.
Тороусъ. Дав. вымарать; по Пф. отъ Яп. *доро*, грязь, болото, и *усъ*, слѣдовательно грязный, загрязниться.
Тороуши́ги. Дав. марать.
То́рувъ. С. сосулька изъ льда.
Торунка́ни, или *турунка́ни*. С. перстень. Син. *тунка́ни*.
Торуусъ. Дав. тускнуть; грязь на тѣлѣ, см. *тороусъ*.
Торуушъ. Мос. грязный, нечистый.
— *ти* или — *тэ*. Мос. замарать, запачкать.
7480. *То́се*. С. свертокъ изъ стружекъ ипа́у.
Тосі̀нъ. С. чайникъ глиняный.
Тосі̀ошки. Дав. дрожать. Мос. (キレヨレト), дрожать, иначе *тусіушке* (ケレユレツ°).
Тото-муссире. Геогр. Шм. см. *То́нто-мо́сири*.
Тото́ни, маленькое деревцо.
Тото́нюси (тотонь-уси). С. частый кустарникъ.
Тоторепъ. Мос. названіе черепокожнаго животнаго.
Тоторотъ. Мос. названіе дерева, родъ taxus *(тисъ)*; изъ діалекта области Сира-он.
Тотосима. Мос. названіе острова.
Тотто. Мос. (トツト), кормилица.
Тотуи. Мос. длина предмета.
7490. *Тоуки*. Кл. Мат. Бальб. Сах. солнце.
Тоуронъ-камой. Мос. лягушка.
Тофеки. Кл. Мат. сладость.
Тофскафъ. Кл. Мат. Бальб. Сах. солнце.
Тохко́мбе. С. собственное мужское имя (Огилячился).
То́хкорю. С. то́карь (Японскій кувшинъ съ узкимъ горломъ). *Русскій* —, *нуча̀* —, бутылка (винная).
Тохонъ. Лапг. Юж. Сах. сорокъ. Дав.
То́хта. С. зарубка, зазубрина. Пт. рубить.
То́хсе. Гл. спать. Син. *мокоро̀*.
Тохсирайки. Гл. дремать.
7500. *То́хта*. С. мѣшокъ, сумка.
То́хтоки. Гл. стучать во что. *Ни* —, долбить деревья, стучать по деревьямъ (о дятлѣ).

Toránnye-útara, 怠惰な，のんきな人々，乞食（複数），貧乏人（複数）.
Torára. （名）革帯.
Tóri. （動）一日休養する，一日を過ごす，滞在する（ある期間客として滞在する），たとえば，三日間.
Tória, あるいは *toriánka.* （名）コウモリ.
Torous. Dav. 汚す；Pf. によると，日本語の *doro*「泥，沼」および *us* から，したがって汚れた，汚れる.
Toroushshi. Dav. （着物を）汚す.
Tóruv. （名）つらら.
Torunkáni. あるいは *turunkáni.* （名）宝石つきの指輪. （同）*tunkáni.*
Toruus. Dav. くすむ；身体の汚れ， ⇒ *torous.*
Toruush. Mos. 汚れた，不潔な.
— *ti* あるいは— *te.* Mos. （着物を）汚す，汚す.
7480 *Tósye.* （名）イナウ（ina**u**, ина**у**）の削り屑を巻いたもの.
Tosin. （名）素焼きの急須.
Tosíòshki. Dav. （寒さ，恐怖で）震える. Mos. （トシヨシキ），震える，*tusiushkye*（ツシュシケ）とも言う.
Tomo-mussirye. （地 Shm） ⇒ *Tónto-mósiri*
Totóni, 小さな木.
Totónyusi (toton'-usi). （名）密生した茂み.
Totoryep. Mos. 甲殻類の名.
Totoropp. Mos. 木の名，taxus（イチイ）属（*tis*）；シラ・オイ（Sira-oi, Сира-ои）地方の方言から.
Totosima. Mos. 島の名.
Totto. Mos. （トツト），乳母.
Totui. Mos. 物の長さ.
7490 *Touki.* Kl. Mat. Bal'b. Sakh. 太陽.
Touron-kamoj. Mos. カエル.
Tofyeki. Kl. Mat. 甘味.
Tofskaf. Kl. Mat Bal'b. Sakh. 太陽.
Tokhkómbye. （名）男性の名（ギリヤーク風になった[18]）.
Tókhkoryu. （名）токарь[19]（首がすぼまった日本の水差し） *Russkij —, nuchà —,* 瓶（酒の）.
Tokhots. Lang. S. Sakh. 個数詞の 40. Dav.
Tókhpa. （名）刻み目，ぎざぎざ. Pt. 切る.
Tókhsye. （動）眠る. （同）*mokorò.*
Tokhsirajki. （動）まどろむ.
7500 *Tókhta.* （名）袋，バッグ.
Tókhtoki. （動）何かを叩く音をだす. *Ni —,* 木々をこつこつつつく，木々を叩く音をだす（キツツキ科の鳥について）.

⑱ 原文では Огилячился と書かれている。なぜ男性過去形になっているかは不明。
⑲ 音から推測して，徳利のことか。

Тóхтохсе. С. шумъ, стукотня (въ ухѣ). *Траму* —, біеніе сердца.

Тохъ. С. тростникъ (для мундштуковъ), бамбукъ. *Ни* —, щепки.

Тоцуацúъ. Кл. Мат. Бальб. Сах. день.

Тоцуи. Мос. названіе черепокожнаго животнаго.

Тóчи. С. молотокъ, сл. Яп. Син. *итáта.*

— *асúнъ.* Гл. разминать руками (воскъ), выщипывать *(конкóнъ* —, пухъ*).*

Тóчири-пóни. С. брюшные жаберные плавники.

То-шине-ване-гоцъ. Мос. двѣсти (ошибка вмѣсто четыреста). *Тошневано гоцъ.* Мос. *тошневано хоцъ.* Дав. четыреста.

7510. *Тошíуй.* Мос. (イユレト), два раза.

Тошъ. Лапер. невыдѣланное береcто въ большихъ кускахъ.

Тошюи нуури. Дав. повторить.

Тоэтáне, или *серема*, февраль, см. *то* и *отáнне.*

Тра. С. печень (сл. Кусункотанское); см. *трáну.*

Трай (произношеніе: *трай* и *рай*). Гл. умирать, дохнуть, околѣвать. Прил. мертвый.

— *áйну*, мертвый; мертвецъ.

— *мунъ.* С. песчаная осока.

— *самъ.* С. каменистое мѣсто (напр. вдоль рѣкъ, на морскомъ берегу).

— *самъ ката укáрарись анъ*, цвѣтокъ *укáрарись* (растетъ на каменистыхъ мѣстахъ).

7520. — *хемакà*, померъ(ла), скончался, скончалась.

Трайè (произ. *трайè* и *райè* (особенно въ сложныхъ)). Гл. двигать, сдвинуть.

Трáйки (произ. *трайки* и иногда, особенно въ сложныхъ, *рáйки*). Гл. убивать, умерщвлять.

Трáйпира. Геогр. древнее названіе села и рѣки Найбучи.

— *ка*, idem.

— *утара*, или *трáйпирака унтара*, обитатели Найбучи.

Трайтскъ. Геогр. Гл. и *Трайцúска*, см. *Трайцúська.*

Трайцúська (произ. *Трайцúська* и *Райцúська*). Геогр. рѣчка, озеро и Аинское селеніе въ 46 верстахъ къ сѣверу отъ Кусуная.

Tókhtokhsye.（名）騒音，とんとん打つ音（耳の中の）． *Tramu* —， 心臓の鼓動.

Tokh.（名）アシ（煙管用の），竹． *Ni* —， 木端（複数）.

Totsuatsf. Kl. Mat. Bal'b. Sakh. 日（昼）.

Totsui. Mos. 甲殻類の名.

Tóchi.（名）槌，日本語の単語．（同）*itáta.*

— *asìn'.*（動）手で揉む（蠟を），むしり取る（*konkòn* —,「羽毛」を）.

Tóchiri-póni.（名）腹のえらびれ.

To-shinye-vanye-gots. Mos. 個数詞の 200（400 の誤り）． *Toshnyevano gots.* Mos. *toshnyevano khots.* Dav. 個数詞の 400.

7510 *Toshiuj.* Mos.（トシュイ），2 回.

Tosh. Lapyer. 加工されていない，大きな塊のシラカバの樹皮.

*Toshyui nuu***r***i.* Dav. 繰り返す.

Toetánye, あるいは *syeryema,* 2 月， ⇒ *to* および *otánnye.*

*T***r***a.*（名）肝臓（クスンコタンの言葉）； ⇒ *trápu.*

Traj（発音：*traj* および *raj*）．（動）死ぬ，息を吐く，（動物が）死ぬ．（形）死んでいる.

— *ájnu,* 死人；故人.

— *mun.*（名）スゲ属の植物（カヤツリグサ科）.

´— *sam.*（名）石の多い場所（たとえば，川沿い，海岸で）.

— *sam kata ukáraris' an, ukáraris'* の花（石の多いところで育つ）

7520 — *khyemakà,* 死んだ，永眠した.

Trajyè（発音；*trajyè, rajki*（とくに複合語の中で））．（動）（押したり，引きずったりして）動かす，移動させる.

Tráiki（発音；*trajki,* 時々 *rájki*（とくに複合語の中で）．（動）殺害する，殺す.

Trájpira.（地）ナイブチ（Najbuchi, Найбучи）の村と川の古代の名.

— *ka,* idem.

— *utara,*（trájpiraka *úntara* とも言う）， ナイブチの住人.

Trajtsk.（地）Gl. *Trajtsíska* とも言う， ⇒ *Trajtsís'ka.*

*Tr**a**jtsís'ka*（（発音）*Trajtsís'ka* および *Rajtsís'ka*）．（地）クスナイ（Kusunaj, Кусунай）の北方 46 露里にある小川，湖およびアイヌの村.

Тракань, и *тракань-чебъ*. С. похожая на красноперку *(субунь)* рѣчная рыба.

Тра́кисара. С. мужскіе половые органы (а по нѣкоторымъ и приставшая къ бокамъ слизь) Taeniae Solium.

Тракúске. Гл. падать, опускаться (на дно). *Эму́йки си́рима то́хкорю оси́ста га о́нне тракúске*, всѣ лекарственныя крупинки (изъ radix Ipecacuanhae) осѣли на дно бутылки.

Тра́куйе. С. (синонимъ *тра́кисара*), мужскіе половые органы длинносуставчатаго солитера (Taeniae Solium).

7530. *Трамахъ*. С. душа, духъ.

— *сахъ*. Прил. пришедшій въ неистовство (отъ водки), непомнящій себя, помѣшанный. Син. *пакà*.

Трами́ци. С. душа (у южныхъ).

Тра́мепирустэ. С. собственное мужское имя.

Тра́моро (тра́моро, изрѣдка *ра́моро)*. С. кишка.

*Тра́му (*произ. *тра́му*, изрѣдка *ра́му)*, въ душѣ, душею, умомъ, мыслями, характеромъ, сердцемъ (въ сложныхъ); см. *трамъ*.

— *вѐнъ*. Прил. дурной характеромъ (напр. вспыльчивый безъ причины); дурно на душѣ.

— *гетаракуса́но*. Прил. легко вспыльчивый (дерущійся даже за обидныя слова).

— *исямъ*, букв. на умѣ нѣтъ. *Ику (ипе) траму исямъ*, курить (ѣсть) не хочется.

— *исямъ-исямъ*. Прил. безпамятный.

7540. — *ися́хсе*. Гл. тосковать, скучать.

— *ко́сне*. Прил. легкомысленный, гнѣвливый, вспыльчивый.

— *ну́йна*. Прил. хитрый, скрытный, лукавый. Синон. *яй-трамъ-ну́йна*, *яй-трамъ-эси́на*.

— *оро́вано*, по (своему) желанію, по (своей) волѣ. *Яй траму оро́вано оманъ*, пойти по своей волѣ (несказавшись, непосовѣтовавшись).

— *о́сьма*. Прил. спокойный, довольный.

— *оцй*, дурно въ желудкѣ (послѣ перепою). Син. *тра́му-таса́ске*.

— *оя́хта-оя́хта*. Прил. разномыслящій.

Trakan, および *trakan-chyeb.* （名）ラッド（*subun*）に似た川魚

Trákisara. （名）Taeniae Solium（有鉤条虫）の雄の性器（あるいは側面に付着している粘液）.

Trakískye. （動）落下する，落ちる（底に）. *Emújki sírima tókhkoryu osísta ga ónnye trakískye,*（radix Ipecacuanhae「トコン」から作られる）薬の粒が全て壜の底に沈んだ.

Trákujye. （名）（（同）*trákisara*），節の長いサナダムシ（Taeniae Solium「有鉤条虫」）の雄の性器.

7530 *Trama***kh**. （名）心，魂.

— *sakh.* （形）狂乱状態になった（ウォッカで），自分が何をしているのか分からなくなった，狂気の，（同）*pakà.*

Tramátsi. （名）心（南部の人々のところで）.

Trámyepirustè. （名）男性の名.

Trámoro（*trámoro,* 時に *rámoro*）. （名）腸.

Trámu（発音；*trámu,* 時に *rámu*），心の中に，心から，理性で，考えで，性格で，情で（複合語の中で）； ⇒ *tram.*

— *vyèn.* （形）いやな性格の（たとえば，理由もなくすぐにかっとなる）；気分が悪い

— *gyetarakusáno.* （形）すぐにかっとなる（侮辱的な言葉でもけんかをする）.

— *isyam,* 字義通りは，考えてもいない. *Iku (ipye) tramu isyam.* 吸い（食べ）たくない.

— *isyam-isyam.* （形）忘れっぽい.

7540 — *isyákhjsye.* （動）滅入る，退屈する.

— *kósnye.* （形）軽率な，すぐかっとなる，怒りっぽい.

— *nújna.* （形）ずるい，打ち解けない，悪賢い. （同）*yaj-tram-nújna, yaj-t***r***am-esína.*

— *oróvano,* （自ら）進んで，（自らの）意志で. *Yaj tramu oróvano omàn,* （言われたのではなく，相談したのではなく）自らの意志で行く.

— *ós'ma.* （形）穏やかな，満足した.

— *otsì,* 胃がむかむかする（飲みすぎた後）. （同）*trámu-tasáskye.*

— *oyákhta-oyákhta.* （形）意見の異なる.

Тра́му-оя́хта оя́хта тра́му корд̀. Прил. разсѣянный.
— *па́се.* Прил. печальный.
— *пеке́ре.* Прил. распутный, развратный (— *а́йну*).
— *ренька*, см. *тра́му-тре́нька.*
7550. — *руй.* Прил. храбрый.
— *си́нька*, уставать духомъ, измаяться.
— *та́не.* Прил. хладнокровный, невспыльчивый. Син. *ита́кукаре-а́йну.*
— *таса́ське*, или *тра́му-оцѝ*, мерзко на желудкѣ (послѣ перепою, кутежа).
— *та́хконъ.* Прил. капризный, вспыльчивый.
— *то́хтохсе*, испугаться такъ, что бьется сердце (при встрѣчѣ съ медвѣдемъ). *Квани траму то́хтохсе*, у меня сердце бьется отъ испуга.
— *тре́нька.* Прил. согласенъ (на), доволенъ (чѣмъ).
— *тренька́ — айнэ ки*, дѣлать своимъ разумомъ (не слушая напр. совѣтовъ другаго), дѣлать по своему произволу.
— *тренька айнэ ома̀нъ*, уйти по своей волѣ, по собственному соображенію.
— *тренька́йнэ ива́нки*, дѣлать безъ приказанія (своимъ умомъ).
— *уса́хъ траму.* Гл. безпокоиться, подозрѣвать.
7560. — *ю́хке.* Прил. смѣлый, строгій. Син. *са́мбе-корд̀ (айну).*
— *этэ́ми.* Прил. лѣнивый, безпечный.
Трамъ (произ. *трамъ*, изрѣдка *рамъ*—особенно въ сложныхъ). С. умъ, память, духъ, сердце, характеръ, смыслъ.
— *а́ни па́каре.* Гл. обдумывать, размышлять.
— *ися́хсе.* Прил. скучный, невеселый. Син. *ни́сьну.*
— *ка́рарапа.* Гл. затаить въ душѣ (обиду).
— *осьма.* Гл. не сердиться, быть довольнымъ; см. *тра́му-о́сьма.*
— *пи́рика.* Прил. снисходительный, невспыльчивый (— *айну*), смирный.
— *сахъ.* Прил. глупый, безумный. Син. *пака̀.*
— *си́рома (а́йну).* Прил. спокойный (человѣкъ), постоянный, съ постоянствомъ.
7570. — *хабуру (айну).* Прил. щедрый, милостивый (человѣкъ). Син. *сата̀-пи́рика-а́йну.*

Trámu-oyákhta oyákhta trámu korò. （形）気が散っている．

— *pásye.* （形）悲しみに沈んでいる．

— *pyekyérye.* （形）品行の悪い，淫らな（— *ájnu*）．

— **r***yen'ka,* ⇒ *trámu-t***r***yén'ka.*

7550 — **r***uj.* （形）勇敢な．

— *sín'ka,* 心が萎える，疲れはてる．

— *tányе.* （形）冷静な，怒りっぽくない．（同）*itákukarye-ájnu.*

— *tasás'kye,* あるいは *trámu-otsi,* 胃がむかつく（飲みすぎ，大酒宴の後）．

— *tákhkon.* （形）わがままな，怒りっぽい．

— *tókhtokhsye,* 心臓がどきどきするほど驚く（熊と遭遇する時）． *Kvani tramu tókhtokhsye,* 私はびっくりして心臓がどきどきしている．

— *t***r***én'ka.* （形）（〜に）賛成している，（〜に）満足している

— *t***r***yen'ká — ajne ki,* 自分の分別でする（他の者の忠告を聞かずに），独断でする．

— *t***r***yen'ka ajne omàn,* 自分の意志で，自分の考えで去る．

— *t***r***yen'kájne ivánki,* 命じられずにする（自分の知恵で）．

— *usákh tramu.* （動）心配する，疑う．

7560 — *yúkhkye.* （形）勇ましい，厳しい．（同）*sámbye-korò (ajnu)*

— *etémi.* （形）怠惰な，のんきな．

Tram（発音；*tram,* 時々 *ram* 〈とくに複合語の中で〉）．（名）知恵，記憶，魂，心，性格，分別．

— *áni pákarye.* （動）熟慮する，熟考する．

— *isyákhsye.* （形）退屈な，面白くない．（同）*nís'nu.*

— *kárarapa.* （動）心に隠しもつ（恨みを）．

— *os'ma.* （動）怒っていない，満足している； ⇒ *trámu-ós'ma.*

— *pírika.* （形）寛大な，短気でない （— *ajnu*）， おとなしい．

— *sakh.* （形）愚かな，狂気の．（同）*pakà.*

— *síroma (ájnu).* （形）穏やかな（人），不断の，恒常性をもった．

7570 — *khaburu (ajnu).* （形）気前のよい，寛容な（人）．（同）*satà-pírika-ájnu.*

Трáмъ-хáйта, безумно, безъ размышленія. Гл. не быть согласнымъ. *Курамъ хáйта*, я не согласенъ.

— *хокáмба (хокáмпа)*. Гл. жалѣть, сожалѣть (объ умершемъ), сокрушаться (предвидя войну).

— *эусáхъ*. Гл. сомнѣваться, безпокоиться. С. сомнѣніе.

Трáнка. С. грудь. — *нóни*. С. грудная кость, грудина.

Трáнке (произ. *транке* и *рáнке*). Прил. нижній, находящійся внизу. — *цяпусь*, нижняя губа. Гл. снимать (съ возвышенія). *Трáси трáнке*, чесать вшей. *Гáхка трáнке*, снимать шапку (съ крюка).

Трáнконойкема. С. собственное женское имя.

Трантомуйюнъ. Гл. остановиться въ горлѣ (о пищѣ).

Трáнтрамъ. С. рыбья чешуя.

Трáну. Пт. гладить.

7580. *Трáнуфъ*. Прил. добрый, ласковый (— *айну*).

Транъ (произ. *транъ* и *ранъ*). Гл. слезать (съ дерева), сходить, ниспадать, опускаться внизъ, идти подъ гору.

— *нено оманъ!* счастливый путь. Син. *пирика на оманъ!*

— *нэйно уренькарѐ*, исправить худо записанное (букв. поправить какъ-бы—упавшее); фраза описательная; см. *тýфтэ*.

Трабóсьма. Гл. надавливать, давить на. *Тише покинини трабóсьма*, стѣнное дерево давитъ на (дверной косякъ).

Трáпу, произ. *трáпу* и *рáпу*; сокращенія *трах*, *рах*, *ра*. С. перо, перья (птицъ), крыло (крылья) насѣкомыхъ.

Трáра, произношеніе: *трáра*, *тáра* и *рáра*. С. бровь, множ. *трарýгу?* Прил. гладкій (безъ возвышеній), ровный (безъ горъ).

Трáрай или *трарайѐ*. Гл. сбивать (съ одежды). *Ситуйтуѐ* —, стряхивать, сбивать рукою приставшую къ платью мошку.

Трáрахтэх. Прил. ровный, гладкій.

Трáругу. С. брови; произ. *трáругу* и *тáругу*.

Трарýйба или *рарýйба*. Гл. гладить (кошку).

7590. *Трарýтэске*. Геогр. гора близъ Венкотана къ сѣверу отъ Манун.

Trám-khájta, 無分別に，よく考えないで．（動）賛成していない． *Kuram khájta,* 私は賛成していない．

— *khokámba (khokámpa).*（動）惜しむ，哀れむ（死者について），嘆く（戦を予見して）．

— *eusàkh.*（動）疑う，心配する．（名）疑い．

Tránka.（名）胸． — *póni.*（名）胸の骨，胸骨．

Tránkye（(発音) *trankye* および **r***ánkye*）．（形）下の，下にある． — *tsyapus',* 下唇．（動）取りはずす（高いところから）． *Trási t***r***ánkye,* くしで梳いてシラミをとる． *Gákhka tránkye,* 帽子をとる（掛け釘から）．

Tránkonojkyema.（名）女性の名．

Trantomujyùn.（動）のどに詰まる（食べ物について）．

Trántram.（名）魚の鱗

Tránu. Pt. なでる．

7580 *Tránuf.*（形）善良な，やさしい（— *ajnu*）．

Tran（(発音) *tran* および **r***an*）．（動）下りる（木から），降りる，落ちる，垂れ下がる，坂を下りる．

— *nyeno oman!* 道中ご無事で！（同）*pirika na oman!*

— *néjno uryen'karyė,* 書き損ねたものを直す（字義通りは，おそらく落ちたようなものを元に戻す）；描写的な言い回し； ⇒ *túfte.*

*T***r***aós'ma.*（動）押す，〜を圧する． *Tishye pokinini traós'ma,* 壁材が（側柱を）圧している．

*T***r***ápu,*（発音）*trápu* および **r***ápu*；省略形は *t***r***akh,* **r***akh,* **r***a.*（名）羽（単数），羽（複数）（鳥の），羽（単数）（羽）（複数）（昆虫の）．

Trára,（発音）：*trára, tára* および *rára.*（名）眉，（複数）*trarugu.*?[20]（形）平らな（丘陵のない），起伏のない（山のない）．

Tráraj あるいは *trarajyė.*（動）落とす（衣服から）． *Situjtuyė* — 手で服についたブヨを落とす，払い落とす，

Trárakhtekh.（形）平らな，滑らかな．

Trárugu.（名）眉（複数）；（発音）*trárugu* および *tárugu.*

Trarújba あるいは **r***arújba.*（動）なでる（猫を）．

7590 *Trarúteskye.*（地）マヌヤ（Manuya, Манyя）の北方のヴェンコタン（Vyenkotan, Венкотан）の近くにある山．

⑳ ？は原文のまま。

Тра́си. С. вошь.

Трасу́ма. С. инструментъ для добыванія гребешковъ (ракушки). — *аскетэсъ*, острогà особеннаго рода.

Трасу́по. С. острогà *(со́хкана на кабарю́ ко́йки*—для ловли быкъ-рыбы и камбалы), трехперстная желѣзная вилка для ловли рыбъ.

Тра́ута (произ. *траута* и *ра́ута*). Нар. внизъ, внизу.

— *амà*, поставить на полъ.

— *ахгу́нкс*, поставить подъ лавку.

Трах, см. *тра́пу.*

Тра́хкире (произ. *тра́хкире* и *ра́хкире*). Гл. повѣсить, подвѣсить, висѣть (объ одеждѣ).

Трахкò, произ. *трахкò* и *рахкò*. С. бобръ.

Трахмакà. Геогр. (или *ракнумà*), Аинско-Японское селеніе въ 97 верстахъ къ югу отъ Кусуная.

7600. *Тра́хтрах.* С. мечевидный отростокъ грудины, сердечная ямка (scrobiculum cordis).

Тре, произ. *тре* и *ре*. С. имя, названіе (вещи). Числ. три.

— *гох*, шестьдесятъ.

— *гохе́ то*, шестьдесятъ дней.

— *ика́сьма ва́мпе (снегдх, тугдх, трегдх* и т. д.), тринадцать (двадцать три, сорокъ три, шестьдесятъ три и т. д.).

— *икини*, троякій, трехъ родовъ. — *ка́ни ани: и́цигбу, и́су, какука́ни*, деньги трехъ сортовъ: *и́цигбу, ису* и *какука́ни.*

— *корò.* Гл. называться. Нар. очень, весьма. *Тре́коро пи́рика*, очень хорошій, очень хорошо.

— *ку́нкуту*, тридцать соболей.

— *пись.* Числ. трое, три.

— *снева́но*, шесть сотъ.

— *хо́йну ика́сьма трекýнкуту*, тридцать три соболя.

7610. *Треаусси.* Геогр. Шм. мысъ въ губѣ d' Estaing.

Требу́нъ (трепу́нъ). Атýй катà —, ѣхать по морю (син. *атуй катà омàнъ*).

— *мо́сири.* С. островъ Сахалинъ.

— *мо́сири у́тара.* С. Сахалинскіе Айны (такъ ихъ называютъ другіе Айны).

Trási. （名）シラミ.

Trasúma. （名）ホタテガイ（小さい貝）を採取する道具. ― *askyetès,* 特殊なヤス（銛）

Trasúpo. （名）ヤス（銛）（*sókhkana na kabaryù kójki* ハゼやカレイの捕獲用）. 魚を獲るための 3 本針の鉄製のヤス.

Tráuta（（発音）*trauta* および **r***áuta*）. （副）下へ，下方へ.

― *amà,* 床に置く.

― *akhgúnkye,* 長椅子の下に置く.

Trakh, ⇒ *trápu.*

Trákhkirye（（発音）*trákhkirye* および **r***ákhkirye*）. （動）掛ける，吊るす，ぶら下がっている（衣服について）.

Trakhkò, （発音）*trakhkò* および **r***akhkò.* （名）ビーバー.

Trakhmakà. （地）（*raknumà* とも言う），クスナイ（Kusunaj, Кусунай）の南方 97 露里にあるアイヌと日本人の混住の村.

7600 *Trákhtrakh.* （名）胸骨の剣状の突起，鳩尾（みぞおち）（scrobiculum cordis）.

*T***r***ye,* （発音）*trye* および **r***ye.* （名）名，呼び名（物の）. （数）個数詞の 3.

― *gokh,* 個数詞の 60.

― *gokhnye to,* 60 日.

― *ikás'ma vámpye (snyegòkh, tugòkh, tryegòkh* など*),* 個数詞の 13（23，43，63 など）.

― *ikini,* 三様の，三種類の. ― *káni an: ítsibu, ísu, kakukáni,* 三種類のお金：*ítsibu, ísu, kakukáni.*

― *korò.* （動）～と呼ばれている. （副）とても，はなはだ. *Tryékoro pírika,* とても良い，とてもすばらしい.

― *kúnkutu,* 30 匹のクロテン.

― *pis'.* （数）3 人，3 つ，個数詞の 3.

― *snyeváno,* 個数詞の 600.

― *khójnu ikás'ma t***r***yekúnkutu,* 33 匹のクロテン.

7610 *Tryeaussi.* （地 Shm.）d' Estaing 湾にある岬.

Tryebùn (tryepùn). Atùj katà ―, 海を行く（（同）*atuj katà omàn*）.

― *mósiri.* （名）サハリン島.

― *mósiri útara.* （名）サハリンのアイヌ（他のアイヌは彼らをこう呼ぶ）.

Треве. Пт. гнуть.

Трéгекоро. С. собственное мужское имя.

Трейатомари. Геогр. Гл. вмѣсто *Тріатомáри*; см. *Ріатомáри.*

Трейѐ. Нар. крадучись, ползкомъ.

Трейкоро ока. Геогр. Шм. бухта въ заливѣ d' Estaing.

Трéке. Множ. отъ *трех.*

— *пúрика (áйну)*, имѣющій окладистую и большую бороду.

*Трéки (*произ. *трéки*, р*éки* и *тэ́ки).* Множ. отъ *трех*, рука; руки (у человѣка, ина́у). 1. переднія ноги сивуча и медвѣдя. 2. мочки (у корня), тонкіе корешки.

7620. *Трéкоро*, произ. *трéкоро* и р*éкоро.* Гл. называться, имѣть имя. Нар. очень, весьма. — *окàй*, очень много.

— *пирика*, очень хорошій,—о.

— *хáу турà цисъ (цишъ)*, рыдать, плакать громко.

Трекутороса́у, произ. *трекутороса́у* и *тэкутороса́у.* Гл. сильно дышать (послѣ бѣга).

Трекуту́мбе (трекуту́мпе), (произ. *трекуту́мбе*, р*екутумбе* и *тэкуту́мбе).* С. шарфъ (для шеи), кожаное ожерелье Аинокъ.

— *корò*, обвязываться шарфомъ, надѣвать шарфъ.

Трекýфъ, произн. *трекуфъ*, *рекýфъ* и *тэкýфъ.* С. шея, шейка (у растеній). *Сасъ* —, шейка морской капусты.

— *пуй.* С. зѣвъ.

Трéкуци. С. горло.

Трекъ. Кр. борода.

7630. *Тренни.* Пт. тихій.

Трень. Гл. тонуть, сидѣть низко въ водѣ. *Пенсай* —, *цисъ* —.—*Трéньчики сирóма анъ, гокиру-киру исямъ*, если сидитъ глубоко, то спокойно, не качается. *Айну* —, человѣкъ утонулъ; *ни* —, дерево утонуло.

Трéнька, произ. *трéнька* и ренька. Прил. согласенъ, довольный. Нар. ладно.

Tryevye. Pt. 曲げる.

Tryégyekoro. （名）男性の名.

Tryejatomarti. （地）Gl. *Triatomári* とも言う； ⇒ *Riatomári.*

Tryejyė. （副）こっそり，這って.

Tryejkoro oka. （地 Shm.）d' Estaing 湾にある入江

Tryékye. （複数）. *tryekh* から.

— *pírika (ájnu),* 顔の幅いっぱいの大量のあごひげをもつ.

Tryéki（（発音）*tryéki,* **r***yéki* および *téki*）.（複数）*tryekh*「手」から；手（複数）（人間や イナウの）. 1. トドや熊の前足（複数）. 2. 根毛（根の），細い根.

7620 *Tryékoro,* （発音）*tryékoro* および **r***yékoro.* （動）～と呼ばれている，名前をもっている.（副）とても，はなはだ. — *okàj,* とてもたくさん.

— *pirika,* とても良い，とても良く

— *kháu turà tsis (tsish'),* 号泣する，大声で泣く.

Tryekutorosáu, （発音）*tryekutorosáu* および *tekutorosáu.* （動）荒い息づかいをする（走った後で）.

Trekutúmbye (tryekutúmpye), （発音）*tryekutúmbye,* **r***yekutumbye* および *tekutúmbye.* （名）襟巻き，アイヌの女性の革製の首飾り.

— *korò,* 襟巻きで包む，襟巻きをする.

Tryekùf, （発音）*tryekuf, ryekùf* および *tekùf.* （名）首，細くくびれた部分（植物の）. *Sas* —, コンブの細くくびれた部分.

'— *puj.* （名）咽頭.

Tryékutsi. （名）のど.

Tryek. Kr. ひげ（顎と頬の）.

7630 *Tryenni.* Pt. 静かな.

Tryen'. （動）沈む，水中深く水につかっている. *Pyensaj* —, *tsis'* —. — *Tryén'chi-ki siróma an, gokiru-kiru isyam,* 水に深く沈んでいると，心配ない，揺れない. *Ajnu* —, 人が溺れた；*ni* —, 木が沈んだ.

Tryén'ka, （発音）*tryén'ka* および **r***yen'ka.* （形）賛成している，満足している.（副）よろしい，調子よく.

Тренькáйнэ. Нар. по желанію, къ удовольствію, благополучно. Прил. см. *трéнька.*—*Эхъ тренькáйнэ-анэ нукара*, ты явился къ моему удовольствію, и я тебя вижу. *Чехъ тренькáйнэ порóно анъ*, къ счастію рыбы очень много; синонимъ *керáй-кусу.*

Трéньнино. Нар. тихо, осторожно. — *áмпа*, нести осторожно.

Трепáнки. С. собственное мужское имя.

Трепуфъ. С. печень. Син. *хуй.*

Трéра. С. вѣтеръ. *Трера рýй*, вѣтеръ сильный. Гл. сторговать, купить, вымѣнивать (на товаръ). *Сне хойну ку трéра*, купилъ я за соболя. *На гамъ ку трéра*, еще я не сторговалъ.

Трéске(и), произ. *трéске* и *рéске.* Гл. воспитывать (дѣтей), вскармливать (собаку). Прил. ручной.

— *áйну*, воспитывавшійся, выросшій. *Тобучи* —, выросшій въ Тобучи.

7640. — *котàнъ*, село воспитанія (чьего-нибудь), родина.

Трисóмпану. С. треугольникъ, треугольный.

— *ни.* С. деревянный треугольникъ (у плотниковъ).

Трéуке, произ. *трéуке* и *рéуке.* Прил. кривой (о деревѣ, но не о человѣкѣ), искривленный (ножъ).

— *ни*, кривое дерево. С. дуга.

Трéупунъ. С. низовая мятель. — *чáсьтэ-трéра анъ*, во время несильной низовой мятели дуетъ вѣтеръ.

Трéуси, произ. *трéуси* и *рéуси.* Гл. отдыхать (отъ усталости), переночевать. *Сирýцись трéуси*, переночевать на Кусунайско-Мануевскомъ водораздѣлѣ.

Трех, произ. *трех*, *рех* и *тэх.* С. борода. *Курáсно трех*, чернобородый=*(— áйну). Хýмпе трех*, китовые усы; 1. мочка у корня. 2. рука; см. *треке*, *треки*, рука; по Яп. *те.*

Трià, произ. *трiа* и *рiа.* Гл. прожить годъ, перегодовать, прозимовать. Прил. годовалый (медвѣжонокъ). *Па энько трià*, прожить полгода.

Трибисъ. Геогр. Шм. мысъ къ югу отъ Ктаузи.

7650. *Тривà*, произ. *тривà (*и *тывà).* Гл. засыхать (о чирьѣ), подживать (о ранѣ, язвѣ). *Нагамъ* —, еще не засохла (язва).

Tryen'kájne. （副）望みどおりに，うれしいことに，無事に．（形） ⇒ *tryén'ka.* — *Ekh t***r***yen'kájneane nukara,* うれしいことにお前が現れて，私はお前に会えている． *Chyekh tryen'kájne poróno an,* 幸いにも魚がとても多い；（同）*kyeráj-kusu.*

Tryén'nino. （副）静かに，慎重に． — *ámpa,* 慎重に運ぶ．

Tryepánki. （名）男性の名．

Tryepuf. （名）肝臓．（同）*khuj.*

Tryéra. （名）風． *Tryera* **r***ùj,* 風が強い．（動）値段を掛け合う，買う，交換する（商品と）*Snye khojnu ku t***r***yéra,* 私はクロテン（と交換）で買った． *Na gam ku t***r***yéra,* まだ値段を掛け合っていない．

Tryéskye(i), （発音）*tryéskye* および **r***yéskye.* （動）育てる（子供を），飼育する（犬を）．（形）手の．

— *ájnu,* 養育された人，育った人． *Tobuchi* —, トブチ（Tobuchi, Тобучи）で育った人．

7640 — *kotàn,* （何かを）育てた村，故郷．

Tryesómpanu. （名）三角形，三角の．

— *ni.* （名）木製の三角形[21]（大工の）．

*Tryé***u***kye,* （発音）*tryé***u***kye* および **r***yé***u***kye.* （形）曲がった（木について，しかし人についてではない），曲がった（ナイフ）．

— *ni,* 曲がった木．（名）くびき．

Tryéupun. （名）地吹雪 — *chás'te-tryéra an,* 強くない地吹雪のときに風が吹く．

*Tryé***u***si,* （発音）*tryé***u***si* および **r***yé***u***si.* （動）休息する（疲れて），泊まる． *Si***r***útsis' t***r***yé***u***si,* クスナイ・マヌヤ分水嶺で泊まる．

Tryekh, （発音）*tryekh, ryekh* および *tekh.* （名）あごひげ． *Kurásno t***r***yekh,* あごひげが黒い人 =（— *ajnu*）． *Khúmpye* **t***ryekh,* 鯨の髭；1. 根のひげ根． 2. 手； ⇒ *tryekye, tryeki,* 手；日本語で *tye.*

Trià, （発音）*tria* および **r***ia.* （動）一年を暮らす，一年を過ごす，冬を越す．（形）一歳の（子熊）． *Pa en'ko t***r***ià,* 半年暮らす．

Tribis. （地 Shm.）クタウジ（Ktauzi, Ктаузи）の南方にある岬．

7650 *Trivà,* （発音）*trivà*（および *tyvà*）．（動）乾く（腫れ物について），少し治る（傷，潰瘍について）． *Nagam* —, まだ乾いていない（潰瘍が）．

---

[21] 大工道具で三角形のものとしては水準器がある。

Трiѐ. Гл. снимать шкуру съ, обдирать (шкуру). *Сета —, исо —.*

Трiива. Кр. Ланг. Кам. высокій. Пал. высота; высоко.

Трикàнъ, произ. *трикàнь* и *рикàнъ*. Нар. вверхъ, наверхъ. Гл. подниматься вверхъ, взлетать, взлезать, восходить. *Нубурика эни —. Нубури ката — ки.*

— *ки.* Гл. положить вверхъ (стоящее внизу).

Трикóма (произ. *трикóма* и *рикóма*). С. мѣсяцъ (30 дней). Син. *чуфъ.*

Трикóнка. Гл. мять, разминать.

Трикýй-сех. С. нары, диванъ, стулъ. *Трикуй сех ката гóхке*, лежать на нарахъ (или на стульяхъ); см. *сúри ката гóхке.*

Трикýнъ. С. кабарга мускусная. Прил. (произ. *трикýнь* и *рикýнъ*), верхній. — *цяпусъ*, верхняя губа.

— *камýй нох*, мускусный мѣшокъ.

7660. *Тримóнке* (произ. *тримóнке*, *римóнке* и *тымóнке*). Гл. обжечь (палецъ). С. ожога.

Трúмпiо (произ. *тримпiо*, *римпiо*). С. гоноррея, трипперъ.

Трирà. Геогр. рѣка и Линско-Японское селеніе въ 35 верстахъ къ западу отъ Карсакова.

Трисѐ, произ. *трисѐ* и *рисѐ*. Гл. открывать (коробочку), сдернуть (съ головы шапку), вынимать.

Трúсьпа. Гл. выдергивать. *Нумà —*, выдергивать волосы, выщипывать; произношеніе: *трúсьпа* и *рúсьпа.*

Тритéнно. Прил. гибкій, мягкій. — *дйну*, гибкій человѣкъ (и потому въ борьбѣ поборающій другихъ). — *конконъ*, мягкій пухъ.

Тритéнче. С. тонкая рыба, похожая на налима.

Трúтчи, произ. *трúтчи*, *ритчи* и *тытчи*. С. сухожиліе, жила.

Трiýка, произ. *трiýка*, *рiýка*. С. мостъ (черезъ рѣчку), тротуаръ (деревянный), дорожка (изъ досокъ).

Тришь, произ. *тришь*, *ришь* и *тышь*, *тысь*. С. жила, сухожиліе. *Кемотришь*, кровеносный сосудъ.

27

Triyè. （動）～から毛皮を剥ぐ，剥ぐ（毛皮を）． *Syetà —, iso —.*

Triiva. Kr. Lang. Kam. 高い． Pal. 高さ；高く．

Trikìn, （発音）*trikìn* および **r***ikìn.* （副）上方へ，上に．（動）上方に上がる，飛び立つ，よじ登る，登る． *Nuburika eni —. Nuburi kata — ki.*

— *ki.* （動）上へ置く（下にあるものを）．

Trikóma（(発音）*trikóma* および **r***ikóma*）．（名）月（30 日）．（同）*chuf.*

*T***r***ikónka.* （動）揉む，（揉んで）柔らかくする．

Trikúj-syekh. （名）寝台，長椅子，椅子． *Trikuj syekh kata gókhkye,* 寝台に横たわっている（あるいは椅子に）； ⇒ *síri kata gókhkye.*

Trikùn. （名）ジャコウジカ．（形）(（発音）*trikùn* および **r***ikùn*），上の． — *tsyápus',* 上唇．

— *kamùj nokh,* ジャコウ嚢．

7660 *Trimónkye*（(発音）*trimónkye,* **r***imónkye* および *tymónkye*）．（動）少し火傷する（指を）．（名）火傷．

Trímpio（(発音）*trimpio,* **r***impio*）． 淋病，淋疾．

Trirà. （地）カルサコフ（Karsakov, Карсаков）の西方 35 露里にある川およびアイヌと日本人の混住の村．

Trisyè, （発音）*trisyè* および *risyè.* （動）開ける（小箱を），脱ぐ（頭から帽子を），取り出す．

Trís'pa. （動）引き抜く． *Numà —,* 毛を引き抜く，むしり取る； （発音）： *trís'pa* および *rís'pa.*

Trityénno. （形）しなやかな，柔らかい． — *ájnu,* 身体の柔軟な人（そのため格闘で相手を投げ倒す）．

— *konkon,* 柔らかい綿毛．

Trityénchye. （名）カワメンタイに似た細い魚．

Trítchi, （発音）*trítchi,* **r***itchi* および *tytchi.* （名）腱，筋．

*Trí***u***ka,* （発音）*trí***u***ka,* **r***i***u***ka.* （名）（小川に架かる）橋，（木製の）歩道，（板でできた）小道

Trish', （発音）*trish'* **r***ish'* および *tysh', tys'.* （名）腱，筋． *Kyemot***r***ish',* 血管．

7670. *Тро.* Геогр. искаженіе Гиляцкаго слова *Дорò.*

— *Гиля́ки.* Геогр. слово составленное неправильно изъ Русскаго Гиляки и искаженнаго Гиляцкаго *Дорò;* см. *Дорò* и *Гилямѝ. Тро,* по Шренку, значитъ: море.

Тро́ко, произ. *тро́ко* и *то́ко.* С. смола, сѣра древесная, янтарь. — *нумàх,* янтарная пуговица.

Тромъ. С. лысина, плѣшина.

— *кордò,* или *тро́нкоро,* произ. *тро́нкоро* и *ро́нкоро.* Прил. лысый, плѣшивый, съ плѣшинами *(— а́йну, махнекỳ, хека́ици).*

Тро́хсе, произ. *тро́хсе* и *ро́хсе.* С. бѣлка.

— *отчара то́нохпе,* шарфъ изъ бѣличьихъ хвостовъ.

Тру, произ. *тру* и *ру.* С. путь, дорога, волосъ, волосы; см. *саба-трỳ.*

— *вѐнъ,* безпутица.

— *ичакасьно а́йну,* проводникъ, вожатый.

7680. — *кара,* прокладывать дорогу.

— *но́сьпа.* Пт. гнаться по слѣдамъ.

— *пе́сьпоко,* оврагъ на дорогѣ.

Труатока. Геогр. Бр. см. *Трyотаи.*

Тру́ббусь, произ. *тру́ббусь,* руббусь и *ту́ббусь.* Прил. холодный. *Ваххà —.*

— *карà.* Гл. остудить (супъ, чай).

Труве, см. *трyдѐ;* произ. *трyвѐ,* ру́вѐ и *тувѐ.*

Тру́ге-карѝ-йѐ. С. слово правильное, вѣрное; против. *оя́кине-йе.* Гл. говорить вѣрно, ладно (напр. при переводѣ).

Трyдѐ, или *трyвѐ.* Прил. толстый (о деревѣ, палкѣ, но не о доскѣ); произ. *трyдѐ,* ру́дѐ.

— *киндà.* С. лопухъ.

— *короконни,* или *корокотyй,* украшеніе на Аинскомъ веретенѣ; см. *ане-короконни.*

— *му́мпе,* большой палецъ, часть рукавицы назначенная для большаго пальца; см. *матýмери.*

7690. *Тру́йно.* Нар. сильно. *Квани чипо тру́йно (тру́йну),* я гребу сильно.

Трукýмпа. Гл. раздѣлять на части (ободраннаго медвѣдя).

7670 *Tro.* （地）ギリヤーク語の単語 *Dorò* の誤謬.

— *Gilyáki.* （地）ロシア語の Gilyaki とギリヤーク語の *Dorò* の誤謬から誤って作られた単語； ⇒ *Dorò* および *Gilyami.* シュレンク（Shryenk, Шренк）によると，*Tro* の意味は：海.

Tróko, （発音）*tróko* および *tóko.* （名）樹脂，木のやに，琥珀. — *numàkh,* 琥珀のボタン.

Trom （名）禿，脱毛箇所..

— *korò, trónkoro* とも言う，（発音）*trónkoro* および **r***ónkoro.* （形）禿の，禿頭の，脱毛箇所のある（— *ajnu, makhnyekù, khyekátstsi*）.

Trókhsye, （発音）*trókhsye* および **r***ókhsye.* （名）リス.

— *otchara tónokhpye,* リスの尻尾でできた襟巻き.

Tru, （発音）*tru* および **r***u.* （名）道，道路，毛，髪の毛； ⇒ *saba-trù.*

— *vyèn,* 悪路.

— *ichakas'no ajnu,* 道案内人，先導者.

7680 — *kara,* 道を敷く.

— *nós'pa.* Pt. 足跡を追う.

— *pyés'poko.* 道の雨溝.

Truatoka. （地）Br.[22] ⇒ *Truotaga.*

Trúbbus', （発音）*trúbbus',* **r***ubbus'* および *túbbus'.* （形）冷たい. *Vakka* —.

— *karà.* （動）（スープ，茶を）冷ます.

Truvye, ⇒ *truyè*； （発音）*truvyè,* **r***uvyè* および *tuvyè.*

Trúgye-karì-jyè. （名）正しい，正確な語： （反）*oyákinye-jye.* （動）正確に，上手く話す（たとえば，通訳の際）.

Truyè, あるいは *truvyè.* （形）太い（木，棒について，板についてではなく）；（発音）*truyè,* **r***uyè.*

— *kinà.* （名）ゴボウ.

— *korokonni,* あるいは *korokotuj,* アイヌの紡錘の装飾； ⇒ *anye-korokonni.*

— *múmpye,* 親指，ミトンの親指が入る部分； ⇒ *matúmyeri*

7690 *Trújno.* （副）強く. *Kvani chipo trujno (trujnu),* 私は強く漕ぐ.

Trukúmpa. （動）小分けにする（皮を剥がれた熊を）.

---

[22] Брылкин のことか。

Трукӯмъ, произ. *трукӯмъ*, *рукӯмъ* и *тукӯмъ*. С. часть (чего-нибудь), частица, частичка.

— *туйѐ*, отрѣзать кусокъ.

Тру́нну. Прил. соленый, возбуждающій жажду. — *вакка*, — *чебъ*, соленая вода, рыба.

Тру́тага. Геогр. рѣка и Аннско-Японское селеніе въ 28 верстахъ къ западу отъ Карсакова.

Тру́ра, произ. *тру́ра* и *ру́ра*. Гл. относить обратно, возвращать, обратно отвести, принести, возвратить (данное), ссылать (въ каторгу). *Анъ тишѐ э нэ тру́ра*, отнесено (отнесли) въ избу. *Тань тиша та тру́ра*, принести (принесъ) въ этотъ домъ.

Тру́ре, произ. *тру́ре* и *ру́ре*. Гл. таять, грѣть, согрѣвать. *Тэх* —, грѣть руку.

Трурича́нно (произн. *турича́нно*). Прил. нѣжный вкусомъ, вкусный, пріятный. — *та́мбаку*, пріятный табакъ (не злой).

Трурумирдо, произ. *трурумирдо* и *рурумирдо*. С. фосфоресценція. Гл. фосфоресцировать. *Сисьпо-вакка* (или *атуй-вакка*) *трурумирдо*, фосфоресценція морской воды.

7700. *Трусà*, произ. *трусà*, *русà* и *тусà*. С. шкура; см. *русà*; рукавъ, см. *тусà*.

Трусӯй, произ. *трусуй*, *русуй* и *тусӯй*. Гл. хотѣть, желать.

Трусь. С. шкура (сокр. *трусà*).

Тру́ська, смягченное *иру́ська*. Гл. гнѣваться, сердиться. *Неръ—ампе хаманъ труськава кайки, ипе эрамечанъ-анъ ампе тэмана?* хотя я нисколько не сержусь, но не имѣя аппетита какъ могу я ѣсть?

Тру́фне. Прил. большой, крупный (*тамà*).

— *а́йну*, дылда (большой ростомъ).

Трýфъ. С. ледъ рѣчной. *Най трýфъ хемакà*, рѣка вскрылась. *Най эму́йки трýфъ*, вся рѣка покрылась льдомъ.

— *ита́ньки*, неправильно вмѣсто *пи́ньторо-ита́ньки*, рюмка.

Труя́мбе (*труя́мпе*), произ. *труя́мбе*, *руя́мбе* и *туя́мбе*. С. мятель, пурга. — *ась*, мятелица мететъ, подпялась пурга. — *к—асинъ*.

27*

Trukùm, （発音）*trukùm,* **r***ukùm* および *mukùm.* （名）部分（何かの），小片，粒子.

— *tujyè,* 一切れ切り取る.

Trúnnu. （形）塩辛い，喉の渇きを引き起こす. — *vakka,* — *chyeb,* 塩水，塩魚.

Truótaga. （地）カルサコフ（Karsakov, Карсаков）の西方 28 露里にある川およびアイヌと日本人の混住の村.

Trúra, （発音）*trúra* および **r***úra.* （動）もとの場所へ持っていく，返す，連れ戻す，持ってくる，返す（与えられたものを），流刑に処する（徒刑囚として）. *An tishyè e ne t***r***úra,* 百姓家に返された.（持っていかれた）. *Tan tishye ta trúra,* この家に持ってくる（持ってきた）.

Trúrye, （発音）*trúrye* および **r***úrye.* （動）解ける，暖める，暖かくする. *Tekh* —, 手を暖める.

Trurichánno（（発音）*turichánno*）.（形）味がまろやかな，美味しい，快い. — *támbaku,* 旨い煙草（悪くない）.

Trurumirò, （発音）*trurumirò* および *rurumirò.* （名）燐光を発すること.（動）燐光を発する. *Sis'po-vakhka* （あるいは *atuj-vakhka*）*trurumirò,* 海水の燐光.

7700 *Trusà,* （発音）*trusà,* **r***usà* および *tusà.* （名）毛皮； ⇒ **r***usà*；袖. ⇒ *tusà.*

Trusùj, （発音）*trusuj,* **r***usuj* および *tusùj.* （動）欲する，望む.

Trus'. （名）毛皮（*trusà* の省略形）.

Trús'ka, 軟音化されたものが *irús'ka.*[23] （動）怒る，腹を立てる. *Nyer-ampye khaman trus'kava kajki, ipye eramyechan-an ampye temana?* 私は少しも怒っていないが，食欲がないのにどうして食べられようか？

Trúfnye. （形）大きい，大粒の（*tamà*）.

— *ájnu,* のっぽ（背が高い）.

Truf. （名）川の氷. *Naj truf khyemakà,* 川の氷が解けた. *Naj emújki truf,* 川がすべて氷に覆われた.

— *ität'ki, pín'toro-ität'ki*「脚つきのワイングラス」の間違い.

Truyámbye(truyámpye), （発音）*truyámbye,* **r***uyámbye* および *tuyámbye.* （名）吹雪，雪嵐. — *as',* 吹雪いている，雪嵐が起こった. — *k* — *asin'.*

---

[23] 原文のまま。

Ту. Числ. два. С. волосы; см. *тру* и *саба-тру*. Брот. *инáу-тӯ*, головныя стружки у инáу. Мос. *ту* и *тӯ*, два. *Тӯ*, горная лѣстница (Bergtreppe), склонъ горы (Berghänge). Лапер. два.

— *гӧх*, сорокъ.

7710. — *гохне*, сорокъ. *Тугохне вайвано*, восемьдесятъ тысячъ.

— *гоцъ*. Мос. сорокъ.

— *икáсьма вáмпе (сне гӧх)*, двѣнадцать (двадцать два).

— *икини*. Прил. двоякій, двухъ родовъ.

— *кӯнкуту*, двадцать соболей.

— *сневанó*. Числ. четыреста. *Асúсьнего-икáсьма-ту-сневанo-вайванiд*, милліонъ.

— *шiгуй*. Мос. дважды.

Туампѐ. Кр. Ланг. Кам. двадцать.

Тунóтне уампе. Кр. двѣ тысячи.

Тунúуампе. Кр. двѣсти.

Тунý. С. заяцъ.

7720. *Тӯара*. Прил. теплый, негорячій (чай, супъ).

Ту-асшне уампе тэшь-го. Лапер. сто.

Тӯбе или *тӯпе*. Мос. два.

Тубешанбе. Мос. восемь.

Тубешанбе икашима ванбе. Мос. осьмнадцать.

Тубешане гоцъ. Мос. сто шестдесятъ.

Тубешанъ. Мос. восемь (это число явно сложено изъ *тубе*, два, и *шанъ*, выходить, уходить— именно изъ десяти).

— *икашима ванбе (ванби)*. Мос. осьмнадцать.

Тубеши. Мос. восемь (сокращеніе *тубешанъ*).

Тубикассма. Лапер. двѣнадцать.

7730. *Тубиракка-бiука*. Мос. равнина орошаемая рѣкою.

Тубисануампе. Кр. восемьдесятъ.

Тубисшампе. Лапер. восемь.

Тубúсъ. Кр. Ланг. Кам. восемь.

Тубишамби. Лапг. Юж. Сах. Кл. Сах. Бальб. Мат. Дав. восемь.

— *игашима вамби*. Дав. восемнадцать.

— *игашима хоцъ*. Дав. двадцать восемь.

Туби шампи кассма. Лапер. восемнадцать.

*巻末の正誤表に344と訂正がある。

Tu. （数）2.（名）髪の毛； ⇒ *tru* および *saba-tru.* Brot. *iná***u**-*tu,* イナウ（ina**u**, ина**y**）の頭部の削りかけ. Mos. *tu* および *tû,* 個数詞の 2. *Tû,* 山の階段（Bergtreppe），山の斜面（Berghänge）. Lapyer. 個数詞の 2.

— *gòkh,* 個数詞の 40.

7710 — *gokhnye,* 個数詞の 40. *Tugokhnye vajvango,* 個数詞の 80000.

— *gots.* Mos. 個数詞の 40.

— *ikás'ma vámpye (snye gòkh),* 個数詞の 12（22）.

— *ikini.* （形）二様の，二種類の.

— *kúnkutu,* 20 匹のクロテン.

— *snyeváno.* （数）個数詞の 400. *Asís'nyego-ikás'ma-tusnyevano-vajvangò,* 個数詞の 1000000.

— *shíuj.* Mos. 2 度.

Tuampyè. Kr. Lang. Kam. 個数詞の 20.

Tuánotnye uampye. Kr. 個数詞の 2000.

Tuánuampye. Kr. 個数詞の 200.

Tuápu. （名）ウサギ.

7720 *Túara.* （形）温かい，熱くない（お茶，スープ）.

Tu-asshnye uampye tesh'-go. Lapyer. 個数詞の 100.

Tûbye あるいは *tûpye.* Mos. 個数詞の 2.

Tubyeshanbye. Mos. 個数詞の 8.

Tubyeshanbye ikashima vanbye. Mos. 個数詞の 18.

Tubyeshanye gots. Mos. 個数詞の 160.

Tubyeshan. Mos. 個数詞の 8（この数は明らかに *tubye*「2」と *shan*「出る，去る」―すなわち「10 から出る」からできている）.

— *ikashima vanbye(vanbi).* Mos. 個数詞の 18.

Tubyeshi. Mos. 個数詞の 8（*tubyeshan* の省略形）.

Tubikassma. Lapyer. 個数詞の 12.

7730 *Tubirakka-biuka.* Mos. 川によって潤されている平野.

Tubisanuampye. Kr. 個数詞の 80.

Tubisshampye. Lapyer. 個数詞の 8.

Tubìs. Kr. Lang. Kam. 個数詞の 8.

Tubishambi. Lang. S. Sakh. Kl. Sakh. Bal'b. Mat. Dav. 個数詞の 8.

— *igashima vambi.* Dav. 個数詞の 18.

— *igashima khots.* Dav. 個数詞の 28.

Tubi shampi kassma. Lapyer. 個数詞の 18.

Тубишанби. Мос. восемь.

Тубишанби икашима ванбе (ванби). Мос. восемнадцать.

Тубишано. Мос. по Пф. вмѣсто *тубишанно* (см. *ювано*).

— *гоцъ.* Мос. сто шестьдесятъ. — *хоцъ.* Дав. сто шестьдесятъ.

Тубу. Геогр. Шм. см. *Тубутъ.*

Ту́буси. Геогр. Аинско-Японское селеніе въ 147 верстахъ къ югу отъ Кусуная.

Тубутъ. Геогр. Аинско-Японское селеніе въ 67 вер. къ югу отъ Кусуная.

Тува́мпе. С. медвѣжья берлога.

Ту́вара. Гл. остудить (чай, супъ). Син. *мема̀нъ* и *ру́ббусь-кара̀.* Прил. теплый, остывшій. Пт. простывать.

7740. *Туварига.* Дав. простудить; по Пф. должно быть *тувару-ка*, орошать, отъ *тувару*, влажный.

Тувару. Мос. влажный, сырой.

Ту́ве, см. *трувѐ* и *труѐ.*

— *му́мпе.* С. большой палецъ.

— *по́ни*, больша́я (или болѣе толстая изъ двухъ костей, напр. большеберцовая) кость; см. *анепо́ни.*

— *ни.* Пт. дубина.

— *рургѝ*, или *сіанъ тру́ве руру̀.* С. низовья главной рѣки.

Ту́все. Гл. извалиться, свалиться (съ нарты), прыгнуть, спрыгнуть; см. *ка́ске-пе́ка-ту́все*, скакать, перескакивать.

— *ка.* Гл. сшибать (напр. среднимъ пальцемъ со стола крупинку), перевернуть (лодку). Син. *киру̀. Трера ту́всека (или киру̀)*, вѣтеръ перевернулъ (лодку).

Ту́всо. Геогр. гора близь Чикаперохная въ 9 верстахъ къ сѣверу отъ Мануи; коническая гора съ тропинкою у Макунъ-котана.

— *пуй.* С. трещина въ утесѣ.

Ту́вцири, или *ту́вчири.* С. совершенно чорная морская утка.

Тугапкани. Дав. проволока; вѣроятно *тункани* изъ проволоки.

Tubishanbi. Mos. 個数詞の 8.

Tubishanbi ikashima vanbye (vanbi). Mos. 個数詞の 18.

Tubishano. Mos. Pf. によると，*tubishanno* の代わり（⇒ *yuvano*）.

— *gots.* Mos. 個数詞の 160. — *khots.* Dav. 個数詞の 160.

Tubu.（地 Shm.）⇒ *Tubut.*

Túbusi.（地）クスナイ（Kusunaj, Кусунай）の南方 147 露里にあるアイヌと日本人の混住の村.

Tubut.（地）クスナイの南方 67 露里にあるアイヌと日本人の混住の村.

Tuvámpye.（名）熊の穴（冬眠用の）.

Túvara.（動）冷ます（お茶，スープを）（同）*myemàn* および **r***úbbus'-karà.*（形）温かい，冷めた. Pt. 冷める.

7740 *Tuvariga.* Dav. 風邪をひかせる；Pf. によると，*tuvaru-ka*「濡らす」にちがいない，*tuvaru,*「湿った」から.

Tuvaru. Mos. 湿った，湿気を含んだ.

Túvye, ⇒ *truvyè* および *truyè*

— *múmpye.*（名）親指.

— *póni,* 大きい（あるいは二本の骨のうち太いほう，たとえば，脛の骨）骨； ⇒ *anye-póni.*

— *ni.* Pt. 棍棒.

— *rurgi,* あるいは *sian'* **t***rúvye rurù.*（名）川の本流の下流.

Túvsye.（動）転げ落ちる（犬ぞりから），跳ぶ，飛び降りる； ⇒ *káskye-pyéka-túvsye,* 跳ぶ，追い越す.

— *ka.*（動）はじき落とす（たとえば，中指で机から穀粒を），（舟を）転覆させる.（同）*kirù. Tryera túvsyeka*（あるいは *kirù*）.（舟を）風がひっくり返した.

Túvso.（地）マヌヤ（Manuya, Мануя）の北方 9 露里にあるチカペロフナイ（Chikapyerokhnaj, Чикаперохнай）の近くの山； マクン・コタン（Makun-kotan, Макун-котан）の近くの小道のある円錐形の山.

— *puj.*（名）絶壁の裂け目.

Túvtsiri, あるいは *túvchiri.*（名）真っ黒なホンケワタガモ.

Tugapkani. Dav. 針金；おそらく針金でできた *tunkani*[24].

㉔ 本書 p.350 に「宝石入りの指輪」と書かれている。

Тугекарейе, см. *труге-кари-йе.*

7750. *Тугой-сиру*. Гл. молоть; вар. *тогу-сиру.*

Тугуй шідмонива. Дав. недругъ; см. *токой-сомо-не-ва.*

Туе, см. *труе.* — *мумпе*, см. *труе-мумпе.* — *пони* и *туе-руругі;* см. *туве-пони* и *туве-руругі.*

Туй. С. точило; курьезъ: Ланг. Юж. Сах. Кл. Сах. Бальб. Мат. Мос. земля. Геогр. рѣка (можетъ быть рукавъ *Кеке*) въ 13 верстахъ къ западу отъ Карсакова. Прил. сильный; см. *трус*, *руй.* —*Туи*. Дав. порвать, рубить. *Туй*. Дав. земля. Мос. разорвать, разрѣзывать, отламывать, быть отрѣзаннымъ, переставать, миновать, пройти, быть удалену; иначе *тўэ.*

— *хесева*, вздохни глубже.

Туйба. Мос. разрѣзывать, отрубать, отдѣлять.

Туйби. Дав. отруби (въ Нѣм. Дав. *туйба*); по Пф. *туйба* значитъ отдѣлять, пожалуй и „просѣвать".

Туйвано. Мос. далеко.

Туйе. Гл. разъединить на двѣ части, раздѣлить по поламъ. 1. срубать (дерево). 2. перерѣзать (веревку). 3. порѣзать (руку), разрѣзать. 4. обрубать.

Туйкантара. Нар. навзничь, вверхъ лицомъ. — *хацире*, опрокинуться назадъ. — *мокоро*, лежать (спать) вверхъ лицомъ (на спинѣ).

Туйма. Нар. далеко. Прил. далекій. Мос. (и *тўйма*), далекій.

— *кане*. Нар. далеконько, не очень далеко.— Пов. подальше! — *кане ку нукара*, я увидалъ издалека.

7760. — *но*. Нар. вдали.

— *руцись*, далекій путь; см. *ханке руцись.*

— *та*. Нар. вдали.

Туйно. Нар. долго, далеко.

— *похтэ*, долго кипятить; прокипяченый.

— *сирде*, подвинуться, отодвинуться.

Туйну. С. желудокъ. Син. *писе.*

— *сета*, беременная сука; см *писе-сета.*

Туйома, см. *туйпома.*

Туйпе. Кр. крохали.

Туйпома, или *туйома*. С. мѣшочекъ изъ тюленьей шкуры на лѣвомъ боку вмѣсто кармана (у Айновъ).

Tugyekaryejyè, ⇒ *trugye-kari-jye.*

7750 *Tugoj-sirù.* Gl. 大槌； （粗）*togù-sirù.*

Tuguj shíòmoniva. Dav. 敵； ⇒ *tokoj-somo-nye-va.*

Tuyè, ⇒ *truyè.* — *múmpye,* ⇒ *truyè-múmpye.* — *poni* および *tuyè-rurgì*； ⇒ *túvye-poni* および *túvye-rurgì.*

Tuj. （名）砥石； （珍）Lang. S. Sakh. Kl. Sakh. Bal'b. Mat. Mos. 土地. （地）カルサコフ（Karsakov, Карсаков）の西方 13 露里にある川（おそらく *Kyekyè* の支流）. （形）強い； ⇒ *truye, ruj.* — *Tui.* Dav. （ちょっと）裂く，（刃物で勢いよく）切る. *Tuj.* Dav. 土地. Mos. 引き裂く，切る，折り取る，切り取られている，止める，通り過ぎる，通る，遠ざけられている； *tûe* とも言う

— *khyésyeva,* 深呼吸しろ.

Tujba. Mos. 切る，切り取る，分ける.

Tuibi. Dav. ぬか，ふすま（Nem. Dav. *tujba*）； Pf. によると，*tujba* は，分ける，おそらく「篩（ふるい）にかける」をも意味する.

Tûjvano. Mos. 遠くに.

Tujyè. （動）二つに分ける，半分に分ける. 1. 切り倒す（木を）. 2. 切断する（縄を）. 3. 切る（手を），切り分ける. 4. 切り落とす.

Tujkántara. （副）仰向けに，顔を上に向けて. — *khátsirye,* 仰向けに転ぶ， — *mo-korò,* 仰向けに横たわる（眠る）（背中を下にして）.

Túјma. （副）遠くに. （形）遠い. Mos. （*tûjma* とも言う），遠い.

— *kányе.* （副）かなり遠く，あまり遠くなく. — Pov.[25] もっと遠くへ！ — *kányе ku núkara,* 私は遠くから見た.

7760 — *no.* （副）遠くに.

— **r***útsis',* 長い道程； ⇒ *khánkye* **r***útsis'.*

— *ta.* （副）遠くに.

Túјno. （副）長く，遠く.

— *pókhte,* 長い時間沸かす； 十分に沸かされた.

— *siráye,* 少し動く，脇に寄る.

Túјnu. （名）胃. （同）*pisyè.*

— *syetà,* 妊娠した雌犬； ⇒ *pisyè-syetà.*

Túјoma, ⇒ *túјpoma.*

Túipye. Kr. アイサ属の鳥（複数）.

Túјpoma, あるいは *túјoma.* （名）（アイヌの）ポケット代わりの左脇にあるアザラシの毛皮製の小さい袋.

---

[25] Повелительное（命令）のことか？

7770. *Тӯйта.* Нар. въ глубокой древности, очень давно. Син. *уча́ькома.*

Туитаку. Мос. древнее сказаніе, преданіе.

Тӯйтеку. Мос. разорваннымъ быть, отрѣзывать, отрывать.

Туитикӯъ. Дав. оторвать. Мос. быть разорваннымъ, отломаннымъ.

Туитуй. Дав. вытрясти.

Туитуи. Дав. 1. трясти. 2. просѣять. Мос. вытрясать, просѣвать.

Тӯйтуйѣ. Гл. выстукивать (пепелъ изъ трубки), счищать (пыль, соръ съ платья).

Тӯйтэ. Гл. лопнуть (о тетивѣ), оторваться, свалиться (о пуговицѣ). *Абу* —, ледъ даетъ трещины. *Сета* —, собака оторвалась (отъ нарты во время ѣзды). *Хекемъ ани тӯйтэ,* перерваться отъ натягиванія (о веревкѣ).

Тӯйчипо. С. собственное мужское имя.

Туйшама. Мос. бахромки платья, сторона; находящійся подлѣ.

Туйшамаке. Мос. сторона; находящійся на сторонѣ, подлѣ.

7780. *Туйшамата.* Мос. относительно сего.

Туйшаму. Мос. сторона; находящійся подлѣ, на сторонѣ.

Тукàнь. Гл. стрѣлять (изъ лука, изъ ружья). Мос. цѣль, мѣта; попадать, попадать въ цѣль.

— *аськàй а́йну,* хорошій стрѣлокъ.

Тукань-гунипъ. Мос. цѣль, мишень, мѣта.

Тӯкара. С. перегодовалая нерпа (тюлень), породы *па́куй.*

Тукарейки или *тукерейки.* Геогр. Шм. скала (мысъ) къ югу отъ мыса Стукамбисъ.

Тукарецки. Геогр. мысъ (скала) къ сѣверу отъ Чикаперохная.

Тукари, Ланг. Юж. Сах. Кл. Сах. тюлень. Дав.— Мос. тюлень.

Тӯ-кари. Мос. быть отдаленнымъ, разлученнымъ.

Тукарике. Мос. быть далекимъ, разлученнымъ.

7790. *Тука́ри-кета̀,* недоходя. Син. *тука́та* и *сисытука́хта.*

Túјta. （副）太古に，遠い昔に．（同）*uchás'koma.*

Tuitaku. Mos. 伝説，言い伝え．

Tujtyeku. Mos. 引き裂かれている，切り取る，ちぎり取る．

Tuitikf. Dav. ちぎり取る． Mos. 引き裂かれている，折り取られている．

Tuituj. Dav. 振るい落とす．

Tuitui. Dav. 1. 振るう． 2. 篩（ふるい）にかける． Mos. 振るい落とす，篩にかける．

Tujtujyê. （動）振ってこぼす（煙管から灰を），払う（衣服から埃，ごみを）．

Túјte. （動）（弓の弦が）切れる，ちぎれる，（ボタンが）落ちる． *Abu* —， 氷がひび割れる． *Syeta* —，（走行中に犬ぞりから）犬が離れる． *Khyekyem ani túјte,* （縄が）張りすぎて切れる．

Túјchipo. （名）男性の名．

Tujshama. Mos. 房飾り，傍；すぐ傍にある．

Tujshamakye. Mos. 傍；傍，すぐ傍にある．

Tujshamata. Mos. このことに関して．

Tujshamu. Mos. 傍；傍，すぐ傍にある．

Tukàn. （動）射る，打つ（弓を，鉄砲を）． Mos. 的，標的；当たる，的に当たる．

— *as'kàj ájnu,* 射撃の名手．

*Tukan-***g***unip.* Mos. 的，標的．

Túkara. （名）生後一年のワモンアザラシ（アザラシ）， *pákuj* の一種．

Tukaryejki あるいは *tukyeryejki.* （地 Shm.）ストゥカンビス（Stukambis, Стукамбисъ）岬の南方にある崖（岬）．

*Tukarye***u***ki.* （地）チカペロフナイ（Chikapyerokhnaj, Чикаперохнай）の北方にある岬（崖）．

Tukari. Lang. S. Sakh. Kl. Sakh. アザラシ． Dav. — Mos. アザラシ．

Tû-kari. Mos. 遠くにある，引き離されている．

Tukarikye. Mos. 遠方にある，引き離されている．

Tukári-kyetà, たどり着かずに．（同）*tukákhta* および *sis'tu-kákhta.*

Тукáхта. недоходя, недошедши. *Котанъ тукáхта паянъ тэ хосиби анъ*, недошедши до села воротился (*паянъ-тэ*—во время пути, въ переводѣ будетъ плеоназмъ).

Тукейсъ. Геогр. Шм. рѣка между Око и Токомбо.

Тýки. С. большая чашка для питья *сáки*, рюмка. Мос. *тýки*, бокалъ.—Пт. глотать.

Тукúно. С. доска съ ремнями для ношенія на плечахъ (какъ у каменьщиковъ). Син. *сикѐ-ни.*

Тýкисъ. С. чашка для питья *саки.*

Тукка. Мос. (カツツ°), названіе рыбы.

Тукку. Мос. (クツツ°), выздоравливать.

Тукотáнъ. Геогр. Аинско-Японское селеніе въ 92 верстахъ къ югу отъ Кусуная.

— *нýбури.* Геогр. въ 5 верстахъ отъ Тукотана въ западномъ хребтѣ находящаяся гора (на картахъ Бернизетъ).

7800. *Тукошишъ.* Лапер. сёмга.

Туку. Мос. растягивать, распяливать, распускать.

Тукунай. Мос. получать награду или воздаяніе; отъ Яп. *цукунай*, воздаяніе.

Тукунба. Дав. осень.

Тукуну. Мос. прямой; быть прямымъ.

Тукýси. С. столбъ для привязыванія медвѣдя предъ убіеніемъ. — *инáу*, тоже. — *охтà муйѐ*, привязать къ *тукýси* (къ столбу).

Тýкусисъ. С. линокъ (рыба).

— *тóмби томбò*, бѣлыя пятна у линка.

— *чáмусъ*, линки сушеные безъ хребтовой кости.

Тукуснай. Геогр. Шм. рѣчка къ югу отъ Отассу.

7810. *Тумама.* Мос. стѣна, ограда.

Тумаму и *тýмáму.* Мос. рѣка.

Тумàмъ. С. хребетъ. *Нýбури* —, хребетъ горы, поясница.

— *пóни*, крестцовая кость.

Тумàнъ. С. деревянный чубукъ Аинской трубки, иначе *кúсери-тумàнъ*; см. *отý* и *саба*; стѣна (зданія). *Тишѐ* —, стѣна дома.

Тýмбу. С. комната. — *оннáйкита*, или *тýмбу бнай*, внутри комнаты.

Tukákhta. たどり着けずに，たどり着かないで． *Kotan tukákhta payàn te khosibi an,* 村にたどり着けずに戻った（*payan-te*「旅のときに」，訳に加えると重複表現となるだろう）．

Tukyejs. （地 Shm.）オコ（Oko, Око）とトコンボ（Tokombo, Токомбо）の間にある川．

Túki. （名）*sáki* を飲むための大きな盃，ワイングラス． Mos. *tûki,* 脚つき杯． ― Pt. 呑み込む．

Tukíno. （名）肩に担ぐための革紐のついた板（煉瓦石積職人が持っているような）．（同）*sikyè-ni.*

Túkis'. （名）*saki* を飲むための杯．

Tukka. Mos. （ツツカ），魚の名．

Tukku. Mos. （ツツク），全快する．

Tukotàn. （地）クスナイ（Kusunaj, Кусунай）の南方 92 露里にあるアイヌと日本人の混住の村．

― *núburi.* （地）トゥコタン（Tukotan, Тукотан）から 5 露里の西山脈にある山（ベルニゼト（Byernizyet, Бернизет）の地図上で）．

7800 *Tukoshish.* Lapyer. サーモン．

Tuku. Mos. 引っ張って伸ばす，引き伸ばす，ほどく．

Tukunaj. Mos. 褒美あるいは償いを受ける；日本語の *tsukunaj*「償い」から．

Tukunba. Dav. 秋．

Tukunu. Mos. まっすぐな；まっすぐである．

Tukúsi. （名）殺す前に熊をつなぐ柱． ― *ináu* とも言う． ― *okhtà mujyè, tukúsi*（柱に）つなぐ．

Túkusis'. （名）テンチ（魚）．

― *tómbi tombò,* テンチの白い斑点．

― *chámus',* 背骨を取って干したテンチ．

Tukusnaj. （地 Shm.）オタッス（Otassu, Отассу）の南方にある小川．

7810 *Tumama.* Mos. 壁，塀．

Tumamu および *tûmamu.* Mos. 川．

Tumàm. （名）脊柱． *Núburi* ―, 山脈，腰．

― *póni,* 仙骨．

Tumàn. （名）アイヌの煙管の木製の羅宇（らお）， *kísyeri-tumàn* とも言う； ⇒ *otù* および *saba*；壁（建物の）． *Tishyè* ―, 家の壁．

Túmbu. （名）部屋． ― *onnájkita,* あるいは *túmbu ónnaj,* 部屋の内部で．

Ту́мбури (ту́мпури). С Японская ванна, ванна.
— *тишѐ*, Русская баня.
Туми. Мос. награда; см. *томи*, воздаяніе, богатство (отъ Яп. *томи*, богатый); получать плату, возмездіе.
— *камой*. Мос. сокровища или богатство.
7820. — *камуй*. Пал. серебро.
Тумисампе. Пал восемь.
Туммакàй. Геогр. рѣчка въ 53 верстахъ къ югу отъ Кусуная.
Туммонайпу. Геогр. Шм. рѣка и Аинское селеніе къ югу отъ Сирароро.
Тумототуонъ. Мос. тунецъ, тумакъ (рыба).
Ту́му. Мос. цвѣтъ, видъ.
Тумỳ. Гл. скручивать (нитку или веревку, руками или веретеномъ).
Тумуке. Мос. средина.
Тумунай. Геогр. рѣчка въ 199 верстахъ къ югу отъ Кусуная.
Тумууэнъ. Мос. болѣзнь.
7830. *Тумуши*. Мос. (ㇳㇺ ㇱ゚). цѣпь, цѣпочка.
Тумъ, или *тунъ*, цвѣтъ. *Тэ́тара* —, бѣлый цвѣтъ.
Тунà. С. длинное Аинское копье для ловли нерпъ и сивучей (съ наставкою называемою *китэ̀*) Син. *ох*.
Тунай. Геогр. Аинско-Японское селеніе, иначе называемое *Ма́ука* или *Энтрумюмо*, въ 107 верстахъ къ югу отъ Кусуная. Мос. названіе кита съ волнистымъ рисункомъ на брюхѣ. Геогр. Шм. мысъ къ югу отъ Ктаузи.
Тунайча̀. Геогр. Аинско-Японское селеніе въ 131 верстѣ къ югу отъ Мануи.
Тунака̀й. С. олень. Дав. *тунакаи*, олень. Мос. названіе животнаго подобнаго оленю.
— *русь имѝ*, кухлянка, одежда изъ оленьей шкуры.
Ту́нась. Нар. скоро, быстро.
— *ка́не*, въ сокр. *тунаськà̀нь*, скорѣе! поскорѣе! скорехонько. — *ка́не эх ка́не!* возвращайся поскорѣе!

Túmburi (túmpuri). （名）日本の風呂，風呂.

— *tishyè,* ロシアの蒸し風呂.

Tumi. Mos. 褒美； ⇒ *tomi,* 報酬，富（日本語の *tomi*「富んだ」から）；賃金，報酬を受け取る.

— *kamoj.* Mos. 宝物あるいは富.

7820 — *kamuj.* Pal. 銀.

Tumisampye. Pal. 個数詞の 8.

Tummakàj. （地）クスナイ（Kusunaj, Кусунай）の南方 53 露里にある小川.

Tummonajpu. （地 Shm.）シラロロ（Sirararo, Сирарого）の南方にある川およびアイヌの村.

Tumototuon. Mos. マグロ（魚）.

Túmu. Mos. 色，形状.

Tumù. （動）（手あるいは紡錘で，糸あるいは縄を）綯う.

Tumukye. Mos. 真ん中.

Tumunaj. （地）クスナイの南方 199 露里にある小川.

Tumuuen. Mos. 病気.

7830 *Tumushi.* Mos. （ツムシ），鎖，小さい鎖.

Tum, あるいは *tun,* 色. *Tétara* —, 白色.

Tunà. （名）アザラシやトドを獲るためのアイヌの長い槍（*kitè* と呼ばれる継ぎ足しのついた）.（同）*okh.*

Tunaj. （地）アイヌと日本人の混住の村，*Máuka* あるいは *En**r**umgomo* とも呼ばれる，クスナイの南方 107 露里にある． Mos. 腹に波状の模様のある鯨の名．（地 Shm.）クタウジ（Ktauzi, Ктаузи）の南方にある岬.

Tunajchà. （地）マヌヤ（Manuya, Мануя）の南方 131 露里にあるアイヌと日本人の混住の村.

Tunakàj. （名）鹿． Dav. *tunakai*，鹿． Mos. 鹿に似た動物の名[26].

— **r***us' imi,* 鹿の毛皮製の衣服.

Túnas'. （副）すぐに，速く.

— *kánye,* 省略形は *tunas'kàn',* もっと早く！ もう少し早く！ — *kánye ekh kánye!* もう少し早く戻れ！

㉖ トナカイのことであろう。

Тунаши. Кл. Сах. быстрый. Дав. скоро. Мос. рано, преждевременно, скоро.
Тунаши амаму. Мос. гречиха.
Тунашино. Дав. проворно. Мос. рано, преждевременно, скоро.
7840. *Тунашъ-тунашъ.* Дав. скорѣе. Мос. довольно рано, довольно скоро.
Тундзи. Дав. переводить.
Тундши. Мос. толмачъ (отъ Яп. *цӯзи*), переводчикъ.
Туни. Дав. оба. *Ту-ни.* Мос. два человѣка, два (о лицахъ).
Тýнка, или — *сабà,* черепъ.
Тункáни. С. перстень.
Туннай. Дав. фарватеръ.
Туннайча. Геогр. Шм. см. *Тунайча.*
Туннаксъ. Геогр. Бѣлк. рѣчка въ 94 верстахъ къ югу отъ Кусуная.
Туннаши. Мос. ранній; заблаговременно, скоро.
Туннашино. Мос. рано, заблаговременно, скоро (нарѣчіе).
Тýнни. С. дубъ.
Тýнту. С. надпись. *'Итчири* —, надпись на столбѣ. *Чуфъ-пáкаре-тýнту,* солнечные часы.
Тýнтуми. С. барабанъ.
7850. *Тýнусичанъ.* Геогр. Аинское селеніе въ верховьяхъ рѣки Чухчепуная близь Такоя.
Тýнчи, или *тýнджи.* Гл. судить (судомъ), разсуждать. С. переводчикъ.
— *карà.* Гл переводить (съ иностраннаго языка).
Тунъ, или *тумъ.* С. цвѣтъ, несобственно: знакъ, признакъ. *Нанъ тунъ карà,* наморщить лобъ, сдѣлать мину неудовольствія.
Тýпе. Мос. два (см. *бе*).
Ту-Пекéри. Геогр. двѣ рѣчки *Пекéри* въ 13 верстахъ къ югу отъ Мануи; см. *Икýсьванг-Пекéри* и *Ханкивамъ-Пекéри.*
Тупесай, сокращеніе *тупесáмпе.* — *сневанó,* тысяча шесть сотъ.
Тупесáмпе. Числ. восемь.
Тупесáпю, сто шестьдесятъ.
Тýпесь. Числ. восемь (у Южно-Сахалинскихъ); Японизмъ.

Tunashi. Kl. Sakh. 速い. Dav. すぐに，まもなく. Mos. 早く，時期尚早に. すぐに.

Tunashi amamu. Mos. 蕎麦.

Tunashino. Dav. 素早く. Mos. 早く，早すぎた，すぐに.

7840 *Tunash-tunash.* Dav. もっと早く. Mos. かなり早く，かなりすぐに.

Tundzi. Dav. 通訳する，翻訳する.

Tundshi. Mos. 通詞（日本語の *tsûzi* から），通訳者.

Tuni. Dav. 両方. *Tu-ni.* Mos. 二人の人，二人の.

Túnka, — *sabà* とも言う，頭骨.

Tunkáni. （名）宝石入りの指輪.

Tunnaj. Dav. 航路.

Tunnajcha. （地 Shm.）⇒ *Tunajcha.*

Tunnaks. （地）Byelk. クスナイ（Kusunaj, Кусунай）の南方 94 露里にある小川.

Tunnashi. Mos. 早い；あらかじめ，すぐに，まもなく.

Tunnashino. Mos. 早く，あらかじめ，すぐに（副詞）.

Túnni. （名）樫.

Túntu. （名）書かれたもの（銘）. *Ítchiri* —, 柱に書かれた銘. *Chuf-pákarye-túntu,* 日時計.

Túntumi. （名）太鼓.

7850 *Túnusichan.* （地）タコイ（Takoj, Такой）の近くのチュフチェプナイ（Chukhchyepunaj, Чухчепунай）川の上流にあるアイヌの村.

Túnchi, あるいは *túndzhi.* （動）（裁判によって）裁く，判断する. （名）通訳.

— *karà.* （動）通訳する，翻訳する（外国語から）.

Tun, あるいは *tum.* （名）色，本来の意味ではなく：しるし，特徴. *Nan tun karà,* 額にしわをよせる，不満そうな顔つきをする.

Tûpye. Mos. 個数詞の 2（⇒ *bye*）.

Tu-Pyekyéri. （地）マヌヤ（Manuya, Мануя）の南方 13 露里にある二つの小川 *Pyekyéri*；⇒ *Ikús'vang-Pyekyéri* および *Khankivam-Pyekyéri.*

Tupyesaj, tupyesámpye の省略形. — *snyevàno,* 個数詞の 1600.

Tupyesámpye. （数）8.

Tupyesángo, 個数詞の 160.

Túpyes'. （数）8（南サハリンの人々の間で）；日本語の表現.

Тýпись. Числ. двое, два.

7860. *Тупишъ.* Брот. девять.

Тупнибиги пирука. Дав. луна свѣтитъ.

Тупно. Мос. (ポツヅ°), названіе рыбы похожей на мулявку *(чебакъ-фоксинъ).*

Туппу. Мос. два.

— *икашима ванбе (ванби).* Мос. двѣнадцать.

— *икашима гоцъ.* Мос. двадцать два.

Туппфъ или *туппъ.* Мос. два (см. *п*). *Туппъ икашима ванбе.* Мос. двѣнадцать. — *икашима гоцъ.* Мос. двадцать два.

Тупу-ануа нива амби? Дав. который изъ двухъ?

— *игашима вамби.* Дав. двѣнадцать.

— *игашима вамби прихоцъ.* Дав. пятьдесятъ два.

— *игашима прихоцъ.* Дав. — *игашима хоцъ,* двадцать два.

— *икашима вамби.* Ланг. Юж. Сах. двѣнадцать.

Тупфъ. Мос. два (см. *п*).

Тупши. Дав. харкать; см. *тобиси-ке* и *тобасс.*

Тупъ. Ланг. Юж. Сах. Кл. Сах. Бальб. Мат. два. Дав. Мос. два (иначе *туппъ*). *Тупъ.* Пал. два.

Турà. Предл. съ, вмѣстѣ съ. Мос. рядомъ (отъ Яп. *гура*), вмѣстѣ, въ компаніи; дикая утка, живущая стаями.

7870. *Турамусъ-áйну.* С. собственное мужское имя.

Туранни. Дав. лѣность. Мос. недѣятельный, лѣнивый (иначе *торанне*). — *гуру.* Дав. лѣнивый.

Турано. Мос. вмѣстѣ, обще.

Тураши. Мос. (レラツ°), перескакивать, перешагнуть.

Турашино. Мос. перескакивать перешагнуть.

Турѣй. Геогр. Аинско-Японское селеніе въ 72 верстахъ къ югу отъ Мануи.

Турѣнъ. Камуй —, вѣровать въ боговъ.

Турепáнке. С. собственное мужское имя.

Турепе-кóйна. С. большой куликъ.

Турептацири. Мос. названіе породы кулика, береговой куликъ.

7880. *Турѣнъ.* С ягода. Мос. родъ лиліи.

— *кемъ.* С. сокъ красныхъ ягодъ (для крашенія).

Túpis'. （数）2，2 人（2 つ）

7860 *Tupish*. Brot. 個数詞の 9.

Tupnibigi pirika. Dav. 月が輝いている.

Tuppo. Mos. （ツツポ），カレイ（*chyebak-foksin*）に似た魚の名.

Tuppu. Mos. 個数詞の 2.

— *ikashima vanbye (vanbi)*. Mos. 個数詞の 12.

— *ikashima gots*. Mos. 個数詞の 22.

Tuppf あるいは *tupp*. Mos. 個数詞の 2（⇒ *p*）. *Tupp ikashima vanbye*. Mos. 個数詞の 12. — *ikashima gots*. Mos. 個数詞の 22.

Tupu-anua niva ambi? Dav. 二つのうちどちら？

— *igashima vambi*. Dav. 個数詞の 12.

— *igashima vambi prikhots*. Dav. 個数詞の 52.

— *igashima nrikhots*. Dav. — *igashima khots,* 個数詞の 22.

— *ikashima vambi*. Lang. S. Sakh. 個数詞の 12.

Tupf. Mos. 個数詞の 2（⇒ *p*）.

Tupshi. Dav. （痰，唾を）吐く； ⇒ *tobisi-kye* および *tobasye*.

Tup. Lang. S. Sakh. Kl. Sakh. Bal'b. Mat. 個数詞の 2. Dav. Mos. 個数詞の 2（*tupp* とも言う）. *Tup'*. Pal. 個数詞の 2.

Turà. （前）～と，～といっしょに. Mos. 隣に（日本語の *tsura* から），いっしょに，連れだって，；群れで暮らすノガモ.

7870 *Turamus-ájnu*. （名）男性の名.

Turanni. Dav. 怠惰. Mos. 不活発な，怠惰な（*torannye* とも言う）. —*guru*. Dav. 怠惰な.

Turano. Mos. いっしょに，共同して.

Turashi. Mos. （ツラシ），追い越す，またぐ.

Turashino. Mos. 追い越す，またぐ.

Turyèj. （地）マヌヤ（Manuya, Мануя）の南方 72 露里にあるアイヌと日本人の混住の村.

Turyèn. *Kamuj* —, 神々を信仰する.

Turyepánkye. （名）男性の名.

Turyepye-kójna. （名）大きいシギ.

Turyeptatsiri. Mos. シギの一種の名，岸のシギ(27)

7880 *Turyèp*. （名）ベリー. Mos. ユリ属.

— *kyem*. （名）赤いベリー（実）の果汁（染色用）.

---

(27) 不明。

Турéске. С. завившаяся прядь волосъ (единственная въ головѣ).

Турѐсь. С. младшая сестра.

Турехканнуссе. Геогр. Шм. мысъ въ губѣ d' Estaing.

Турешъ. Мос. младшая сестра (レレツ°).

— *по.* Мос. младшая сестра. *Ку турешъ-по,* моя младшая сестра.

Тýри, см. *трупичанно* и *пури.* С. вкусъ; вкусомъ, на вкусъ (въ сложныхъ). 1. шестъ. 2. шестъ селедки (навѣшанной для сушенія). *Вань* —, 10 шестовъ селедки. Дав. Мос. жердь, шестъ.

— *сíу,* кислый.

— *юлке,* крѣпкій *(сáки).*

7890. *Турù.* Гл. развернуть (сложенное вдвое; *русà* —, развернуть шкуру), разгибать (ногу), растягивать (въ кучу сложенную веревку). Мос. вытягивать, растягивать, натягивать.

Турíа. Пал. закрой, скрыть.

Турику. Мос. простирать, растягивать (см. *ку*), расширять.

Турипфъ. Дав. ягоды. Мос. родъ лиліи.

Туришъ. Кл. Сах. младшая сестра. Дав. сестра меньшая. Мос. младшая сестра (иначе *турешъ*).

Турíя. Мос. названіе птицы.

Турýу. С. порогъ; иначе *апà-турýу;* нагаръ (въ головкѣ трубки или въ котлѣ).

Турукеси. Мос. пятно, сыпь.

Турýух. Гл. пачкать, марать.

Туръ. Нар. назадъ, обратно. Кр. причалъ. Гл. пропадать. — *áйну,* пропалъ человѣкъ. *Арáхне туръ-áйну,* совсѣмъ пропалъ, не отыскался, пропалъ безъ вѣсти (о бѣжавшемъ).

— *áреги.* Гл. возвращаться. *Монáсьна туръ áрги ненангò,* вѣроятно сейчасъ придетъ обратно.

Тусà. С. рукавъ (у платья); см. *трусà.* Пт. матрацъ.

— *гà.* Множ. отъ *туса,* рукава.

7900. — *гà этохъ,* или — *гà (*и *тусà этòхъ) эуспѐ,* обшлагъ, обшлага.

Туссека. Мос. (カセツツ°), мести, вычищать.

Туссеона. Геогр. Шм. мысъ къ югу отъ р. Орокѐсъ.

Turyéskye. （名）（頭にある唯一の）編まれた髪の房.

Turyès'. （名）妹.

Turyekhkannussye. （地 Shm.）d'Estaing 湾にある岬.

Turyesh. Mos. 妹（ツレシ）.

— *po.* Mos. 妹. *Ku turyesh-po,* 私の妹.

Túri, ⇒ *trurichanno* および *ruri.* （名）好み；好みで.

（複合語の中で）. 1. 竿. 2.（干すために吊るされた）ニシン竿. *Van* —, ニシンを吊るした 10 本の竿. Dav. Mos. 棒，竿.

— *síu,* 酸っぱい.

— *yúkhkye,* 強い（*sáki*）.

7890 *Turì.* （動）（二つ折りにされたものを）広げる；**r***usà* — 毛皮を広げる，（足を）伸ばす，（束ねられた縄を）引っ張って伸ばす. Mos. 引いて伸ばす，引っ張って伸ばす，ぴんと張る.

Turia. Pal. 覆い隠せ，隠す.

Turiku. Mos. 伸ばす，引っ張って伸ばす（⇒ *ku*），広げる.

Turipf. Dav. ベリー（複数）. Mos. ユリの一種.

Turish. Kl. Sakh. 妹. Dav. 末の妹. Mos. 妹（*turyesh* とも言う）.

Turiya. Mos. 鳥の名

Turù. （名）敷居；*apà-turù* とも言う；もえがら（煙管の雁首の中の，あるいは釜の中の）.

Turukyesi. Mos. しみ，発疹.

Turùkh. （動）汚す，（着物を）汚す.

Tur. （副）後ろへ，逆方向へ. Kr. 岸壁. （動）いなくなる. — *ájnu,* 人がいなくなった. *Arákhnye tur-ájnu,* すっかり姿を消した，見つからなかった，行方知れずになった（逃亡した者について）.

— *áryegi.* （動）戻って来る. *Monás'na tur áryegi nyenangò,* （彼は）たぶんすぐに戻って来るだろう.

Tusà. （名）袖（衣服の）； ⇒ *trusà.* Pt. マットレス.

— *gà.* （複数） *tusa*「袖」から.

7900 —*gà etokh,* あるいは —*gà euspyè*（*tusà etòkh euspyè* とも言う） 袖口（単数），袖口（複数）.

Tussyeka. Mos.（ツツセカ），（箒で）掃く，掃除する.

Tussyeona. （地 Shm.）オロケス（Orokyès, Орокѣсъ）川の南方にある岬.

Туссочара. Геогр. Шм. мысъ къ югу отъ Вендвессана.
Туссу. Геогр. Шм. мысъ къ сѣверу отъ Чикаперохная; недалеко гора Рарупессиско и скала Тукареуки.
Тустэнта. С. гидромедуза.
Тусу́. Гл. шаманить.
— *а́йну.* С. шаманъ. *Нуча тусу́-а́йну*, Русскій священникъ.
— *а́йну каму́й*, шаманный богъ, богъ шамановъ; см. *косу́мпу.*
— *ина́у (или та́куса, или верета́куса)*, шаманный инау.
— *каму́й*, боги, вызываемые шаманомъ.
7910. — *куру́.* С. шаманъ.
Ту́ськуру. С. полозъ, полозья. *Сикени* —, полозья нарты.
Тутанно. Дав. подлѣ. Мос. близко (нарѣчіе), непосредственно за симъ.
Тута́но. Прил. второй, слѣдующій.
— *а мо́мпе*, перстневой палецъ.
— *ихтчи́*, второй (средній) суставъ пальца. Син. *ино́ськіунъ-ихтчи́.*
Тутанта. Мос. въ ряду (слово употребляемое для образованія порядочныхъ чиселъ), ближайшій, въ слѣдующемъ ряду. *Реппъ-тутанта*, третій.
Тутанъ. Мос. ближайшій, слѣдующій; близость; близко, въ слѣдующемъ ряду.
Туту́ехка-кина̀, трава (дурно пахнущая).
Тутутте. Мос. дикій голубь (テツヽツ゛).
Тутуцъ. Мос. (ツヽ゜ツ゛), дикій голубь.
7920. *Тутэани-аськороро.* С. пригоршни.
Тууба пусури. Дав. колоть.
Туума (tūūmăh). Кл. Кам. отдаленный.
Туупича и́касмуа. Кр. двѣнадцать.
Ту́упъ. Кр. Ланг. Кам. два.
Туупчъ икамуа. Ланг. Кам. двѣнадцать.
Тууріуѐ. Кр. чирки; иначе *туурюѐ*, чирки (птица).
Ту́фне, см. *тру́фне.*
Ту́фтэ. Гл. исправлять (худо записанное). Син. *транъ-нэйно уренкарѐ.*

Tussochara. （地 Shm.）ヴェンドヴェッサン（Vyendvyessan, Вендвессан）の南方にある岬.

Tussu. （地 Shm.）チカペロフナイ（Chikapyerokhnaj, Чикаперохнай）の北方にある岬；近くにラルペッシスコ（Rarupyessisko, Рарупессиско）山およびトゥカレウキ（Tukaryeuki, Тукареуки）岸壁がある.

Tusténta. （名）ヒドロクラゲ，ヘビクビガメ.

Tusù. （動）シャーマニズムの儀式を行う.

— *ájnu.* （名）シャーマン. *Nucha tusù-ájnu,* ロシアの司祭.

— *ájnu kamùj,* シャーマンの神，シャーマンたちの神； ⇒ *kosúmpu.*

— *iná***u**（あるいは *tákusa,* あるいは *vyeryetákusa*），シャーマンの *ina***u**.

— *kamùj,* シャーマンに呼び出される神々.

7910 — *kurù.* （名）シャーマン.

Tús'kuru. （名）滑り木（単数），滑り木（複数）. *Síkyeni* —, 犬ぞりの滑り木（複数）.

Tutanno. Dav. すぐそばに. Mos. 近くに（副詞），そのすぐ後ろに.

Tutáno. （形）二番目の，次の.

— *a mómpye,* 指輪をはめる指.

— *i***kht***chi,* 第二（真ん中の）指骨. （同）*inós'kiun-i***kht***chi.*

Tutanta. Mos. ～の列に（序数詞をつくるために使われる語），最も近い，次の列の. *Ryepp-tutanta,* 三番目の.

Tutan. Mos. 最も近い，次の；近いこと；近くに，次の列に.

Tutúyekhka-kinà, 草（いやな臭いの）.

Tututtye. Mos. ノバト（ツ゜ツツテ）.

Tututs. Mos. （ツ゜ツ゜ツ），ノバト.

7920 *Tuteani-as'kororo.* （名）手のひら（すくう形にした）.

Tuuva pusuri. Dav. ちくちく刺す.

Tuuma (tūūmāh). Kl. Kam. 遠方の.

Tuupicha íkasmua. Kr. 個数詞の 12.

Túup. Kr. Lang. Kam. 個数詞の 2.

Tuupch ikamua. Lang. Kam. 個数詞の 12.

Tuuriuyè. Kr. マガモ属の水鳥（複数）；*tuuryuyè* とも言う，マガモ属の水鳥（複数）（鳥）.

Túfnye, ⇒ *trúfnye.*

Túfte. （動）訂正する（書き損ねたものを）. （同）*tran-néjno uryenkaryè.*

Туфъ. Кл. расти, вырастать. *Кинà* —, трава растетъ (вырастаютъ борчовки). *Мунг* —, тоже; см. *сукўфъ*. *Ки туфъ кусукарà*, осока начинаетъ расти.

Туча. Мос. рукавъ. — *шакъ*. Мос. безъ рукавовъ.

Туша. Дав. рукавъ. Мос. рукавъ (иначе *туча*).

— *шакфъ ими*. Дав. фуфайка (фраза искаженная: платье безъ рукавовъ).

7930. *Тушари*. Дав. пустить.

Туши. Мос. канатъ, веревка.

Туши-кору. Мос. (ルコレヅ), сила, крѣпость.

Тушитеку. Мос. (クテレヅ), быть нѣмымъ, молчать.

— *но*. Мос. безмолвно, молча.

— *но окай*. Мос. долгое время быть нѣмымъ или молчать.

Тушіу. Мос. предсказывать, заклинать, очаровывать, колдовать.

— *гуру*. Мос. заклинатель, вѣщунъ, гадатель.

Тушіуй. Мос. два раза (イユレヅ).

Тушіунике. Мос. (ケニユレヅ), названіе животнаго, похожаго на куницу, съ длинными ушами.

7940. *Тушіушке* (ケレユレヅ). Мос. дрожаніе, дрожать, трястись (въ особенности о лихорадочномъ ознобѣ); лихорадочный ознобъ.

Тушъ. Дав. 1. веревка. 2. канатъ („такъ называются всѣ веревки", т. е. сл. *тушъ*. Мос. *тушъ*, веревка, веревка прикрѣпляемая къ рыболовной вилкѣ (иначе *реба-тушъ*).

Тушю. Дав. волшебство.

— *гуру*. Дав. волшебникъ, колдунъ; см. *тусукуру*.

Тушюи. Дав. въ другой разъ.

Туэ. Мос. быть отрѣзаннымъ, переставать, миновать, пройти, быть далёкимъ.

Туя. Геогр. Аинское селеніе въ 23 верстахъ къ западу отъ Карсакова (Павлов.).

Тўяракамъ. С. грудобрюшная преграда.

Тцкапфъ. Кл. Сах. птица.

Тцубекси. Страл. восемь.

Тцуппу. Страл. два.

Тцуфотцу. Страл. сорокъ.

Тшідню. Дав. цынга.

7950. *Ты*. Геогр. Шмид. будто бы Гиляцкое названіе рѣки Сіу.

Tuf. （動）育つ，大きくなる． *Kinà* —， 草が育つ（borchovka[28] の丈が伸びる）． *Mun* — とも言う； ⇒ *sukùf.* *Ki tuf kusukarà,* スゲ属の植物（カヤツリグサ科）が育ち始める．

Tucha. Mos. 袖． — *shak.* Mos. 袖のない．

Tusha. Dav. 袖． Mos. 袖（*tucha* とも言う）．

— *shakf imi.* Dav. 綿入れのキルティング上衣（歪曲された表現：袖なしの衣服）．

7930 *Tushari.* Dav. 放す．

Tushi. Mos. 綱，縄．

Tushi-koru. Mos. （ツシコル），力，強さ．

Tushityeku. Mos. （ツシテク），押し黙っている，黙っている．

— *no.* Mos. 無言で，黙って．

— *no okaj.* Mos. 長い時間押し黙っている，あるいは黙っている．

Tushiu. Mos. 予言する，呪文で魔法をかける，魔法にかける，魔法を使う．

— ***g**uru.* 呪術師，預言者，占い師．

Tushiuj. Mos. 二度（ツシュイ）．

Tushiunikye. Mos. （ツシュニケ）テンに似た動物の名，長い耳を持つ．

7940 *Tushiushkye.* （ツシュシケ）． Mos. 震え，震える，身体が震える（とくに悪寒について）；悪寒．

Tush'. Dav. 1. 縄． 2. 綱，ロープ（「すべての縄が *tush'* と呼ばれている． Mos. *tush,* 縄，魚を獲る銛につけられた縄（*ryeba-tush* とも言う）．

Tushyu. Dav. 魔法．

— *guru.* Dav. 魔法使い，妖術使い； ⇒ *tusukuru.*

Tushyui. Dav. この次に．

Tue. Mos. 切り取られている，止める，通り過ぎる，通過する，遠く離れている．

Tuya. （地）カルサコフ（Karsakov, Карсаков）の西方 23 露里にあるアイヌの村（パヴロフ（Pavlov, Павлов）．

Túyarakam. （名）横隔膜．

Ttskapf. Kl. Sakh. 鳥．

Ttsubyeksi. Stral. 個数詞の 8.

Ttsuppu. Stral. 個数詞の 2.

Ttsufottsu. Stral. 個数詞の 40.

Tshíònyu. Dav. 壊血病．

7950 *Ty.* （地 Shm.）シウ（Siu, Ciy）川のギリヤークの呼び名らしい．

---

[28] 植物名。藻の一種であろう。

Тый. Геогр. Бѣлк. Анпско Японское селеніе въ 111 верстахъ къ югу отъ Кусуная, у Шмидта *Ту*.

Тыми. Геогр. Бр. Гиляцкое селеніе въ верховьяхъ Сіу. Гл. рѣка Томо̀.

Тыюань. Кр. годъ.

Тэ. Нар. во время, въ теченіе, въ продолженіе. *Сирокýни тэ*, въ сумерки, во время сумерекъ. Мос. рука (иначе *теке*); три; слогъ для образованія дѣйствительнаго глагола (verbum transitivum), который употребляется и какъ почетный глаголъ (Ehrenzeitwort); въ этомъ случаѣ *тэ* замѣняется діалектически слогами *ти*, *де*, *ди*. При конструкціи съ вспомогательнымъ глаголомъ *анъ*, *тэ* ставится послѣ него; иногда замѣняется частичкою *ре* (діалектически также *ри* и *ру*). *Айно котанъ нукантэ кушіу, танъ тоно оманантэ*, когда онъ увидѣлъ землю Айновъ, этотъ начальникъ переѣхалъ. *Чутъ ріива тавань бенакета иситантэ*, когда солнце высоко, ты открываешь поверхность сей рѣки.—Лапер. предплечье

Тэ(е)бера. Лапер. вѣтеръ.

Тэ(е)беруга. Лапер. зима или время снѣга.

Тэва. Нар. здѣсь.

— *орова*. Нар. отсюда, отселѣ.

— *пáхню*. Нар. досюда, доселѣ.

7960. *Тэвáнку*. Мѣст. этотъ, вотъ этотъ. Син. *тáмбе*, противоположное—*тарáнку* (напр. о близко и далеко сидящемъ).

Тэвану. Мос. пока; на лицо, здѣсь находящійся (какъ нарѣчіе); иначе *тэвано*.

Тэга. Лапер. запястье.

Тэ(е)гс. Лапер. борода.

Тэги. Дав. кисть у руки. *Тэги*. Мос. руки.

Тэгу. Мос. см. *тэку*.

Тэгуру. С. ребро. — *пóни*, ребро.

Тэда. Мос. здѣсь, находящійся на лицо (въ смыслѣ прилагательномъ); иначе *тета*.

— *анъ*. Мос. находящійся здѣсь. *Тэда анъ утаре*. Мос. сіи люди (буквально: находящіеся здѣсь люди).

Tyj. （地）Byelk. クスナイ（Kusunaj, Кусунай）の南方 111 露里にあるアイヌと日本人の混住の村，シュミット（Shmidt, Шмидт）では *Tu.*

Tymi. （地）Br. シウ（Siu, Ciy）川上流のギリヤークの村． Gl. トモ（Tomò, Томò）川.

Týyuan. Kr. 年.

Te. （副）～のときに，～にわたって，～の間じゅう． *Sirokúni te,* 黄昏に，黄昏時に. Mos. 手（*tye kye* とも言う）；個数詞の 3；尊敬動詞（Ehrenzeitwort）としても使われる能動動詞（verbum transitivum）をつくる音節；この場合 *te* は方言で *ti, dye* および *di* の音節に取って代わられる．助動詞 *an* をともなう構文では，*te* はその後に置かれる；時には小詞 *rye* によって取って代わられる（方言では *ri* および *ru* も）． *Ajno kotan nukante kushiu, tan tono omanante,* アイヌの土地を見てから，この長は移住をした． *Chip riiva tavan byenakyeta isitante,* 陽が高いときに，お前はその川の表面を開け． — Lapyer. 前膊.

Te(ye)byera. Lapyer. 風.

Te(ye)byeruga. Lapyer. 冬あるいは雪の時期.

Teva. （副）ここに.

— *orova.* （副）ここから，このことから.

— *pákhno.* （副）ここまで，今日まで.

7960 *Tevánku.* （代）この，まさにこの． （同）*támbye,* 対義語は *taránku*（たとえば，近くや遠くに座っている者について）.

Tevanu. Mos. しばらく；目の前にある，ここにいる（副詞として）；*tevano* とも言う.

Tega. Lapyer. 手，手首.

Te(ye)gye. Lapyer. ひげ（顎と頬の）.

Tegi. Dav. 手の骨． *Te**g**i.* Mos. 手（複数）.

*Te**g**u.* Mos. ⇒ *teku.*

Téguru. （名）肋骨． — *póni,* 肋骨.

Teda. Mos. ここに，目の前にある（形容詞の意味で）；*tyeta* とも言う.

— *an.* Mos. ここにある． *Teda an utarye.* Mos. この人々（字義通りは：ここにいる人々）.

Тэдари. Мос. бѣлый; иначе *тэдару.*

Тэи. Мос. влажный.

7970. *Тэигуру.* Мос. лѣсъ (отъ *тэи*, влажный).

Тэйне, или *тэ́не.* С. лужа, болото. Гл. гнить. — *чехъ*, гнилая рыба (воняетъ, рыхлая и съ червями).

Тэине. Мос. мокрый, сырой, влажный; влажность; быть, сдѣлаться влажнымъ.

— *бокина-шири.* Мос. преисподняя буддистовъ, букв: влажная нижняя земля.

— *кашіу.* Мос. дѣйствительно (сущій, очень) влажный; см. *кашіу*; сдѣлавшись влажнымъ, въ влажномъ состояніи.

— *кашіу-у.* Мос. это—влажно (мокро); см. *у.*

— *той.* Мос. болото, лужа (буквально мокрая земля), грязь.

— *уси.* Мос. влажный, мокрый; мокрое мѣсто.

Тэире. Мос. ждать. *Тэире анъ гуши танъ.* Мос. я ждалъ, или долженъ былъ ждать.

Тэка́хкуфъ-по́ни. С. кости carpi (запястья).

7980. *Тэка́хкуци.* С. запястье (carpus). — *по́ни*, кости запястья (carpi).

Тэке. Мос. руки, рука.

— *ани.* Мос. перевязывать, связывать (схватить рукою, чтобъ перевязать), быть связаннымъ.

— *ая.* Мос. сухожилія руки (отъ Аин. *тэке* и Яп. *ая*, полоска).

— *ва.* Мос. сія рука; что касается руки.

— *не.* Мос. приказаніе.

Тэ́ки, см. *тре́ки*, руки, передніе ноги сивуча и медвѣдя; въ сокр. *тэкъ. Тэкъ-а́ни уфъ*, взять горстью.—Мос. рука (иначе *теги*).

— *атте.* Мос. (テツアキテ), налагать руку, трогать.

— *бопъ.* Мос. мозоль на рукѣ.

— *ке́уна.* С. китъ съ титьками на груди *(сирена).*

7990. — *туйѐ а́йну*, человѣкъ съ порѣзанною рукою.

Тэки́мписьпо. С. щепоть. — *ани уфъ*, взять щепотью.

Тэкина. Мос. названіе большой породы кита.

Тэкипе. Гл. обезсилѣть (во время плаванія).

Тэкистуѐ. С. собственное женское имя.

Tedari. Mos. 白い；*tedaru* とも言う.

Tei. Mos. 湿った.

7970 *Tei**g**uru.* Mos. 森（*tei*「湿った」から）.

Téjnye, あるいは *ténye.* （名）水溜り，沼. （動）腐敗する. ― *chyekh,* 腐った魚（悪臭を放ち，ぶよぶよでウジがわいた）.

Teinye. Mos. 湿っぽい，湿気を含んだ，湿った；湿気；湿っている，湿る.

― *bokina-shiri.* Mos. 仏教徒の地獄，字義通りは：湿った下の地.

― *kashiu.* Mos. まったく（本当に，とても）湿った； ⇒ *kashiu,* 湿ってから，湿った状態で.

― *kashiu-u.* Mos. これは湿っている（湿っぽい）： ⇒ *u.*

― *toj.* Mos. 沼，水溜り（字義通りは，湿っぽい土地），ぬかるみ.

― *usi.* Mos. 湿った，湿っぽい；湿っぽい場所.

Teirye. Mos. 待つ. *Teirye an **g**ushi tan.* Mos. 私は待っていた，あるいは，待たなければならなかった.

Tekákhkuf-póni. （名）carpi（手首の）の骨.

7980 *Tekákhkutsi.* （名）手首（carpus）. ― *póni,* 手首の骨（carpi）.

Tekye. Mos. 手（複数），手（単数）.

― *ani.* Mos. 包帯をする，縛る（包帯をするために，手でつかむ），縛られている.

― *aya.* Mos. 手の腱（筋）（アイヌ語の *tekye* および日本語の *aya*「筋」から）.

― *va.* Mos. この手；手に関しては.

― *nye.* Mos. 命令.

Téki, ⇒ *tryéki,* 手（複数），トドや熊の前足（複数）；省略形は *tek.* *Tek-áni uf,* 手のひらで受ける. ― Mos. 手（単数）（*tye**g**i* とも言う）.

― *attye.* Mos. （テキアツテ），手を当てる，触る.

― *bop.* Mos. 手のまめ.

― *kyéuna.* （名）胸に乳房のある鯨（*siryena*）.

7990 ― *tujyè ájnu,* 手を切られた人.

Tekímpis'po. （名）親指，人差指，中指の先端を合わせた形. ― *ani uf,* つまむ.

Tekina. Mos. 大きな鯨の一種の名.

Tékipye. （動）力が抜ける（泳いでいるときに）.

Tekistuyè. （名）女性の名.

Тэкорумкани, или *тэкорункáни*, или *тэкорумкáне*. С. браслетъ.

— *корò мáймине*, дѣвица съ браслетами.

Тэку. Мос. *(тикфъ, тэгу, тигу)*, частица означающая въ концѣ глаголовъ ихъ нейтральное (среднее) значеніе; это значеніе можетъ однакоже принадлежать глаголу и первоначально, между тѣмъ какъ въ другихъ случаяхъ основное слово не было извѣстно.

Тэкунбе. Мос. кожаная сумка (букв. предметъ руки вм. *тэке-унъ-бе*).

— *корубе*. Мос. порода большихъ морскихъ раковъ.

Тэкъ. Фюр. рука.

Тэ́ма. С. шлюпка. *Пентсай* —, шлюпка карабельная.

Тэ́мана, какъ? какой?

8000. — *ре корò?* какъ называется? какое имѣетъ имя? *Тáмбе тэ́мана рéкоро хетáнеи?* это какъ называется?

Тэманчà. Геогр. отрасль Гиляковъ, живущая на сѣверномъ Сахалинѣ по рѣкѣ Томо (у Русскихъ Тымь).

Тэмù, или *тэмь*. С. сажень.

Тэ́мпа-тэ́мпа. Гл. щупать, ощупывать (въ карманахъ или около себя, чтобы найти что нибудь). *Кемотригшь* —, щупать пульсъ.

Тэмъ. Мос. сажень (ム テ); дотрогиваться, ощупывать, осязать.

— *темь*. Мос. (〈 ム テ), дотрогиваться, ощупывать, осязать.

Тэмь, или *тэмù*. С сажень (маховая). *Сне* —, *ту* —, одна сажень, двѣ сажени.

Тэ́не, см. *тэ́йне*. С. гниль. *Тэ́не ни охта анъ*, въ деревьяхъ есть гниль (гнилыя мѣста).

— *пóне*. Нар. тихонько, легонько. Син. *гáукено*. *Тэнепóне áхкась*, идти медленно; против. *óхкено áхкась*.

Тэнéнькой. С. длинный платокъ для головы. Син. *сенькáки*; по Японски *хацúмаки*.

Тэ́нетара. Нар. медленно. — *сикáрире эà кусу àнъ*, вертится медленно (о часовой стрѣлкѣ).

Tekorumkani, あるいは *tekorunkáni,* あるいは *tekorumkánye.* （名）腕輪，ブレスレット.

— *korò májminye,* 腕輪をつけた娘.

Teku. Mos. （*tikf,* *te**g**u,* *ti**g**u*），動詞の語末でその動詞の中立的な（中間的な）意味を表す小詞；しかし，この意味がもともと動詞に備わっている場合もあるし，基の単語が不明の場合もあった.

Tekunbye. Mos. 皮の袋（手さげ）（字義通りは，手のもの. *tekye-un-bye* とも言う）

— *korubye.* Mos. 大きな海のエビの一種.

Tek. Fyur. 手.

Téma. （名）ボート. *Pyentsaj* —, 搭載ボート.

Témana, どのように～？ どのような～？

8000 — **r***ye korò?* どう呼ばれているか？ どんな名を持つか？ *Támbye témana ryékoro khyetányea?* これはどう呼ばれているか？

Temanchà. （地）トモ（Tomo, Томо）（ロシア人の間ではトゥイミ（Tym', Тымь）川沿いの北サハリンで暮らすギリヤークの支族.

Temì, あるいは *tem'.* （名）サージェン[29].

Témpa-témpa. （動）触る，方々触ってみる（何かを探すために，ポケットの中あるいは自分の身体のあちこちを）. *Kyemot-**r**ish'* —, 脈をとる.

Tem. Mos. サージェン（テム）； 触れる，方々触ってみる，触れて感じる.

— *tyem.* Mos. （テムテム），触れる，方々触ってみる，触れて感じる.

Tem', あるいは *temì.* （名）サージェン（尋）（両手を広げた長さ）. *Snye* —, *tu* —, 一尋，二尋.

Tényе, ⇒ *téjnye.* 腐ったもの. *Tényе ni okhta an,* 木々の中には腐ったところがある.

— *pónye.* （副）こっそり，そっと. （同）*gáukyeno.* *Tenyepónye ákhkas',* ゆっくり行く；（反）*yúkhkyeno ákhkas'*

Tenyén'koj. （名）長い頭巾. （同）*syen'káki*；日本語で *khatsímaki.*

Tényetara. （副）ゆっくりと. —*sikárirye eà kusu àn,* （時計の針が）ゆっくりと回る.

[29] ロシアの昔の長さの単位（≒2.134 メートル）。

8010. *Тэ́никоро.* С. локтевой сгибъ (у нѣкоторыхъ: верхнее плечо—brachium), предплечіе.

Тэннеепо́не. Нар. чуть-чуть, легонько. — *ну́нта*, жать легонько.

Тэ́нтурупъ-айну. С. собственное мужское имя.

Тэнькама̀. С. Японскій чайникъ.

Тэ́ньнино, см. *тре́ньнино.*

Тэоро. Мос. сюда (отъ *тэ*, рука), на семъ мѣстѣ, здѣсь.

— *на̀ганъ.* Мос. если сравнивать, напримѣръ.

Тэоснайбу. Геогр. Шм. рѣчка въ губѣ d' Estaing.

Тэпа̀. С. Аинскій передникъ для обвязыванія мошонки, син. *чо́хке*, обшлагъ у шапки (*чо́хке* не синонимъ).

— *коръ.* Прил. снабженный обшлагомъ.

— *коръ га́хка*, Аинская лисья шапка съ ушами.

Тэпомпе. Лапер. кисть руки и пальцы вообще.

Тэппо. Мос. ружье (отъ Яп. *теппо̂*). *Тэпо.* Лапер. ружье.

8020. *Тэ́ре.* Гл. ждать, поджидать, дожидаться (идущаго).

Тэ́реке. Нар. бѣгомъ. Гл. бѣгать, бѣжать. Мос. прыгать, скакать (иначе *дереке*).

— *а́ни ома̀нъ*, бѣжать.

Тэриги. Мос. прыгать.

Тэ(е)рникапо. Геогр. мысъ къ сѣверу отъ Макунъ-котана. Шм.

Тэ́се. Гл. ткать цыновку; иначе *итэ́се.*

Тэ́та, въ сокращеніи *тэтъ.* Нар. здѣсь, на этомъ мѣстѣ. Мос. (или *тэда*), находящійся на лицо, здѣсь.

— *па́хну*, досюда.

Тета́нистрама. С. собственное женское имя.

Тэта́нумось. Прил. сѣдой, сѣдовласый.

Тэ́тара. Прил. бѣлый.

— *май.* С. помутнѣніе хрусталика, катаракта, внутреннее бѣльмо.

— *ни́соро*, ясное небо, ясно.

8030. — *пе.* С. бѣлый холстъ изъ крапивы, бѣлый Аинскій халатъ.

Тэ(е)тарапе. Лапер. родъ рубашки изъ грубой матеріи, украшенной коёмкою изъ голубой китайки на подолѣ и воротникѣ.

Ténikoro. （名）肘の関節（ある人々のところでは：上膊部— brachium），前膊.

Tennyeyepónye. （副）ほんの少し，ちょっと． — *númpa,* ちょっと押す，圧する.

Ténturup-ajnu. （名）男性の名.

Ten'kamà. （名）日本の急須.

Tén'nino, ⇒ *tryén'nino.*

Teoro. Mos. ここへ（「手」から），この場所で，ここで.

— *nâ**g**an.* Mos. 比べると，たとえば.

Teosnajbu. （地 Shm.）d'Estaing 湾にある小川.

Tepà. （名）陰嚢を包むアイヌの前掛け[30]，（同）*chókhkye,* 帽子の折り返し（*chókhkye* は同義語ではない[31]）.

— *kor.* （形）折り返しのついた.

— *kor gákhka,* アイヌの耳あてのついたキツネの毛皮の帽子.

Tepompye. Lapyer. 手および指の骨全体.

Teppo. Mos. 鉄砲（日本語の *tyeppô* から）． *Tepo.* Lapyer. 鉄砲.

Térye. （動）（来る者を）待つ，待ち受ける，待ちおおせる.

Téryekye. （副）走って．（動）走る，駆ける． Mos. 跳ぶ，跳躍する（*dyeryekye* とも言う）.

— *áni oman,* 駆ける.

*Teri**g**i.* Mos. 跳ぶ.

Te(ye)rnikapo. （地）マクン・コタン（Makun-kotan, Макун-котан）の北方にある岬. Shm.

Tésye. （動）莚（むしろ）を編む；*itésye* とも言う.

Téta, 省略形は *tet.* （副）ここに，この場所で． Mos.（あるいは *teda*），目の前にある（いる），ここに.

— *pákhnu,* ここまで.

Tyetánistrama. （名）女性の名.

Tetánumos'. （形）（髪の毛が）白くなった，白髪の.

Tétara. （形）白い.

— *maj.* （名）水晶体の濁り，そこひ，白内障.

— *nísoro,* 晴れた空，晴れている.

— *pye.* （名）イラクサで織った白い布，白いアイヌの上衣.

Te(ye)tarapye. Lapyer. 裾や襟が青い中国製の布地でできた縁取りによって飾られた，ごわごわした生地のシャツの一種.

---

[30] 「ふんどし」のことか。

[31] 原文のまま。

Тэтару. Мос. бѣлый; иначе *тедару.*

Тэтáсамбе, или *тэтáсампе*, или *сáмбе-чарà*, входящіе и выходящіе изъ сердца сосуды (полыя и легочныя вены, аорта и легочная артерія).

Тэтахъ-чикàпъ. С. гусь. Іт. лебедь.

Тэунинъ. Мос. зеленый.

Тэ-унъ. Мос. вотъ этотъ, сей. — *шишамъ*, сей человѣкъ.

Тэуторонъ-рубéсьпо. Геогр. ручей начинающійся на Кусунайско-Мануевскомъ водораздѣлѣ *(Сирýцисъ)* и текущій къ Мануѣ.

Тэх, см. *трех.*

— *кемà.* С. клочекъ бакенбарды (у ушей).

— *кемà-пóни*, височная кость.

— *кемà-тóки*, выбритая полоска между баками и *тэхкемà* (шириною въ 3 линіи).

8040. — *корò*, имѣющій бороду; бородатый.

— *купи*, въ сокращеніи *тэхкупъ*, или — *куфъ.* С. крыло, крылья птицъ. — *эсуя-суя*, машетъ крыльями.

— *пýни*, поднимать усы лопаточкою (во время питья *саки*).

— *сахъ.* Прил. безбородый.

Тэхпеа. С. выстрѣлъ.

— *гумъ*, звукъ отъ выстрѣла. Син. *томъ.*

Тэхпо. С. ружье.

Тэхтокамъ. С. мякоть пальцевъ между суставами, также thenar и hypothenar.

Тэчи. С. желѣзо; желѣзный.

Тээра. Мос. вѣтеръ; иначе *рейра.*

8050. *Тюраттъ.* Лапер. очень длинный и крѣпкій ремень отъ 6 до 8 линій въ ширину.

У.

У. ДВАДЦАТАЯ БУКВА АНИСКОЙ АЗБУКИ.

У. Мос. быть (въ концѣ словъ); по Пф. есть verbum substantivum, усиливающій значеніе глаголовъ,

28*

Tetaru. Mos. 白い；*tyedaru* とも言う.

Tetásambye, あるいは *tetásampye,* あるいは *sámbye-charà,* 心臓に入る血管および心臓から出る血管（大静脈および肺静脈，大動脈および肺動脈）.

Tetakh-chikàp. （名）ガチョウ. Pt. ハクチョウ.

Teunin. Mos. 緑の.

Te-un. Mos. まさにこの．その. ― *shisham,* その人.

Téutoron-rubyés'po. （地）クスナイ・マヌヤ分水嶺（*Sirútsis'*）に発し，マヌヤ（Manuya, Мануя）に流れる小川.

Tekh, ⇒ *tryekh.*

― *kyemà.* （耳のあたりの）頬ひげの房（鬢）.

― *kyemà-póni,* 側頭骨.

― *kyemà-tóki,* 頬ひげと *tekhkyemà* の間の剃られた筋（幅 3 リーニア[32]）

― *korò,* ひげ（顎と頬の）のある；ひげ（顎と頬の）を生やした.

― *kupi,* 省略形は *tékhkup,* あるいは― *kuf.* （名）羽，鳥の翼（複数）. ― *esuya-suyà,* 羽ばたく.

― *púni,* へらで口ひげを持ち上げる（飲酒の際に）.

― *sakh.* （形）顎ひげのない.

Tékhpyea. （名）発砲.

― *gum,* 銃声. （同）*tom.*

Tékhpo. （名）鉄砲.

Tékhtokam. （名）関節の間の指の柔らかい部分，thenar および hypothenar と同じ.

Téchi. （名）鉄；鉄の.

Teêra. Mos. 風；*ryejra* とも言う.

Tyuratt. Lapyer. 幅が 6 リーニア以上 8 リーニア以下のとても長くて強い革帯.

У. (U.)

У. (U.) アイヌ語の字母の 20 番目の文字.

U. Mos. ～である（語の終わりで）；Pf. によると，動詞の前に置かれて，その意味を強める verbum substantivum（実詞）；協同行為を表し，この意味では *u-i* および *uko* と同義. *Ogonno shiomo u-nukara,* 我々はお互いに長く会っていなかった. ～になる，～である. *Kvani inyéjno u kontusuj,* 私自身に必要である.

[32] 長さの単位。10 分の 1 インチ（約 0.25 cm）。

предъ которыми ставится; выражаетъ сообщество и въ этомъ смыслѣ равнозначуще съ *у-и* и *уко*. *Огонно шіомо у-нукара*, мы давно невидались. Становиться, быть. *Квани инéйно у контусуй*, мнѣ самому нужно.

Уампе. Лапер. десять. *Уампе би кассма*. Лапер. двадцать. *Уампе би кассма чиньо*. Лапер. тридцать.

Уамперіотъ (uampöhrähoth). Ланг. Кур. пятьдесятъ (d. i. zehn weniger als dreimal zwanzig).

Уаннуампе. Пал. сто (Кур. на Камч.).

Уаномъ-неуампе. Пал. тысяча (Кур. на Камч.).

Уанотнекампе. Ланг. Кам. тысяча.

Уáнотне уампе. Кр. тысяча.

Уáнуампе. Кр. сто. Ланг. Кам.

Уаре, см. *варе*.

Уáри, см. *вáри*.

Уармáтъ. Кр. сестра меньшая. Пал. сестра.

Уахсъ. Геогр. Гл. Гиляцкое селеніе къ сѣверу отъ Дуй (у Глена варіаціи: *Уāсъ*, *Вāсъ*, *Уахĕсъ*, *Вахехъ*).

8060. *Уашка*. Лапер. прѣсная вода.

Уашкаке. Лапер. родъ деревянной лопатки для выливанія воды изъ байдаръ.

Убаккуно. Мос. около, быть въ количествѣ или близь.

Убакуте. Дав. сравнивать.

Убара. Мос. болѣть, ныть.

Убаруушъ цепфъ. Дав. рыба копченая; см. *упара*.

Убаси, убасъ. Мос. снѣгъ. *Убасъ*. Кл. Мат. снѣгъ.

Убаси-цироннопъ. Мос. бѣлая крыса.

Убаташъ. Мос. (ムタバウ), имѣющій способности, умный, разсудительный.

Убáхно. С. рядъ домовъ, порядокъ, улица.

Убаши. Ланг. Мат. снѣгъ.—*Убашъ*. Фюр. снѣгъ.

Убени или *убенъ*. Мос. нѣжный, молодой.

8070. *Убени цепфъ*. Дав. рыба живая.

Убеу. Мос. названіе растенія.

Убигано-гай. Дав. напротивъ.

Уби-уби-баянъ. Мос. немедленно уходить.

Увишша анńува. Дав. цѣло. Н: *обишта анъ-ува* (въ Нѣм. *убитта*).

Убӯнъ (упунъ). С. низовая мятель (безъ снѣгу сверху, безъ пурги).

Uampye. Lapyer. 個数詞の 10. *Uampye bi kassma.* Lapyer. 個数詞の 20. *Uampye bi kassma chin'go.* Lapyer. 個数詞の 30.

Uampyeryegot (uampöhrähoth). Lang. Kur. 個数詞の 50（d.i.zehn wenider[33] als dreimal zwanzig）.

Uannuampye. Pal. 個数詞の 100（Kur. カムチャッカで）.

Uanom'-nyeuampye. Pal. 個数詞の 1000（Kur. カムチャッカで）.

Uanotnyekampye. Lang. Kam. 個数詞の 1000.

Uánotnye uampye. Kr. 個数詞の 1000.

Uánuampye. Kr. 個数詞の 100. Lang. Kam.

U*arye,* ⇒ *varye.*

U*ári,* ⇒ *vári.*

Uarmát. Kr. 末の妹. Pal. 姉妹.

Uakhs. （地）Gl. ドゥーイ（Duj, Дуй）の北方にあるギリヤークの村（グレン（Glyen, Глен）ではバリエーションがある：*Uās, Vās, Uakhyēs, Vakhyekh*）.

8060 *Uashka.* Lapyer. 淡水.

Uashkakye. Lapyer. 海獣の皮で作った小舟から水を掻い出す木製のひしゃく.

Ubakkuno. Mos. 約，あるいは，おおよそ.

Ubakutye. Dav. 比べる.

Ubara. Mos. 痛む，うずく.

Ubaruush tsyepf. Dav. 燻製の魚； ⇒ *upara.*

Ubasi, ubas. Mos. 雪. *Ubas.* Kl. Mat. 雪.

Ubasi-tsironnop. Mos. 白いネズミ.

Ubatash. Mos. （ウバタシ），天分のある，賢い，思慮深い.

Ubákhno. （名）家並み，家の列，通り.

Ubashi. Lang. Mat. 雪. — *Ubash.* Fyur. 雪.

Ubyeni あるいは *ubyen.* Mos. 年端のいかない，若い.

8070 *Ubyeni tsyepf.* Dav. 活け魚.

Ubyeu. Mos. 植物の名.

Ubigano-ogaj. Dav. 向かいに.

Ubi-ubi-bayan. Mos. すぐに去る.

Ubishsha annuva. Dav. 欠けるところのない[34]. N：*obishta an-uva* (Nem. *ubitta*).

Ubùn (upun). （名）地吹雪（上からの雪のない，雪嵐のない）.

---

[33] 巻末の正誤表に weniger と訂正がある。

[34] 原文では цѣло と書かれている。なぜ形容詞短語尾中性形なのかは不明。